

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MERKEZ BANKASI FAİZ KARARLARININ
BANKALARIN KREDİ VE MEVDUAT
TOPLAMLARINA ETKİSİ: MALATYA ÖRNEĞİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ
DANIŞMAN HAZIRLAYAN
Prof. Dr. Recep KARABULUT **Burhan OĞUZ**
MALATYA-2019

T.C.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**MERKEZ BANKASI FAİZ KARARLARININ
BANKALARIN KREDİ VE MEVDUAT
TOPLAMLARINA ETKİSİ: MALATYA
ÖRNEĞİ**

KABUL ONAY SAYFASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

HAZIRLAYAN

Prof. Dr. Recep KARABULUT

Burhan OĞUZ

Jürimiz .../.../2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda bu yüksek lisans tezini (oybirliği / oyçokluğu) ile başarılı bulunarak Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe-Finans Bilim dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvan Ad Soyadı

	İmzası
1. Prof. Dr. Recep Karabulut	
2. Doç. Dr. N. Kerem Armutlu	
3. Doç. Dr. Üyesi Ahmet SPT	

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun .....
tarih ve .....sayılı kararıyla tezin kabulü onaylanmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Mehmet KUBAT

ÖNSÖZ

Para politikalarının uygulayıcısı olan TCMB elindeki temel araçlardan biri olan faizler ile piyasada bulunan likit varlıklara müdahale etmektedir.

Bundan hareketle bu çalışmada, TCMB faiz kararları ile Bankaların mevduat ve kredi faiz oranlarındaki değişimleri ve bu değişimler sonucu Malatya ilinde bulunan bankaların kredi ve mevduat toplamlarına etkisi incelenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında tecrübesi ve değerli fikirleriyle bana destek olan danışman hocam Prof. Dr. Recep KARABULUT' a, fikirleriyle tezin şekillenmesinde katkıları olan çalışma arkadaşlarıma ve bu süreçte desteklerini esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

ÖZET

MERKEZ BANKASI FAİZ KARARLARININ BANKALARIN KREDİ VE MEVDUAT TOPLAMLARINA ETKİSİ: MALATYA ÖRNEĞİ

Ekonomide fiyat istikrarını, tam istihdamı, iktisadi büyümeyi, finansal piyasalarda ve faiz oranlarında istikrarını sağlamayı hedefleyen TCMB, bu amaçlarını gerçekleştirmek amacıyla para politikası araçlarını kullanmaktadır. TCMB'nin para politikasını uygulamada kullandığı araçlar arasında açık piyasa işlemleri, zorunlu karşılık politikaları ve faiz politikaları bulunmaktadır. TCMB'nin uyguladığı faiz oranları ile bankaların kredi ve mevduata uyguladıkları faiz oranları arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, 2010-2017 yılları arasındaki TCMB'nin gecelik, geç likidite penceresi ve Politika faiz oranları (Politika Faizi) ile Malatya ilindeki bankaların bireysel ve ticari krediler ile mevduat toplamları arasındaki ilişki incelenmiştir.

2010-2017 yılları arasındaki TCMB faiz oranları ile Malatya ilindeki bankaların kredi ve mevduat toplamlarının karşılaştırılmasında, TCMB faiz oranlarının düşmesi durumunda kredi toplamının yükseldiği, mevduat toplamlarının da düştüğü tespit edilirken, yaşanan bu değişikliklerin kısa vadede olmadığı, TCMB faiz oranlarına bankaların ve fon sahiplerinin tepkilerinin birer ay gecikmeli olarak gerçekleşmekte oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Merkez Bankası, Para Politikası, Faiz, Kredi, Mevduat

ABSTRACT

THE EFFECT OF CENTRAL BANK INTEREST DECISIONS ON BANKS' CREDITS AND DEPOSITS TOTAL: THE CASE OF MALATYA

The Central Bank which aims to ensure price stability, full employment, economic growth and stability in financial markets and interest rates in the economy, uses monetary policy tools to achieve these objectives. The instruments used by the Central Bank in implementing its monetary policy include open market transactions, reserve requirement policies and interest rate policies. In this study conducted to determine the relationship between the interest rates applied by the Central Bank and the interest rates applied by banks to loans and deposits, the overnight, late liquidity window and 1-week repo interest rates of the Central Bank between 2010-2017 and the retail and commercial loans of the between totals examined.

In the comparison of the Central Bank interest rates between 2010 and 2017 and the total loans and deposits of the banks in Malatya province, it was found that if the interest rates of the Central Bank decreased, the sum of loans increased and the total deposits decreased and it was determined that these changes did not occur in the short term and that the responses of banks and fund owners to the Central Bank interest rates were realized with a delay of one month.

Key Words: Central Bank, Monetary Policy, Interest, Credit, Deposit

KISALTMALAR

API	: Açık Piyasa İŖlemleri
GLP	: Geç Likidite Penceresi
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
m	: Madde
PPK	: Para Politikası Kurulu
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCMB	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TL	: Türk Lirası

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. T.C. Merkez Bankası 2010-2017 Arası Yıllık Ortalama Faiz Oranları	31
Tablo 3.2. 2010-2017 Arasında Kredi ve Mevduat Faiz Oranları (Yıllık Ortalama)	32
Tablo 4.3. Malatya İlindeki Bankaların 2010-2017 yılları arası Kredi ve Mevduat Toplamları (Zirai Kredi Hariç)	32
Tablo 3.4. 2010 Yılı TCMB Para Politikası Kurulu Faiz Kararları.....	33
Tablo 3.5. 2010 yılı kredi ve mevduat faiz oranları (Aylık ortalama).....	34
Tablo 3.6. 2011 Yılı TCMB Para Politikası Kurulu Faiz Kararları.....	35
Tablo 3.7. 2011 yılı kredi ve mevduat faiz oranları (Aylık ortalama).....	35
Tablo 3.8. 2012 Yılı TCMB Para Politikası Kurulu Faiz Kararları.....	39
Tablo 3.9. 2012 yılı bankalarca açılan kredilere ve mevduatlara uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranları (Aylık ortalama)	40
Tablo 3.10. 2013 Yılı TCMB Para Politikası Kurulu Faiz Kararları.....	44
Tablo 3.11. 2013 yılı bankalarca açılan kredilere ve mevduatlara uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranları (Aylık ortalama)	44
Tablo 3.12. 2014 Yılı TCMB Para Politikası Kurulu Faiz Kararları.....	48
Tablo 3.13. 2014 yılı bankalarca açılan kredilere ve mevduatlara uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranları (Aylık ortalama)	49
Tablo 3.14. 2015 Yılı TCMB Para Politikası Kurulu Faiz Kararları.....	52
Tablo 3.15. 2015 yılı bankalarca açılan kredilere ve mevduatlara uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranları (Aylık ortalama)	53
Tablo 3.16. 2016 Yılı TCMB Para Politikası Kurulu Faiz Kararları.....	57
Tablo 3.17. 2016 yılı bankalarca açılan kredilere ve mevduatlara uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranları (Aylık ortalama)	57
Tablo 3.18. 2017 Yılı TCMB Para Politikası Kurulu Faiz Kararları.....	61

Tablo 3.19. 2017 yılı bankalarca açılan kredilere ve mevduatlara uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranları (Aylık ortalama)	61
Tablo 4.20. TCMB Faiz Kararları ile Bankalarca Uygulanan Faiz Oranları Arasındaki Korelasyon Analizi	65

GRAFİK DİZİNİ

Grafik 3.1. 2011 Yılı TCMB Faiz Oranları	36
Grafik 3.2. 2011 Yılı Kredi ve Mevduat Faiz Oranları	37
Grafik 3.3. 2011 Yılı Malatya İli Bireysel Kredi Toplamları	37
Grafik 3.4. 2011 Yılı Malatya İli Ticari Kredi Toplamları.....	38
Grafik 3.5. 2011 Yılı Malatya İli Mevduat Toplamları	38
Grafik 3.6. 2012 Yılı TCMB Faiz Oranları	41
Grafik 3.7. 2012 Yılı Kredi ve Mevduat Faiz Oranları	41
Grafik 3.8. 2012 Yılı Malatya İli Bireysel Kredi Toplamları	42
Grafik 3.9. 2012 Yılı Malatya İli Ticari Kredi Toplamları.....	42
Grafik 3.10. 2012 Yılı Malatya İli Mevduat Toplamları	43
Grafik 3.11. 2013 Yılı TCMB Faiz Oranları	45
Grafik 3.12. 2013 Yılı Kredi ve Mevduat Faiz Oranları	46
Grafik 3.13. 2013 Yılı Malatya İli Bireysel Kredi Toplamları.....	46
Grafik 3.14. 2013 Yılı Malatya İli Ticari Kredi Toplamları.....	47
Grafik 3.15. 2013 Yılı Malatya İli Mevduat Toplamları	47
Grafik 3.16. 2014 Yılı TCMB Faiz Oranları	50
Grafik 3.17. 2014 Yılı Kredi ve Mevduat Faiz Oranları	50
Grafik 3.18. 2014 Yılı Malatya İli Bireysel Kredi Toplamları.....	51
Grafik 3.19. 2014 Yılı Malatya İli Ticari Kredi Toplamları.....	51
Grafik 3.20. 2014 Yılı Malatya İli Mevduat Toplamları	52
Grafik 3.21. 2015 Yılı TCMB Faiz Oranları	54
Grafik 3.22. 2015 Yılı Kredi ve Mevduat Faiz Oranları	54
Grafik 3.23. 2015 Yılı Malatya İli Bireysel Kredi Toplamları.....	55

Grafik 3.24. 2015 Yılı Malatya İli Ticari Kredi Toplamları.....	55
Grafik 3.25. 2015 Yılı Malatya İli Mevduat Toplamları	56
Grafik 3.26. 2016 Yılı TCMB Faiz Oranları	58
Grafik 3.27. 2016 Yılı Kredi ve Mevduat Faiz Oranları	59
Grafik 3.28. 2016 Yılı Malatya İli Bireysel Kredi Toplamları	59
Grafik 3.29. 2016 Yılı Malatya İli Ticari Kredi Toplamları.....	60
Grafik 3.30. 2015 Yılı Malatya İli Mevduat Toplamları	60
Grafik 3.31. 2017 Yılı TCMB Faiz Oranları	62
Grafik 3.32. 2017 Yılı Kredi ve Mevduat Faiz Oranları	63
Grafik 3.33. 2017 Yılı Malatya İli Bireysel Kredi Toplamları.....	63
Grafik 3.34. 2017 Yılı Malatya İli Ticari Kredi Toplamları.....	64
Grafik 3.35. 2017 Yılı Malatya İli Mevduat Toplamları	64

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
KISALTMALAR.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	vi
GRAFİK DİZİNİ	viii
İÇİNDEKİLER	x
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1. BANKALAR VE BANKACILIK SİSTEMİ	4
1.1. Banka ve Bankacılık Kavramı	4
1.2. Bankacılığın Tarihsel Gelişimi	4
1.3. Bankacılık Sistemi	5
1.4. Banka Türleri	6
1.4.1. Mülkiyetine Göre Bankalar	6
1.4.1.1. Devlet Bankaları	6
1.4.1.2. Özel Sektör Bankaları.....	6
1.4.1.3. Karma Sermayeli Bankalar	7
1.4.1.4. Yabancı Sermaye ile Kurulan Bankalar.....	7
1.4.2. Faaliyet Alanları ve Amaçlarına Göre Bankalar	7
1.4.2.1. Merkez Bankaları.....	7
1.4.2.2. İş ve Ticaret Bankaları.....	8
1.4.2.3. Ziraat ve Sanayi Bankaları.....	8

1.4.2.4. Yatırım ve Kalkınma Bankaları	8
1.5. Bankacılık Faaliyetleri	9
1.5.1. Mevduat İşlemleri.....	9
1.5.2. Kredi İşlemleri.....	9
1.5.3. Repo İşlemleri	10
1.5.4. Tahsil ve Ödeme İşlevleri.....	10
1.5.5. Havale ve EFT İşlemleri.....	10
1.5.6. İnternet Bankacılığı	11
1.5.7. Dış Ticaret İşlemleri	11
1.5.8. Diğer Faaliyetler	12
İKİNCİ BÖLÜM:	13
2. PARA POLİTİKASI VE MERKEZ BANKASI BANKACILIĞI.....	13
2.1. Para Politikası.....	13
2.1.1. Para Politikası Kavramını Açıklayan Teorik Yaklaşımlar	13
2.1.1.1. Klasik Teori	14
2.1.1.2. Keynesyen Teori	14
2.1.1.3. Monetarist (Parasalıcı) Teori	15
2.1.2. Para Politikasının Amaçları	16
2.1.2.1. Fiyat İstikrarı.....	16
2.1.2.2. Tam İstihdam	17
2.1.2.3. İktisadi Büyüme	17
2.1.2.4. Ödemeler Bilançosu Dengesi.....	17
2.1.2.5. Faiz Oranlarının İstikrarı	18
2.1.2.6. Finansal Piyasaların İstikrarı	18
2.1.2.7. Döviz Piyasalarının İstikrarı	18

2.1.3. Para Politikası Araçları.....	19
2.1.3.1. Açık Piyasa İşlemleri.....	19
2.1.3.2. Faiz Politikası.....	20
2.1.3.3. Zorunlu Karşılık Politikası.....	20
2.2. Merkez Bankası Bankacılığı.....	21
2.2.1. Merkez Bankalarının İşlevleri.....	22
2.2.2. Merkez Bankalarının Görev ve Yetkileri.....	24
2.3. Merkez Bankası Faiz Kararları.....	26
2.3.1. Merkez Bankası Faiz Kararlarını Etkileyen Faktörler.....	26
2.3.2. Merkez Bankası Faiz Kararlarının Ekonomi Üzerindeki Etkileri.....	26
2.3.3. Merkez Bankası Faiz Kararlarının Bankacılık Sektörüne Olan Etkileri.....	27
2.3.3.1. Krediler.....	27
2.3.3.2. Mevduatlar.....	28
2.3.3.3. Kârlılık.....	28
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	29
3. MERKEZ BANKASI FAİZ KARARLARININ BANKALARIN KREDİ VE MEVDUAT TOPLAMLARINA ETKİSİ: MALATYA ÖRNEĞİ.....	29
3.1. Çalışmanın Amacı.....	29
3.2. Çalışmanın Verileri ve Dönemi.....	29
3.3. Çalışmanın Yöntemi ve Modeli.....	30
3.4. Değerlendirmede Kullanılan Oranların Hesaplanması.....	30
3.5. Bulgular.....	31
3.5.1. 2010-2017 Arası Faiz Oranları, Kredi ve Mevduat Toplamlarına İlişkin Bulgular.....	31
3.5.2. 2010-2017 Arasındaki Faiz Oranlarının Kredi ve Mevduata Etkisi.....	33
3.5.2.1. 2010 Yılı Faiz Oranlarının Kredi ve Mevduata Etkisi.....	33

3.2.2.2. 2011 Yılı Faiz Oranlarının Kredi ve Mevduata Etkisi.....	34
3.2.2.3. 2012 Yılı Faiz Oranlarının Kredi ve Mevduata Etkisi.....	39
3.2.2.4. 2013 Yılı Faiz Oranlarının Kredi ve Mevduata Etkisi.....	43
3.2.2.5. 2014 Yılı Faiz Oranlarının Kredi ve Mevduata Etkisi.....	48
3.2.2.6. 2015 Yılı Faiz Oranlarının Kredi ve Mevduata Etkisi.....	52
3.2.2.7. 2016 Yılı Faiz Oranlarının Kredi ve Mevduata Etkisi.....	56
3.2.2.8. 2017 Yılı Faiz Oranlarının Kredi ve Mevduata Etkisi.....	61
SONUÇ.....	67
KAYNAKÇA.....	70
Ekler.....	74
Ek 1. 2010-2017 Arası Malatya İlindeki Bankaların Bireysel Kredi Toplamları	74
Ek 2. 2010-2017 Yılları Arası Malatya İlindeki Bankaların Ticari Kredi Toplamları (Seçilmiş Sektörler).....	75
Ek 3. 2010-2017 Yılları Arası Malatya İlindeki Bankaların Mevduat Toplamları.....	76

GİRİŞ

Piyasada oluşan faiz oranları Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB)'nin politika uygulamalarından etkilenmektedir. Para piyasalarındaki faiz hareketlerindeki değişiklikler ticari bankalar için bir maliyet unsuru olabilmektedir. Ticari bankalar para piyasalarındaki faiz oranlarının kendilerinde oluşturduğu maliyeti uyguladıkları faiz oranlarına yansıtırlar. Faiz oranları geçişkenliği olarak tanımlanan bu süreç, bankaların uyguladıkları faiz oranlarını, fon arz edenler ile fon talep edenlerin arz ve taleplerini etkilemektedir. TCMB piyasa koşullarını dikkate alarak yaptığı faiz değişikliklerini çeşitli iletişim araçlarıyla mevcut koşullar ile gelecekte oluşabilecek senaryolar ile ilgili finansal piyasaları sistematik bir şekilde bilgilendirmektedir. TCMB açıklamalarının yapıldığı günler, finansal piyasalar tarafından önemli günler olarak algılanmakta ve o günlerde finansal varlık fiyatlarında dalgalanmalar yaşanabilmektedir.

TCMB tarafından belirlenen faiz oranları ile bankalar tarafından uygulanan faiz oranları arasındaki ilişki genel ekonomik koşulları düzenlemek açısından oldukça önemlidir. Geleneksel faiz kanalı olarak adlandırılan bu etki, TCMB tarafından alınan faiz kararları bankalar tarafından kabul edilen mevduatlara ve fon talep edenlere sundukları kredilere doğrudan yansımaktadır. Bu etkinin yoğun yaşanması finansal aracılığın yoğunlukla bankalar üzerinden yapılmasından kaynaklanmaktadır.

Türkiye'de 2010 sonrasında geniş faiz koridoru çerçevesinde uygulanan sıra dışı (konvansiyonel olmayan) faiz politikaları para politikası aktarım mekanizmasının faiz kanalını daha da ilginç bir hale getirmiştir. TCMB, 2010 yılından sonra birden fazla aracın aynı anda kullanıldığı bir para politikası uygulamıştır. Bu yöntemde, konvansiyonel koridor uygulamalarından değişik olarak açıklanan resmi politika faizleri ile bankaların uyguladıkları faizler bir politika tercihi olarak birbirinden farklılaşabilmektedir. Bu sebeple, bankaların kredi ve mevduat faizlerini belirlerken hangi faiz(ler)i referans olarak belirlediği konusu gerek para politikası yapısı gerekse parasal aktarım mekanizmasının algılanması bakımından önem arz etmektedir.

Merkez bankalarınca uygulanan para politikaları bankaların fon arz ve taleplerini etkilemekte hatta bütün bankacılık sektörü bütün olarak merkez bankaları tarafından uygulanan para politikalarından etkilenmektedir.

Bu araştırma toplam dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, araştırmanın problemi, amacı, önemi, kapsamı, sınırlılıkları bulunmaktadır. İkinci bölümde bankalar ve bankacılık sistemi hakkında kavramsal bilgilere yer verilmiştir. Üçüncü bölümde genel hatlarıyla para politikasının amacı ve araçları ortaya konulduktan sonra TCMB'nin aldığı faiz kararlarının ekonomiye ve bankacılık sistemine yansımaları üzerinde durulmuştur. Çalışmanın dördüncü bölümünde ise 2010-2017 yılları arasında TCMB'nin aldığı faiz kararları, bankaların kredi ve mevduata uyguladıkları faiz oranları ile Malatya ilindeki bankaların kredi ve mevduat toplamaları karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın Hipotezi

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası birçok ülkede olduğu gibi faiz oranlarını kullanıp ekonomiyi etkileyerek finansal piyasaları dengelemeye çalışmaktadır. TCMB'nin faiz oranlarını, iç ve dış piyasalarda oluşan koşullara bağlı olarak aşağı veya yukarı yönlü değiştirmesi, ekonomik aktörlerin beklentilerinin değişmesine ve buna bağlı olarak da bankaların kredilere ve mevduata uyguladıkları faiz oranlarını ve toplam tutarlarının değişmesine sebep olmaktadır. TCMB faiz oranlarının reel piyasalara yansımaları olarak adlandırılabilen bu değişim kısa vadede gerçekleşmezken piyasa aktörlerinin TCMB faiz kararlarına orta vadede tepki verdikleri görülmektedir.

TCMB'nin 1990'lı yıllardan itibaren faiz oranları ile bankaların uyguladığı kredi ve mevduat faiz oranlarını etkileme politikası uygulamaya başlaması ile birlikte, faizlerde yaşanan bu yansımaları araştırmak gerekli hale gelmiştir.

Buna göre araştırmanın hipotezi; TCMB faiz kararlarının bankaların kredi ve mevduat toplamalarına etkisi var mıdır? Şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmanın Önemi

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının almış olduğu faiz kararlarının bankaların uyguladıkları kredi ve mevduat faiz oranlarına ve dolayısıyla kredi ve mevduat toplamalarına olan etkisini araştırmak, TCMB'nin faiz oranları ile finansal piyasaları dengeleme işlevinin etkinliğini tespit etmek açısından önem arz etmektedir.

Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırmanın kapsamı, TCMB'nın para politikası aracı olarak kullandığı faiz değişiklikleri ve bu değişikliklerin bankaların uyguladığı kredi ve mevduat faiz oranları ve toplamlarıdır. Bu amaçla araştırmanın sınırlılıkları, 2010-2017 yılları arasındaki TCMB faiz kararları ile bankaların kredi ve mevduata uyguladıkları faiz oranları ve Malatya ilindeki mevduat bankaları ile sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. BANKALAR VE BANKACILIK SİSTEMİ

1.1. Banka ve Bankacılık Kavramı

Banka kelimesi İtalyanca “Banco” kelimesinden gelmektedir. Masa, sıra, tezgâh vb. anlamlara gelen banco, Türkçede “banko” olarak üstüne eşya konulabilen, görevli ile iş takibi için gelen müşteri arasında ki tezgâh anlamında kullanılmıştır. Finansal olarak banka kavramı, tasarruf sahiplerinden mevduatları kabul eden, topladığı bu mevduatları fon talep edenlere etkin bir şekilde sunan, ekonomik amaçla oluşturulmuş kuruluşlardır (Savaş, 2009: 75). Banka; para, kredi ve sermaye konularının da dahil olduğu bütün işlemleri yerine getiren kamu veya özel sektörce kurulan, para, kredi ve sermaye alanlarındaki her türlü ihtiyacı karşılamayı amaç edinen ekonomik birimdir. Bankalar, fon arz edenlerin fonlarını kabul ederek bu fonları kârlı olacak yerlerde kullandırabilen, ödemelere aracılık yapan, para transferi, senet tahsili ve emanet kabulü gibi farklı finansal hizmetleri yerine getiren işletmelerdir. Bankacılık, talep edenlere borç verme veya arz edenlerin paralarını mevduat olarak kabul etmektir (Gülen, 2015: 4). Bankacılık, Türk Ticaret Kanunu m 815’te; “Bankacılık Kanuna tabi olan kuruluşlar” olarak tanımlanmaktadır. Buradan hareketle kanunda bankacılığın açık bir tanımının olmadığını söylemek mümkündür. Bunun yanında 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m 1’de, “Finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanmasına, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasına, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek” şeklinde yapılan tanımlamada bankacılığın kapsamının ne kadar geniş olduğu da anlaşılmaktadır (Türk Ticaret Kanunu m. 18).

1.2. Bankacılığın Tarihsel Gelişimi

Günümüzdeki haline en yakın kredi verme ve mevduat kabulü MÖ. 2000 yılında Babil’de başlamıştır. Tapınaklar ilk bankalar, rahipler de ilk bankacılar olarak anılmaktadırlar. Tapınaklar hemen herkesin güven duyduğu, paralarını, değerli eşyalarını bıraktıkları yerler olmuşlardır. Tapınaklara emanet olarak bırakılan para ve değerli eşyaların yanında Tanrılara armağanların eklenmesiyle, rahiplerin ellerinde önemli miktarda birikim oluşmuştur. Oluşan bu birikimler ihtiyacı olanlara rahipler

tarafından ödünç olarak verilmekte ve daha sonra geri alınırken hediyesi (faizi) ile birlikte alınmıştır. Tarihçiler rahiplerin tapınaklarda yaptıkları bu işlemlerin bankacılık faaliyetlerine benzediği konusunda aynı fikirde olmuşlardır (Uzundağ, 2013: 5).

MÖ 3500'lerde Sümer ve Babil mabetlerinde görevli olan rahipler ihtiyacı olanlara borç vermişlerdir. İlk bankacılık yasası MÖ 2000'lerde Eshunna krallığı tarafından düzenlemiştir. Bu düzenlemeden sonra Hammurabi döneminde daha kapsamlı yasalar oluşturulmuştur. İlk ve orta çağa gelindiğinde Yunanlılar, Romalılar ve Mısırlılar bankacılık konusunda ilerlemişlerdir. Eski Mısır'da faizler sınırlanırken Eski Yunan'da bankacılık işlemlerinin denetlenmesi amacıyla bir üst yönetim kurulmuştur (Cantekinler, 2007: 4).

Modern anlamda ilk bankanın kurulması 1609'da olmuştur. Bu tarihte Hollanda'da Amsterdam Bankası kurulmuştur. Venedik Bankasının kuruluşu ise 1637'dir. 19. yüzyılın ilk yıllarında itibaren, sömürgelerin artması ile birlikte ticaret önemli ölçüde yaygınlaşmıştır. Ticarete yaşanan bu genişleme bankacılığın da yaygınlaşmasına sebep olmuştur. Bankacılık alanında yeni eğilimler ortaya çıkmış, iş bölümü, uzmanlaşma ve birleşme eğilimleri başlamıştır. 20. yüzyılda ise kapitalist sistem ile birlikte planlamanın merkezden yapıldığı sosyalist ekonomiler ortaya çıkmıştır. Özellikle II. Dünya Savaşından sonraki dönemlerde bankacılık çalışmaları planlaması merkezden yapılan ekonomilerin yapılarına uygun olacak şekilde yeniden dizayn olmaya başlarken az gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerin finansal açıdan kalkınma çalışmalarına destek vermek amacıyla 'kalkınma bankacılığı' sistemi oluşmuştur. Bu sistem genellikle devlet tarafından özel yasalar çerçevesinde kurulan yeni bankalar ile gerçekleştirilmiştir (Yetiz, 2016: 109).

1.3. Bankacılık Sistemi

Değişik alanlarda çalışan bütün bankaların yapısal olarak bir düzen ve ilişkiler içerisinde faaliyet göstermelerine bankacılık sistemi denilmektedir. Bu düzen ve ilişkiler bütünü bazen isteğe bağlı, devlet müdahalesi olmadan gerçekleşebilirken bazen de devletin müdahalesi ile kurulmaktadır. Devlet kanunlarla bir banka sistemi oluşturur ve bankaların aralarında devam eden ilişkiler düzenlenmektedir. Bankacılık sistemleri çeşitli ülkelerde farklı şekillerde olabilmektedir. Banka sistemlerinin sınıflamasını yapmak da banka ve bankacılığın tanımlamasını yapmak kadar güçtür. Her ülkenin

ekonomik, hukuki yapıları ve sermaye birikimlerinin değişik olması, bankaların ve bankacılık sistemlerinin de farklı olmasına sebep olur. Bu sebeple, bankaların hukuki durumları, sermaye imkânları, büyüklükleri, uygulamakta oldukları vadeler gibi kriterlere göre bankacılık sisteminin yapısını anlamak da mümkün olmamaktadır (Aladağ, 2010: 19).

1.4. Banka Türleri

Bankaları türlerine göre ayırırken öncelikle iki ana gruba ayırmak mümkündür. Bu ayırım bankaların sermaye yapılarına ve faaliyet alanları ile amaçlarına göre yapılacak ayırmadır.

1.4.1. Mülkiyetine Göre Bankalar

Bankaların sermaye yapılarına göre ayrılmasında dört tür bankadan söz etmek mümkündür. Bunlar devlet bankaları, özel sektör bankaları, karma sermayeli bankalar, yabancı sermaye ile kurulan bankalardır.

1.4.1.1. Devlet Bankaları

Devlet bankalarının sermayesi doğrudan ya da dolaylı olarak devlet tarafından karşılanmaktadır. Burada kamudan kasıt hazine ya da diğer kamu tüzel kişiliklerdir. T.C. Ziraat Bankası, İller Bankası, Ziraat Katılım Bankası, Vakıf Katılım Bankası kamu bankalarında örnek teşkil etmektedir (Gülen, 2015: 22).

1.4.1.2. Özel Sektör Bankaları

Özel sektör bankalarının sermayeleri çoğunlukla özel kişi veya kuruluşlar tarafından karşılanan bankalardır. Özel sektör bankaları çoğunlukla ticari, mevduat veya yatırım bankası şeklinde çalışmaktadırlar. Türkiye’de faaliyet gösteren özel sektör bankaları arasında Akbank, Yapı Kredi Bankası, Garanti Bankası gösterilebilir (Seyhan, 2017: 12).

1.4.1.3. Karma Sermayeli Bankalar

Karma sermayeli bankaların sermayeleri kamu kuruluşlarının yanında gerçek ve tüzel kişilerce karşılanmaktadır. Farklı bir anlatımla karma sermayeli bankalar, kamu ve özel sektörün belli oranlarda sermaye iştirakleri ile kurulan bankalara karma sermayeli bankalar adı verilmektedir. Kamu bankası olarak kurulan bir bankanın bir bankanın hisselerinin bir kısmının özel sektör iştiraki tarafından alınması da o bankanın karma sermayeli banka olmasını sağlar. Bunun yanında tamamı Türk sermayesi ile kurulmuş yerli bir bankanın yurt dışındaki şirketler ile oluşturdukları ortaklık neticesinde oluşan bankalar da karma sermayeli bankalardır. Örnek olarak; Halk Bankası ve Vakıflar Bankası verilebilir (Kaya, 2012: 73).

1.4.1.4. Yabancı Sermaye ile Kurulan Bankalar

Bu tür bankalar, sermayelerinin tamamı yabancı kişi veya kuruluşlara ait olan bankalardır. Bu bankaların kuruluş ve yönetim merkezleri çoğunlukla ülke sınırları içerisinde yer almaz (Arabacı, 2018: 28). Yabancı sermaye yatırımlarının ülkelerin kalkınmasında önemli bir yeri bulunmaktadır. Yabancı sermayeli bankalar ülke dışındaki yatırımcıların banka ortağı olarak ülke içerisine çekilmesinde önemli bir etken olmaktadır. (Eleren ve Özgün, 2006: 53).

1.4.2. Faaliyet Alanları ve Amaçlarına Göre Bankalar

Bankaları faaliyet alanlarına göre beş gruba ayırmak mümkündür. Bunlar Merkez Bankaları, iş ve ticaret bankaları, mevduat bankaları, ziraat ve sanayi bankaları ile yatırım ve kalkınma bankalarıdır.

1.4.2.1. Merkez Bankaları

Merkez bankaları, bir ekonomide hükümetlerin harcamalarını finanse etmek, ülke içerisindeki finansal sistemin sürekliliğini sağlamak, para politikasını devam ettirmek, ülke parasını dolaşıma sunmak gibi görevleri yerine getirmektedir. Merkez bankaları kredi ve para piyasalarını yöneterek piyasada oluşan faiz oranlarını belirlemektedir. Merkez bankalarının amacı ülke içerisinde fiyat istikrarını devamlı hale getirmek ve ülke parasının değerini korumaktır. Merkez bankaları bankaların rezervlerini ellerinde tutarak ödemeler sistemini yönetirler. Bu sayede en son kredi

veren kuruluş olarak bankaları denetleme ve düzenleme yoluyla finansal sistemin istikrarını sağlamaktadır. (Altuntaş, 2012: 73).

1.4.2.2. İş ve Ticaret Bankaları

Bu tür bankalar; fon arz edenlerden mevduat toplayarak topladıkları mevduatları fon talep edenlerin farklı alanlarda kredi ve iştirak aracı olarak kullanmalarını sağlayan kuruluşlardır. Ticari bankalar topladıkları mevduatları kredi olarak verirler, dolayısıyla bu tür bankalar kredi satın alan ve satan kuruluşlardır. Bu bankalara mevduat bankaları da denmektedir (Bağcı, 2013: 3).

1.4.2.3. Ziraat ve Sanayi Bankaları

Bu tür bankalar tarım ve sanayi sektöründe faaliyet gösterenleri desteklemek amacıyla kurulmuşlardır. Çoğunlukla kamu iştiraki ile kurulan Ziraat ve Sanayi Bankaları tarım ve sanayi sektörlerinin ihtiyaçlara çözüm bulunması, ülke içerisindeki tarımsal ve sanayi yapısına göre finansman sağlanması konularında hizmet vermektedirler. Özel yasalara kurulan, tarım ve sanayi sektörünün kaynak teminini sağlamayı ve tarımsal, sanayi faaliyetlere ekonomik ve teknik bilgilendirmeyi gerçekleştirmek bakımından ülke ekonomisi dahilindeki tarım ve sanayi bankalarının önemi bir yeri vardır. Ziraat ve sanayi bankalarının kamu iştiraki ile kurulmasının sebebi bu sektörlerin ihtiyacı olan önemli miktardaki kredilerin sunmak, hem de verilen bu kredilerin uzun vadeli ve düşük faizli şekilde üretim yapmak isteyenler tarafından kullanılmasını sağlamaktır (Seyhan, 2017: 14).

1.4.2.4. Yatırım ve Kalkınma Bankaları

Bu tür bankalar devletin ve işletmelerin uzun vadeli fon ihtiyaçlarını temin için onların tahvil ve hisse senetleri gibi menkul değerler ihraç etmeleri için aracılık eden kurumlardır. Mevduat toplama yetkisi olmayan yatırım bankaları, tahvil ihraç etmek ve kredi olarak temin ettikleri kaynakları kendi nam ve hesaplarına menkul kıymet almak veya işletmelere orta ve uzun vadeli yatırım ve proje kredisi sağlamak şeklinde kullanmaktadır. Bu tür bankalar, yatırım yaptıkları menkul değerleri daha sonra halka arz etmeleri sebebiyle menkul kıymet taciri olarak da bilinmektedirler (Gökçem ve Yağcılar, 2010: 12).

Kalkınma bankaları, gelişmekte olan ülkelerin kalkınmada ihtiyaçları olan yatırım sermayesi noksanlığını ortadan kaldırmak ve kalkınma konusunda öncelikli bölgelerin finansman ihtiyacını temin için kurulmaktadır. Devletler ya da uluslararası kurumlar sağlanan fonlar ve tahvil ihracı yoluyla kaynak temin ederler. Mevduat toplama yetkileri bulunmamaktadır (Gökçem Yağcılar, 2010: 12).

1.5. Bankacılık Faaliyetleri

Bankacılık faaliyetleri genel olarak bankaların müşterilerine sunmuş oldukları hizmetlerdir. Bu hizmetler arasında mevduat, kredi, repo, tahsil ve ödeme, havale, internet bankacılığı, akreditif, factoring-forfaiting işlemleri gibi hizmetler sayılabilir. Bu hizmetler kısaca şöyle açıklanabilir:

1.5.1. Mevduat İşlemleri

5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'na göre mevduat, yazılı ya da sözlü olarak veya herhangi bir şekilde halka duyurulmak suretiyle ivazlı (karşılıklı) veya ivazsız olarak, istendiği zaman ya da belli bir vadede geri ödenmek üzere kabul edilen para (Bankacılık Kanunu, m 3) olarak tanımlanmaktadır. Buna göre mevduat işlemleri;

- Mevduat sahiplerine fonlarını getirmeleri için gerek yazılı gerekse sözlü bir biçimde bir duyuru (bankanın mevduat kabul şartlarına ilişkin bir ilan) yapılması ve bu duyuru neticesinde finansal kuruluşun ödünç aldığı fonun mevduat sahibi tarafından mevduat olduğunun bilinmesi,

- Ödünç alınan fonun belli bir karşılıkla ya da karşılıksız olarak ödünç alındığı,

- Türüne göre istenildiğinde ya da belli bir vadede mevduat sahibine geri ödeneceği hususları göze çarpmaktadır. Bu yönüyle mevduatın banka için bir tür yükümlülük olduğu ve mevduat sahibine istendiğinde geri ödenmesi gereken geçici bir kaynak olduğu söylenebilmektedir.

1.5.2. Kredi İşlemleri

Kredi; banka tarafından yapılacak araştırma sonucunda, gerçek veya tüzel kişilere kanunlar ve kendi kaynakları da göz önünde alınarak teminat karşılığı veya teminatsız olacak şekilde para, teminat ya da kefalet vermek suretiyle tanınmış bulunan

olanak ve limitlerdir. Kredi işlemlerinde, bu işlemleri gerçekleştiren taraf kim olursa olsun işlemde en az iki temel bulunmaktadır. Bunlar; krediyi alan ve krediyi verendir. Krediyi alan taraf elindeki kaynağı belirlenecek olan bir ödeme vaadi ile değiştirirken krediyi alan taraf ise bu ödeme vaadinde bulunur ve kredi verenin arz etmiş olduğu kaynakları vade süresi boyunca kullanır. Bu bakımdan kredi; kullanılmayan değer gelecekte satın alabileceği mal ve hizmetleri bugünden satın alabilme imkânı yaratmaktadır. Bunların yanında bankaların müşterilerine sunmuş oldukları teminat mektubu, çek gibi hizmetler gayrinakdi kredi kapsamındadır (Balkaş, 2004: 4).

1.5.3. Repo İşlemleri

Bankalar için kısa süreli borçlanma kaynağı olan repo Bir menkul kıymetin işlem anında belirlenen vade ve faiz oranından geri satım taahhüdü ile alım işlemidir. Repo, bir menkul kıymetin geri alım vaadiyle satım işlemi, ters repo ise bu işlemin tam tersidir. Kısaca; repo işleminin karşı ayağındaki taraf için işlem ters repodur. Repo işleminde bankaya para girmekte karşılığında menkul kıymet çıkmaktadır ya da tam tersi bir işlem söz konusudur (Altuğ ve ark. 1996: 237). Menkul kıymetlerin repo ya da ters repo ile alım satım işlemlerine repo adı verilmektedir. Repo ve ters repo işlemlerine konu olabilecek menkul kıymetler; banka bonoları, hazine bonoları, devlet tahvilleri ve banka garantili bonolar, Kamu Ortaklığı İdaresi, Toplu Konut İdaresince ihraç edilen borçlanma senetleri ile piyasada ya da borsada işlem gören varlığa dayalı menkul kıymet dışındaki diğer borçlanma senetleridir (Berk, 2003: 331).

1.5.4. Tahsil ve Ödeme İşlevleri

Bankalar, müşterilerinin yatırmak istedikleri tutarları tahsil etmekte ve yatırmış olduğu parayı geri almak isteyenlere ödeme yapmaktadırlar (Takan, 2002: 176).

1.5.5. Havale ve EFT İşlemleri

Elektronik fon transfer sistemi (EFT) katılımcılar arasında Türk Lirası aktarım ve mutabakatının elektronik ortamda, kaydi ve gerçek zamanlı olarak gerçekleştirilmesini ve bu işlemlere ilişkin gerekli belge ve raporların oluşturulmasını sağlar (Gümüş, 2014: 443). EFT elektronik bankacılığın en önemli ürünüdür. EFT,

geleneksel bankacılıkta yararlanılan ödeme araçlarının (banknot, çek, ödeme emri vb.) yerine modern haberleşme teknikleri ve bilgisayarın kullanılmasıyla fonların bir yerden başka bir yere kaydi olarak ve çok kısa zamanda transferinin sağlanmasıdır. Havale işlemi bir bankanın farklı şubeleri arasındaki para transferlerini, EFT işlemi ise farklı bankalar arasındaki para transferlerini içermektedir. Havale ve EFT her zaman üçlü ilişkiyi gerektiren bir işlemdir. Bu ilişki bedel ilişkisidir (Orhan, 2007: 46).

1.5.6. İnternet Bankacılığı

Bu tür bankacılık faaliyeti, internet ortamında işlemi yapan kişi tarafından görülerek gerçekleştirilebilen ve şubeye gerek duyulmayan bankacılık faaliyetlerinden biridir. İnternet bankacılığı internet teknolojisindeki gelişmeler ile birlikte 1990'lı yıllardan itibaren bankaların ve kamuoyunun yoğunlukla üzerinde durdukları bir konu olmuştur (Aladağ, 2010: 69). Bu tür bankacılık günümüzde fiziksel şubelerden yapılan çoğu işlemlerin internet üzerinden yapılmasıdır. Genel manada internet bankacılığı, şubeler üzerinden gerçekleştirilen bankacılık faaliyetlerinin internet üzerinden gerçekleştirilmesidir. Başka bir tanıma göre ise internet bankacılığı, bankalar tarafından sunulan hizmetlerin uzaktan dağıtım kanalı olarak internet üzerinden sunulmasıdır (Uzundağ, 2013: 32).

1.5.7. Dış Ticaret İşlemleri

Ticari bankalar dış ticaretin finansmanı amaçlı krediler kullanılmaktadır. Ancak bu tip krediler banka kaynaklı ve banka dışı kaynaklı krediler olmak üzere ikiye ayrılır. Bankaların kendi kaynaklarından kullandığı krediler iç kaynaklı krediler olurken başka bir kaynaktan kullandırılmak üzere bankalara sağlanan fonların kullandırıldığı krediler de başka kaynaklı grubunda yer almaktadır. Örneğin, Eximbank A.Ş. kredi bu şekildedir (Kavcıoğlu, 2013: 141). Dış ticaretin finansmanın kullanılan kredilerin teknik yapısı oldukça farklıdır. Zira akreditif mektuplarının teminata alınması, sevk öncesi ve sevk sonrası kredilerin prosesleri diğer kredi ürünleri ile benzerlik göstermemektedir. Dış ticaret yapan firmalar ithalatlarını finanse etmek amacıyla, birbirlerine karşı olduğu gibi, bankalarla da borç alacak ilişkisine girerler. Bu tür kredilerin çoğunluğu kısa vadeli, bununla birlikte orta ve uzun vadeli olarak verilenler de bulunmaktadır (Şanlı ve Ekşi, 2000: 29). Bankacılık sisteminde geliştirilen

ve uygulanan çeşitli ödeme ve kredilendirme yöntemleri, finansal kiralama ya da leasing, faktöring, forfaiting gibi finansman teknikleri, teminat mektupları, akreditif gibi ödeme yöntemleri ile ulusal ve uluslararası ticaretin gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Öztürk, 2015: 30).

1.5.8. Diğer Faaliyetler

Bankalar yukarıda sayılan işlemlerin dışında aşağıdaki hizmetleri de gerçekleştirmektedirler:

- Sigorta
- Yatırım danışmanlığı
- Finansal kiralama
- Fatura ödemeleri
- Kredi kartı ve bireysel ödemeler

Sigorta, yatırım danışmanlığı ve finansal kiralama faaliyetlerini iştirakleri aracılığı ile yapan bankalar, fatura, kredi kartı ve bireysel ödemeler ile pazarlama faaliyetinin yanında komisyon geliri sağlama amacı gütmektedirler. Teminat mektubu işlemleri ise bankaların gayrinakdi olarak verdikleri kredi türüdür.

İKİNCİ BÖLÜM:

2. PARA POLİTİKASI VE MERKEZ BANKASI BANKACILIĞI

2.1. Para Politikası

Para politikası; paranın miktarını, maliyetini ve firmalar ile hanehalklarının beklentilerini etkileyerek temel amaçlara ulaşmaya yönelik olarak oluşturulan stratejiler bütünüdür. Farklı bir tanımlamaya göre para politikası, paranın elde edilebilirliğini ve maliyetini etkilemeye yönelik kararlardır.

Merkez bankaları para politikalarını uygulayan birimlerdir. Zaman içerisinde merkez bankalarının bu hedeflere ulaşılması için üstleneceği görevler konusunda uygulamada farklılıklar olmuş ve merkez bankalarının odaklanması gerekenin fiyat istikrarı olması gerektiği üzerinde durulmaya başlanmıştır. Çünkü merkez bankaları diğer hedeflerini fiyat istikrarı ile gerçekleştirme imkânı bulabilmektedirler. Çünkü tek bir politika aracı ile hedeflerin kısa vadede birbiri ile çelişebilmekte, hedeflerin tamamını bir anda gerçekleştirmek kolay olmamaktadır. Bunun yanında, fiyat istikrarının sağlanması için uygulanan politikalar, uzun vadede temel hedeflerle uyumlu olması gerekirken diğer taraftan da bu hedefler aslında bir önkoşuldur. Fiyat istikrarı, ekonomik ve sosyal istikrarın sağlanabilmesi için olmazsa olmaz bir koşuldur. Fiyat istikrarının gerçekleştirilememesi bir ülkenin ekonomisine, siyasi ve sosyal yapısına verdiği zararların boyutları büyük ölçülere ulaşabilmektedir (Önder, 2005: 3-6).

2.1.1. Para Politikası Kavramını Açıklayan Teorik Yaklaşımlar

Toplumsal ve siyasi gelişmeler, ekonomik değişimleri de beraberinde getirmiş ve ekonomik kurum ve kavramların zaman içerisinde farklılaşmasına neden olmuştur. Tarihi süreçte hem para politikalarında hem de merkez bankalarının hedef ve uygulamalarında büyük değişimler yaşanmıştır. Para politikaları temelde üç temel iktisadi teoriye (kurama) dayalı olarak şekillenmiştir. Bunlar Klasik teori, Keynesyen görüş ve Monetarist (parasalcı) bakış açıları olarak sınıflandırılabilir.

2.1.1.1. Klasik Teori

1930’lu yıllara kadar hâkim görüş olan Klasik iktisadi görüş Miktar Teorisi ve Say Kanunu’nu temel almaktadır. “Her arz kendi talebini yaratır” felsefesinde formüle edilen Say Kanunu’na göre ekonomide hiçbir zaman işsizlik problemi veya düşük tüketim sorunu olmamaktadır. Üretilen mal ve hizmetlerin tamamı için talep oluşacağından ekonomi tam istihdam düzeyinde olacaktır. Adam Smith’in “Görünmeyen El” olarak ifade ettiği piyasa güçleri piyasada oluşabilecek dengesizlikleri ücret ve fiyatların esnekliğine bağlı olarak ortadan kaldıracaktır. Klasik iktisatçıların ikinci temel prensibi olan Miktar Teorisinde paranın değerini etkileyen tek faktör paranın miktarıdır. Diğer bir ifadeyle de para miktarındaki değişimler haricindeki hiçbir faktör, paranın değerini etkilemeyeceği gibi para miktarının etkilerini de gideremeyecektir. Miktar Teorisinin Klasik versiyonu, fiyat seviyesinin para miktarındaki değişmelere orantılı olarak tepki göstereceğini varsayan bir orantılılık teoremidir. Tüm temel Klasik Miktar Teorisi önermeleri Fisher’ in iddiasını takip eder. Fiyat düzeyi denklemdaki kesinlikle pasif olan unsurdur. Onun hareketleri sonuçtur, ticaret birimi başına para miktarında önceki değişimlerin nedeni değil sonucudur. Ticaret ve dolaşım hızı para stokundan bağımsız ve uzun dönem denge düzeylerinde sabit olduğu için para stokunun iki katına çıkması fiyat düzeyinin ikiye katlanmasına yol açar (Çiçek, 2011: 94).

2.1.1.2. Keynesyen Teori

Keynes öncesi dönemde ekonomide tam istihdam olduğu varsayımıyla hareket ediliyordu. Böylece ne aşırı tüketim ne de noksan tüketimden bahsedilmektedir. Üretim faktörleri her zaman tam çalışma halindedir. Ancak Keynes bu klasik varsayımın gerçeklere uymadığını ve atıl kalan üretim faktörlerinin bulunabileceğini bu şekilde talep noksanının toplam geliri azaltarak buhranın büyümesine neden olacağını ileri sürmüştür. Klasik analizde fiyatlar genel para düzeyince belirlenirken Keynes’e göre fiyatlar toplam talep ve toplam arzca belirlenmektedir. Toplam talepte meydana gelecek artış toplam arzca karşılanmazsa fiyatlar genel düzeyi yükselecektir. Keynesyen analizinde para arzındaki değişiklik fiyatları değil, sermayenin marjinal etkinliğini, faiz ve tüketim fonksiyonunu etkileyici değişimlere neden olacaktır.

Keynesyen görüşe göre fiyatlardaki artış öncelikle milli geliri ve hemen

ardından işlem güdüsü ile para talebini artırır. Eğer para talebindeki bu artış para arzınca karşılanmazsa ilk önce fiyatlar artacak ve bu artış da yatırım fonksiyonu dolayısıyla yatırımları azaltacaktır. Fiyatlardaki artış emek piyasasında da değişikliklere neden olacaktır. Fiyatlardaki artış reel ücretleri düşürüp emek talebini ve istihdam düzeyini artıracaktır. İstihdam düzeyindeki artış hem reel milli geliri hem de toplam arzı artıracaktır (Çolak, 2007: 184).

2.1.1.3. Monetarist (Parasalıcı) Teori

Milton Friedman önderliğinde monetarist (parasalıcı) olarak bilinen bir grup iktisatçı Keynesçilerin maliye politikalarına fazla önem verip paranın rolünü ikinci plana atmalarına karşı çıkmıştır. Para politikasının 1930'larda yetersiz olduğu görüşüne, Friedman ve Schwartz 1963 yılında yazdıkları "Para Tarihi (Monetary History)" eseriyle eleştiri getirmiştir. Bir üretim, istihdam ve fiyat teorisi olmayıp para teorisi olan Monetarist Teoride amaç parasal istikrarı sağlamak, kullanılan araç ise para arzıdır. Bu teoride enflasyon para arzındaki artıştan kaynaklanmaktadır. Serbest piyasa ekonomisinin gereği olarak fiyatlar serbest bırakılıp döviz kurunda dalgalı kur sistemine geçilmelidir. Merkez bankaları da piyasaya müdahaleleri en aza indirmelidir (Çolak, 2007: 182).

Parasalıcıların para politikası hakkındaki temel görüşlerini başlıklar halinde şu şekilde sıralanabilir (Arıcan ve Okay, 2014: 8);

- Para politikasının ihtiyari olmasına kıyasla para arzının sabit bir oranda artması şeklinde belli bir kurala bağlı olarak daha iyi yönetilir.
- Para politikası faiz oranı hedefleri belirleyerek değil, parasal hedefler belirleyerek daha iyi yönetilir.
- Para politikası ekonomiyi uzun ve değişken gecikmelerle etkiler.
- Özel sektör doğası gereği istikrarlıdır ve ekonomideki dengesizlikler genellikle yanlış hükümet politikalarından kaynaklanır. Kamu sektörü de doğası gereği büyüme eğilimindedir ancak kamu sektörünün küçük olması büyük olmasından daha iyidir.

Bu görüşe göre ekonomik denge doğal olarak oluşana kadar devlet müdahalesinin olmaması gerektiği, aksi takdirde bizzat müdahalenin enflasyona sebep

olacağı belirtilmektedir. Örneğin ekonomide tam istihdama yönelirken devletin işsizliği azaltmak amacıyla yapacağı para arz artışı fiyat artışlarını beraberinde getirerek olumsuz sonuçların doğmasına sebep olabilir. Bu yüzden kamunun ekonomi üzerindeki müdahaleleri gereksiz ve zararlıdır (Arıcan ve Okay, 2014: 8).

2.1.2. Para Politikasının Amaçları

Zaman içerisinde büyük değişiklikler gösteren para politikası uygulamaları I. Dünya Savaşı öncesinde paranın değerini korumayı temel amaç edinmiştir. Sonraki dönemde enflasyonun sebep olduğu ekonomik tahribatlar ülke içinde fiyat istikrarının temel amaç edinilmesini zorunlu kılmıştır. Tarihi süreçte para politikası ve amaçları konularında, 1929 yılında gerçekleşen Büyük Buhran ve oluşan kitlesel işsizlik, bu dönemin şartlarında krizden çıkış yolları arayan iktisatçı Keynes'in ileri sürdüğü fikirler ve II. Dünya Savaşı'nın ortaya çıkışı ile birlikte değişim başlamıştır. Öncelikle fiyat istikrarı geleneksel amacına istihdam da eklenmiştir. Savaş sonrası Avrupa ve Japonya'nın kalkınma sürecinde hedeflenen iktisadi büyüme üçüncü bir amaç haline gelmiştir. 1950'lerin sonu ile birlikte ödemeler dengesinin sağlanması da amaç setine ilave edilmiştir. Bu amaçlarla birlikte faiz istikrarı, finansal piyasaların istikrarı ve döviz piyasalarının istikrarı zaman içerisinde fiyat istikrarı temel amacına eklenmiştir (Yazgan, 2015: 34). Bugün ülkeden ülkeye uygulamada farklılıklar gösteren ve içinde bulunulan ekonomik konjonktürün gereği Merkez Bankaları için belirlenen amaçları aşağıda kısaca ele alınacaktır:

2.1.2.1. Fiyat İstikrarı

Mal ve hizmet fiyatlarının genel seviyesinde yaşanan sürekli artışı ifade eden enflasyon, kişilerin ellerindeki para ile daha az mal ve hizmet alabilmesine neden olmaktadır. Fiyat istikrarı ise, insanların yatırım, tüketim ve tasarrufa yönelik kararlarında dikkate almaya gerek duymadıkları ölçüde düşük bir enflasyon oranını ifade eder. Enflasyonun sosyal ve ekonomik maliyetlerinden dolayı fiyat istikrarı para politikasının en önemli amacı olarak görülmektedir. Enflasyonun ekonomide meydana getirdiği belirsizlik ile birlikte tüketici ve yatırımcıların fiyatlama davranışları bozulur, bu da sonuçta büyümeye olumsuz etkide bulunur. Arjantin, Brezilya ve Rusya gibi ülkelerde görülen hiperenflasyonun bu ülkelerdeki büyümenin yavaş oluşundaki etkisi

açıktır. Ayrıca enflasyon, geleceğe dönük planlamayı da güçleştirdiğinden sosyal uyumun da bozulmasına neden olur (Yazgan, 2015: 34).

2.1.2.2. Tam İstihdam

Bir ekonomide konjonktürel işsizliğin, yani ekonomik dalgalanmalar sonucu ortaya çıkan işsizliğin bulunmadığı, sadece doğal işsizliğin bulunduğu duruma tam istihdam denilir. Makroekonomik modellerle tam istihdam düzeyinde üretimden bahsedilirken bir miktar friksiyonel (geçici) ve yapısal işsizliğin bulunduğu bir üretim kastedilmektedir (Ertek, 2004: 109).

2.1.2.3. İktisadi Büyüme

Ülkelerin milli gelirlerindeki artışı ifade eden iktisadi büyüme ekonomik refah artışının önemli bir göstergesidir. İstikrarlı bir büyüme ülkelerin önde gelen ekonomik hedeflerinden biridir. İstikrarlı bir ekonomik büyüme için gerekli finansman kaynaklarının ve kredi imkanlarının sağlanması için parasal genişleme ılımlı düzeyde gerçekleştirilmelidir. İktisadi büyümenin enflasyonla finanse edildiği bazı gelişmekte olan ekonomilerde kısa dönemli bir büyüme sağlansa bile uzun dönemde istikrarlı büyüme sürdürülememektedir (Eroğlu, 2004: 153).

2.1.2.4. Ödemeler Bilançosu Dengesi

Global sermaye hareketlerinin yoğunlaşması ve dünyada dış ticaret hacminin artışı ile birlikte ödemeler bilançosu dengesinin sağlanması para politikası açısından önemli hale gelmiştir. Ödemeler bilançosunun dengesinden bu bilançonun iyileştirilmesi kastedilmektedir. Politika uygulamaları ödemeler bilançosunu doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir (Eroğlu, 2004: 154).

Merkez bankaları ödemelerde oluşacak dengesizlikleri para politikası araçlarıyla daraltıcı veya genişletici para politikası uygulamalarına başvurarak dengeleyebilir. Dış açığın söz konusu olması durumunda daraltıcı para politikası araçları devreye koyulmaktadır. Örneğin zorunlu karşılıkların artırılması ile kredi hacminde oluşan daralma sonucu faiz oranları yükselmektedir. Bu durumda yatırım ve harcamalardaki azalma ile birlikte milli gelirin düşmesi ithalatı düşürüp dış ticaret açığının kapanmasına

neden olmaktadır. Dış ödeme fazlası durumunda ise para politikası araçları tam tersi yönde uygulanmaktadır (Seyidoğlu, 2003: 471).

2.1.2.5. Faiz Oranlarının İstikrarı

Faiz oranlarındaki büyük değişimler ekonomilerde belirsizlik oluşturacağından her türlü planlama yapılmasını zorlaştırmaktadır. Örneğin, faiz oranlarındaki öngörülemeyen değişimler hem bireysel tüketicilerin konut talebini hem de konut inşaatı yapan firmaların karar süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Günümüzde modern ekonomik yaşamın önemli bir olgusu olan borçlu-alacaklı ilişkilerinin düzenli ve sağlıklı olması için faiz oranlarındaki dalgalanmaların mutlaka önlenmesi ve faiz oranlarında istikrarın sağlanması gereklidir. Ekonomik hayatta önemli bir maliyet unsuru olan faiz oranlarındaki dalgalanmalar ileriye dönük yatırımları da zorlaştırmaktadır. Faizlerdeki büyük değişimler iktisadi bazı birimlerin büyük zarar etmesine bazılarının da spekülatif büyük kazanç sağlamalarına neden olabilmektedir. Bu açıdan para politikası uygulayıcıları genel iktisadi istikrar için faiz düzeyindeki aşırı oynaklığa karşı duyarlı olmalıdır (Eroğlu, 2004: 155-156).

2.1.2.6. Finansal Piyasaların İstikrarı

Finansal istikrar, finansal sistemin, finansal aracılık sürecinde tasarrufların ve karlı yatırım fırsatlarının paylaşımını önemli ölçüde bozacak kadar ciddi şoklara ve finansal dengesizliklerin doğurduğu çözümlere karşı direnebileceği bir durumdur. Finansal piyasalar doğaları gereği genelde istikrarsızlık yaratma ve piyasa başarısızlıkları sonucu da krize girme eğilimindedirler. Bu nedenle kamusal alan her zaman finansal sistem ve piyasaların istikrarına yönelik sorumluluk taşımaktadır. Finansal istikrarsızlıklara ve krizlere karşı tedbir almak ve bu gibi durumlarla karşılaşmamak için Merkez Bankalarının etkin rol üstlenmeleri gerekmektedir (Sezgin ve Darıcı, 2009: 18).

2.1.2.7. Döviz Piyasalarının İstikrarı

Döviz piyasalarının temel fonksiyonu uluslararası ticaret ve sermaye akımlarının gerçekleştirilmesidir. Günümüzde dünyanın en büyük mali piyasaları döviz piyasalarıdır. Döviz piyasalarında yapılan işlemler dünyadaki toplam işlem hacminin 50

katından fazladır. Türkiye’de de döviz piyasalarının olması gereken duruma gelebilmesi için devletin etkin politikasının yanında Merkez Bankasının da bu piyasaların gelişimine katkı sağlaması gerekmektedir (Çufadar, 2010: 179).

2.1.3. Para Politikası Araçları

Para politikası araçlarını açık piyasa işlemleri, faiz politikası ve zorunlu karşılık politikası olarak üçe ayırmak mümkündür:

2.1.3.1. Açık Piyasa İşlemleri

Türkiye’de açık piyasa işlemleri, TCMB tarafından finans piyasasındaki faiz oranlarının politika faiz(ler)i etrafında gerçekleşmesini sağlamak ve likiditeyi düzenlemek için kullanılır. Açık piyasa işlemlerinin genel çerçevesi, TCMB Kanunu’nun 52. ve 56. maddeleriyle belirlenmiştir. Açık piyasa işlemleri, yalnızca para politikası amaçları için yapılır ve hazineye, kamu kurum ve kuruluşları ile diğer kurum ve kuruluşlara kredi temin etmek maksadıyla gerçekleştirilmemektedir. Bunun yanında TCMB, Hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarının ihraç ettiği borçlanma araçlarını birincil piyasadaki satın alamamaktadır (TCMB, 2012).

Açık piyasa işlem çeşitleri şunlardır (TCMB, 2012);

Depo: TCMB’nin belirli vadeler ile bankalara teminat ve limitleri miktarında sağladığı mevduat imkanlarıdır. Bankalar bu sayede; TCMB’nin aynı gün içerisinde açıkladığı faiz oranlarından Türk lirası şeklinde borç alıp verebilirler.

Repo: Repo işlemleri, genellikle piyasada geçici likidite sıkışıklığı yaşandığı zaman, bankacılık sistemi likiditesinin kısıtlı bir süre için artırılması amacıyla yapılır.

Doğrudan Alım: Bu işlemler, çoğunlukla piyasada kalıcı likidite sıkışıklığı olduğu zaman açık piyasa işlemi yapma konusunda yetkisi bulunan kuruluşlar ile gerçekleştirilir.

Doğrudan Satım: Bu işlemler; çoğunlukla piyasada kalıcı likidite fazlası olması durumunda, açık piyasa işlemleri yapma yetkisi bulunan kuruluşlar vasıtası ile gerçekleştirilir. Bu doğrultuda TCMB; açık piyasa işlemleri portföyündeki mevcut değerleri, işlem tarihinde belirlenmiş fiyat üzerinden ve işlem valöründe söz konusu kuruluşlara satışını yapmaktadır.

Likidite Senedi İhracı: Para politikasının etkinlik seviyesini yükseltmek amacıyla piyasadaki fazla likiditenin çekilmesi için kullanılan bir araçtır. TCMB Kanunu'nun 52. maddesine göre; kendi nam ve hesabına vadesi 91 günü geçmeyen likidite senetleri ihraç edebilir.

Türk Lirası Depo Alım İhalesi; TCMB'nin, Türk lirası likidite fazlalığını giderme konusundaki etkinliğini yükseltmek amacıyla bankalardan ihale yöntemi ile Türk lirası depo alma faaliyetleridir.

2.1.3.2. Faiz Politikası

Merkez bankalarının uygulayabileceği faiz politikası reeskont oranıdır. Reeskont, bankaların firmalardan iskonto ederek portföylerine aldıkları senetleri fonlama ihtiyacı nedeniyle yeniden iskonto karşılığında (reeskont) merkez bankasına vermesidir. Bu uygulamada TCMB, reeskont faiz oranını para politikası çerçevesinde kendisi belirlemektedir. Böylece bankalar ellerindeki ticari senetler karşılığında, merkez bankasından fon kullanabilmekte, merkez bankası da bu yolla ekonomideki faizleri ve likiditeyi ayarlayabilmektedir. Reeskont politikası, açık piyasa işlemlerinde (APİ) olduğu gibi piyasadaki faizlere (fiyat etkisi) ve para arzına (miktar etkisi) etkisi nedeniyle merkez bankaları tarafından ekonominin gelişme dönemlerinde merkez bankasının reeskont oranlarını arttırarak fonlamanın azalmasını, daralma dönemlerinde ise reeskont oranlarını düşürerek ekonomide bankaların para yaratmasını ve dolayısıyla kredi genişlemesini sağlayarak bir para politikası aracı olarak kullanılabilirler (Yazgan, 2015: 38).

2.1.3.3. Zorunlu Karşılık Politikası

Zorunlu karşılıklar, genel olarak bankaların, bilançolarındaki yükümlülöklere karşı, söz konusu miktarların belirli bir oranında merkez bankasındaki hesaplarında tutmak zorunda oldukları paralar olarak tanımlanabilir. Merkez bankaları, zorunlu karşılık uygulamasıyla, bankaların bilançolarına doğrudan etki ederek likit veya likide yakın değerlerin kullanılmasını engelleyebilir/değiştirebilir. Zorunlu karşılık politikası; her ne kadar bankalardaki mevduat çekilişlerine karşı bir ihtiyati önlem, mevduat sahiplerinin sisteme olan güveninin sağlanması gibi görünse de özellikle son dönemde aralarında Merkez Bankasının da bulunduğu bazı gelişmekte olan ölkelerin para ve

kredi hacmini kontrol ettiği önemli bir araç olarak öne çıkmıştır. Merkez bankası, kendi belirlediği zorunlu karşılık oranlarını değiştirerek bankaların ellerindeki rezervleri ve böylece banka sisteminin kaydi para yaratarak sağlayacağı kredi genişlemesini azaltabilir/yükseltebilir (Yazgan, 2015: 39).

2.2. Merkez Bankası Bankacılığı

Ekonomilerde iktisat politikası uygulayıcıları iç ve dış ekonomik istikrar ile sürdürülebilir ekonomik büyüme ve gelişmeyi sağlamayı temel hedef olarak belirlemişlerdir. Bu hedeflere ulaşmak isterken para ve maliye politikalarının koordineli olarak birlikte uygulanması gerekmektedir. Merkez bankaları da para politikası uygulayan aktör olarak ortaya çıkmaktadır. Merkez bankalarının oluşumunun altında yatan tarihi nedenlerin arasında hükümetlerin merkez bankalarından elde ettiği mali avantajlar, para basmak isteyen her bankanın kendi parasını çıkarmasından kaynaklanan karışıklığa son verilmek istenmesi, ülkenin değerli maden rezervlerinin yönetimi ve muhafazası, ödemeler sisteminin geliştirilmesi yatmaktadır (Demir, 2012: 5).

20. yüzyılın başlangıcından önce, açıkça tanımlanmış merkez bankacılığı kavramı mevcut değildir. Eski ülkelerin birçoğunda, banknot çıkarma ve hükümetin bankacılık işlemlerini yapma hakkını önemli ölçüde ya da tamamen kazanan bir banka, giderek artan ölçüde adım adım merkez bankası konumunu elde etti. Başlangıçta ihraç veya ulusal bankalar olarak bilinen bu bankalar merkez bankası olarak adlandırılmamaktadır. Devlet tarafından konulan sınırlamalar çerçevesinde banknot ihracının düzenlenmesi, altın veya gümüş sisteminin ya da her ikisinin geçerli olduğu yerlerde banknotların dönüşümünün sağlanması bu bankaların başlıca görevleridir. Merkez bankası deyimini yaygın olarak kullanılmaya ve hemen hemen standart bir anlam ifade etmeye başlayıncaya kadar geçen sürede bu ihraç bankaları başka görev ve yetkiler elde etmişlerdir. Merkez bankacılığını; kimileri banknot basma imtiyazının verilmesinde, bazıları ise nihai ödünç verme kurumu rolünün yerine getirilmesinden ve ticari kaygılarla hareket etmekten arındıkları andan itibaren başlamaktadır (Önder, 2005: 10).

İlk kurulan merkez bankaları başlangıçta özel ticari bankalar gibi çalışmaktaydı. Paranın fonksiyonlarının ve ekonomik yaşamdaki etkinliğinin artması, bankacılık faaliyetlerine duyulan ihtiyacı arttırmış ve bu durum da merkez bankalarının oluşumu

için gerekli zemini hazırlamıştır. Devletin banknot ihracını denetlemek ve üstlenmek zorunda kalması merkez bankacılığının doğmasına neden olmuştur. “Gerçek anlamda merkez bankacılığı çok daha sonra, 18. yüzyılda üç önemli fonksiyonu içerecek şekilde ortaya çıkmıştır. Bu üç önemli fonksiyon; devletin bankası olmak, banknot ihraç tekeline sahip olmak, likiditenin son mercii fonksiyonuna sahip olmak olarak sıralanabilir. Bu çerçevede gerçek anlamda ilk merkez bankası 1694 yılında kurulan İngiltere Merkez Bankası (Bank of England)'dır (Göğebakan ve Önder, 2005: 1).

Merkez bankalarının gerçekten ortaya çıkışında dönüm noktası, işlemlerinde kar maksimizasyonunu amaçlayan rekabetçi kurumdan, rekabetçi ve kar amacı olmayan bir kuruma dönüşmeleri olmuştur. Merkez bankaları başlangıçta kar amacı gütmeyen kamu kuruluşlarından ziyade, özel ticari bankalar olarak ortaya çıkmışlardır (yirminci yüzyılın başlarındaki kamulaştırma girişimleri ile devletleştirilmişlerdir). Banknot ihraç eden ilk bankalara on yedinci yüzyılın ikinci yarısında rastlanmıştır. 1661 yılında Stockholm Bankası ilk banknotu ihraç etmiş ise de geçerlilik süresi oldukça kısa olmuştur (Demir, 2012: 5).

2.2.1. Merkez Bankalarının İşlevleri

Merkez bankalarının işlevlerinden bahsederken öncelikle bağımsızlık konusuna değinmek gerekir. Merkez bankaları üzerinde en çok konuşulan konulardan birinin merkez bankalarının bağımsızlığı olduğu ileri sürülebilir. İlgili kaynaklar incelendiğinde merkez bankalarının bağımsızlıklarına önem verildiği görülmektedir. Diğer tarafta, konu hakkında araştırma yapan yazarlar söz konusu bağımsızlığın hükümetten tamamen ayrı olma anlamına gelmediğini belirtmektedirler. Merkez bankası bağımsız olurken aynı zamanda iktisadi amaç ve hedeflere ulaşmak noktasında hükümetlerin ve merkez bankalarının uyum içerisinde çalışmaları gerekmektedir.

Zaman içerisinde merkez bankalarına çok çeşitli işlevler yüklenmiştir. Merkez bankalarının işlevleri şu şekilde sıralanabilir (TCMB, 2011: 24):

- Fiyat istikrarı,
- Finansal istikrar,
- Ödeme sistemleri,
- Rezerv yönetimi,

- Hükümete mali ajanlık, danışmanlık ve haznedarlık,
- Emisyon politikası,
- Bankaların ve finansal kuruluşların yerinde denetimi,
- İstatistiki verilerin derlenmesi ve yayımlanması,
- İletişim, şeffaflık ve hesap vermedir.

Bu işlevler arasında en göze çarpanlardan biri fiyat istikrarı işlevidir. Fiyat istikrarı hem TCMB hem de birçok merkez bankasının temel amacı niteliğindedir. Fiyat istikrarı piyasalardaki fiyatların hiç değişmemesi anlamına gelmemektedir. Fiyat istikrarı kavramı fiyat seviyelerinde aşırı düşüş (deflasyon) yada aşırı yükselme (enflasyon) yaşanmamasını ifade etmektedir. TCMB fiyat istikrarını korurken diğer tarafta hükümetin büyüme ve istihdam politikalarını desteklemektedir. Bu politikaları desteklerken fiyat istikrarının sağlanmasına dikkat edilmektedir. Fiyat istikrarı bir taraftan hükümetlerin ve firmaların daha iyi bilgi sahibi olarak hareket etmesini sağlarken diğer taraftan reel faizlerin düşük seviyede kalmasını sağlamaktadırlar. Bu sayede yatırımcılar daha rahat hareket edebilmektedirler (TCBM, 2016: 8).

Finansal istikrar kavramının tanımı ile ilgili olarak ise bir görüş birliği bulunmamaktadır. Finansal istikrar kavramının kapsadığı konular çok çeşitli olabilmektedir. Finansal istikrar kavramı tanımlanırken öncelikle finansal sistemin tüm öğeleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Finansal istikrar kavramı açıklanırken finansal sistemin işleyişi, yasal yapısı, denetimi, gözetimi, ilgili kurumlar, özel ve kamusal finans kurumları, finansal piyasalar, parasal sistem ve kurallar üzerinde durulmalıdır. Finansal istikrar ödemeler sistemi ve ekonomik faaliyetlerin bir düzen içerisinde işlemesi ile de alakalıdır (Darıcı, 2012: 3).

Ödeme sistemi özellikle 19. Yüzyılın sonlarına doğru merkez bankalarının işlevlerinden biri haline gelmiştir. Bu dönemde Alman Merkez Bankasının altın standardı kararını vermesi ile beraber birçok ülke altın rezervlerini baz alarak para basmaya başlamıştır. Bu durum ödeme sistemlerinin merkez bankalarının işlevleri arasına girmesi ile sonuçlanmıştır (TCMB, 2012: 4).

Merkez bankalarının önemli işlevlerinden biri de rezerv yönetimidir. Merkez bankaları para rezervlerini güçlü tutmayı amaçlamaktadırlar. Bu durumun çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Özellikle finansal piyasaların zor koşullardan başarılı bir

biçimde çıkmalarını sağlamak, finansal yapının istikrarlı bir biçimde işlemlerini kolaylaştırmak ve yabancı para yükümlülüklerinin yerine rahat bir biçimde getirilebilmesi para rezervlerini güçlü tutma isteğinin nedenleri arasındadır (Sezgin ve Darıcı, 2009: 16).

2.2.2. Merkez Bankalarının Görev ve Yetkileri

Merkez bankaları görev ve yetkileri yukarıda sayılan işlemleri doğrultusunda belirlenmiştir. TCMB'nin görev ve yetkileri 2001 tarih ve 4651 Sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile belirlenmiştir.

İlgili kanunun 4. Maddesinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının görevleri şu şekilde listelenmektedir (4651 Sayılı TCMB Kanunu, m 4):

- a) Açık piyasa işlemleri yapmak,
- b) Hükümetle birlikte Türk Lirasının iç ve dış değerini korumak için gerekli tedbirleri almak ve yabancı paralar ile altın karşısındaki muadeletini tespit etmeye yönelik kur rejimini belirlemek, Türk Lirasının yabancı paralar karşısındaki değerini belirlenmesi için döviz ve efektiflerin vadesiz ve vadeli alım ve satımı ile dövizlerin Türk Lirası ile değişimi ve diğer türev işlemlerini yapmak,
- c) Bankaların ve Bankaca uygun görülecek diğer malî kurumların yükümlülüklerini esas alarak zorunlu karşılıklar ve umumi disonibilite ile ilgili usul ve esasları belirlemek,
- d) Reeskont ve avans işlemleri yapmak,
- e) Ülke altın ve döviz rezervlerini yönetmek,
- f) Türk Lirasının hacim ve tedavülünü düzenlemek, ödeme ve menkul kıymet transferi ve mutabakat sistemleri kurmak, kurulmuş ve kurulacak sistemlerin kesintisiz işlemlerini ve denetimini sağlayacak düzenlemeleri yapmak, ödemeler için elektronik ortam da dâhil olmak üzere kullanılacak yöntemleri ve araçları belirlemek,
- g) Finansal sistemde istikrarı sağlayıcı ve para ve döviz piyasaları ile ilgili düzenleyici tedbirleri almak,
- h) Malî piyasaları izlemek,

1) Bankalardaki mevduatın vade ve türleri ile özel finans kurumlarındaki katılma hesaplarının vadelerini belirlemektir.

İlgili kanunda Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının yetkileri ise şu şekilde belirtilmektedir (4651 Sayılı TCMB Kanunu, m 4):

a) Türkiye'de banknot ihracı imtiyazı tek elden Bankaya aittir.

b) Banka, Hükümetle birlikte enflasyon hedefini tespit eder, buna uyumlu olarak para politikasını belirler. Banka, para politikasının uygulanmasında tek yetkili ve sorumludur.

c) Banka, fiyat istikrarını sağlamak amacıyla bu Kanunda belirtilen para politikası araçlarını kullanmaya, uygun bulacağı diğer para politikası araçlarını da doğrudan belirlemeye ve uygulamaya yetkilidir.

d) Banka, olağanüstü hallerde ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kaynaklarının ihtiyacı karşılamaması durumunda, belirleyeceği usul ve esaslara göre bu Fona avans vermeye yetkilidir.

e) Banka, nihai kredi mercii olarak bankalara kredi verme işlerini yürütür.

f) Banka, bankaların ödünç para verme işlemlerinde ve mevduat kabulünde uygulayacakları faiz oranlarını, belirleyeceği usul ve esaslara göre bankalardan istemeye yetkilidir.

g) Banka, malî piyasaları izlemek amacıyla bankalar ve diğer malî kurumlardan ve bunları düzenlemek ve denetlemekle görevli kurum ve kuruluşlardan gerekli bilgileri istemeye ve istatistiki bilgi toplamaya yetkilidir.

III- Bankanın başlıca müşavirlik görevleri (4651 Sayılı TCMB Kanunu, m 4):

a) Banka, Hükümetin mali ve ekonomik müşaviri, mali ajanı ve haznedarıdır. Bankanın Hükümetle ilişkisi, Başbakan aracılığı ile sağlanır.

b) Banka, finansal sistemle ilgili olarak istenilecek hususlarda Hükümete görüş verir.

c) Banka, bankalar ve uygun göreceği diğer malî kurumlar hakkındaki görüşlerini ve tespitlerini Başbakanlık ile bu kurum ve kuruluşları düzenleme ve denetleme yetkisine sahip kuruluşlara bildirebilir.

Bu görev ve yetkiler Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının işlevlerini şekillendirmektedir.

2.3. Merkez Bankası Faiz Kararları

Para politikasının nihai amacı üretim, işgücü ve enflasyon için belirlenen hedeflere ulaşmaktır. Ancak, para politikası araçlarının bu makro ekonomik değişkenler üzerindeki etkisi dolaylı bir şekilde olmaktadır. Para politikası yapıcıları, kısa dönemli faizleri doğrudan etkileme gücüne sahipken uzun dönemli faizler üzerinde böyle bir kontrole sahip değillerdir. Oysaki uzun dönemli faizler borçlanma maliyetlerini (yatırım, tüketim, ipotekli konut finansmanı) ve dolayısıyla ülkenin reel ekonomik faaliyetlerini etkilemektedir (Güneş İnal, 2006: 1).

2.3.1. Merkez Bankası Faiz Kararlarını Etkileyen Faktörler

Merkez Bankasının faiz kararlarını etkileyen nedenleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Öztürk ve Durgut, 2011: 125-129):

- Para Arzındaki Değişmeler
- Para Talebindeki Değişmeler
- Enflasyon
- Döviz Kuru Değişmeleri
- Kamu İç Borçlanması
- Beklenen ve Gerçekleşen Enflasyon ile Reel ve Potansiyel Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) Arasındaki Fark: Taylor Kuralı
- Uluslararası Sermaye Akımları

2.3.2. Merkez Bankası Faiz Kararlarının Ekonomi Üzerindeki Etkileri

Para politikası ile finansal istikrarın teorik açıdan birlikteliğini sağlayan unsurlar, asıl olarak merkez bankalarının finansal istikrarda çok önemli görevlere sahip olmalarıyla ilgilidir. Literatürde merkez bankalarının finansal istikrarın sağlanmasındaki rolü konusunda önemli sayılabilecek bir uzlaşımın varolduğu görülmektedir. Finansal sistemde düzenleme ve denetleme yetkisine sahip olsun ya da olmasın tüm merkez bankaları görev ve yetkileriyle ilişkili olarak finansal sistemin işleyişinde önemli etkiler

yaratabilmektedirler. Merkez bankalarının finansal sistemde düzenleyici ve denetleyici yetkilere sahip olmadığı ülkelerde de para politikası üzerinde tam yetki ile çalışan kurumlar oluşu ve bu politikaları uygularken sahip oldukları araçları bağımsız bir şekilde kullanabilmeleri, merkez bankalarının sistemin istikrarını sağlama konusundaki görevlerinin temel sebebidir (Özcan, 2006: 25).

2.3.3. Merkez Bankası Faiz Kararlarının Bankacılık Sektörüne Olan Etkileri

Merkez bankalarının özellikle enflasyon hedeflemesi politikasını uygulayanların temel politika aracı olan faiz oranlarında yapacağı değişiklikler, finansal sistemde direkt etkisi bulunan varlık fiyatlarının artmasına/azalmasına, bu yolla bankacılık sisteminin hem kredi büyüklüklerinin hem de bu kredilere karşılık olarak aldığı ipoteklerin değerinde değişmelere neden olacaktır. Buna ilaveten piyasa faiz oranlarının merkez bankalarının faiz oranları ile olan sıkı ilişkisi bankacılık sisteminin likiditesini, aktif kompozisyonunu ve buna bağlı olarak vade uyumunu/uyumsuzluğunu da etkileyecektir. Bankacılık sisteminde kırılganlığın yüksek olduğu dönemlerde merkez bankalarının parasal aktarım mekanizması yoluyla hedeflerine ulaşmasında da sıkıntılar oluşabilmektedir. Kırılganlık dönemlerinde merkez bankaları için en önemli sorun piyasanın ihtiyacı olan likiditenin tespitidir. Bu görevin başarıyla yerine getirilebilmesi için merkez bankaları finansal sistemin içinde bulunduğu durumu iyi bilmek ve duruma uygun faiz politikaları uygulayarak parasal aktarım mekanizmasının verimli bir biçimde çalışmasını sağlamak mecburiyetindedirler (Özcan, 2006: 25).

2.3.3.1. Krediler

Politika faiz oranlarındaki değişikliklerin ekonomideki finansman koşullarını ve beklentileri etkilemesi, faiz oranları yanında kurları ve hisse senedi gibi diğer varlık fiyatlarını da değiştirmektedir. Faiz oranları ve finansal varlık fiyatlarındaki bu değişimler hane halkı ve firmaların tasarruf, harcama ve yatırım kararlarını etkilemektedir. Örneğin, faiz oranlarının yükselmesi firmaların tüketim ve yatırım için kredi kullanma isteğini azaltacak, hane halkının tüketimden ziyade tasarrufa yönelmesine neden olacaktır. Ayrıca, faiz oranlarının yükselmesi bazı borçluların kredilerini geri ödememe riskini arttırdığından bankaların kredi kullandırma isteği azalacak, dolayısıyla kredi arzı da düşmüş olacaktır (Çavuşoğlu, 2010: 6).

2.3.3.2. Mevduatlar

Sıkı para politikası sonucu oluşan düşük enflasyon ortamında bireylerin ve kurumların nakit para taleplerinde artış görülmesi normal bir davranıştır. Nakit para talebinin artışı ise bankacılık sistemindeki mevduatların azalmasına sebep olmaktadır (Özcan, 2006: 24).

2.3.3.3. Kârlılık

Para politikasının faiz oranlarını ve beklentileri etkileyerek uzun vadeli faiz oranlarında yarattığı değişim, bankaların mevduat ve kredi faiz oranlarını değiştirmesine neden olur. Banka faiz oranlarındaki bu değişimler de reel ekonomiyi etkileyerek çıktı ve enflasyonda değişim yaratır. Politika ve piyasa faiz oranlarının banka faiz oranlarına hızlı ve tam olarak yansımaları para politikası aktarım mekanizmasını güçlendirerek fiyat istikrarını etkiler. Ayrıca, bankaların kârlılığını ve dolayısıyla bankacılık sisteminin sağlamlığını etkileyerek etkin bir aktarım mekanizması için gerekli bir koşul olan finansal istikrarı da etkilemiş olur (Çavuşoğlu, 2010: 24)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MERKEZ BANKASI FAİZ KARARLARININ BANKALARIN KREDİ VE MEVDUAT TOPLAMLARINA ETKİSİ: MALATYA ÖRNEĞİ

3.1. Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, TCMB'nin aldığı faiz kararlarının bankaların uyguladığı kredi ve mevduat faiz oranlarına ve toplamalarına etkisini Malatya ilindeki bankalar özelinde araştırmaktır. Bu amaçla TCMB'nin aldığı faiz kararları ve bu kararlar sonrasında bankaların kredi ve mevduatlara uygulamış oldukları faiz oranları tespit edilerek bu oranların Malatya ilindeki bankalardan alınan kredi ve bu bankalara yatırılan mevduatların toplamalarının dönemler halinde karşılaştırılmaları yapılmıştır.

3.2. Çalışmanın Verileri ve Dönemi

Gecelik faiz oranları, geç likidite penceresi faiz oranları (GLP), politika faiz oranları, bankalarca açılan kredilere ve mevduatlara uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranları (kredi ve mevduat faiz oranları) Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB)'den alınmıştır.

Malatya ilindeki bankaların 2010-2017 yılları arası kredi ve mevduat toplamaları (zirai kredi hariç), Türkiye genelinde bankaların 2010-2017 yılları arası kredi ve mevduat toplamaları FİNTÜRK'ten alınmıştır.

Kredi ve mevduat faiz oranları, bankaların 2010-2017 yılları arası kredi ve mevduat toplamaları, Türkiye genelinde bankaların 2010-2017 yılları arası kredi ve mevduat toplamaları; 2010-2017 yılları arasında Türkiye'de faaliyet gösteren mevduat bankalarını kapsamaktadır.

Kredi toplamaları, bireysel ve ticari kredilerden oluşmaktadır. Krediler toplamına gayrinakdi krediler, zirai krediler ve takipteki krediler dâhil edilmemiştir. Bireysel ve Ticari kredi toplamaları FİNTÜRK'ten alınmıştır.

Bireysel krediler; taşıt, konut ve ihtiyaç kredilerinden oluşmaktadır. Ticari krediler ise seçilmiş sektör (gıda meşrubat ve tütün, inşaat, metal ve işlenmiş maden, finansal kuruluşlar, tekstil ve tekstil ürünleri, toptan ticaret ve komisyonculuk, turizm, enerji) verilerini kapsamaktadır.

TCMB faiz oranları ile bankaların uyguladığı ağırlıklı ortalama kredi ve mevduat faiz oranları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla SPSS 22.0 veri değerlendirme programında korelasyon analizi yapılmıştır.

3.3. Çalışmanın Yöntemi ve Modeli

Değerlendirme bölümünde kullanılan oranlar ile diğer verilerin elde edilişi ve değerlendirmede kullanılan verilerin alındığı yerler ve kapsamaları bu bölümde açıklanmıştır.

3.4. Değerlendirmede Kullanılan Oranların Hesaplanması

$$\text{Değişim Oranı} = \left(\frac{\text{Mevcut Yıl Faiz Oranı}}{\text{Bir Önceki Yıl Faiz Oranı}} \right) - 1$$

$$\text{Kredi Değişim Oranı} = \left(\frac{\text{Mevcut Yıl Kredi Toplamı}}{\text{Bir Önceki Yıl Kredi Toplamı}} \right) - 1$$

$$\text{Kredi Değişim Hızı} = \left(\frac{\text{Mevcut Yıl Kredi Değişim Oranı}}{\text{Bir Önceki Yıl Kredi Değişim Oranı}} \right) - 1$$

$$\text{Mevduat Değişim Oranı} = \left(\frac{\text{Mevcut Yıl Mevduat Toplamı}}{\text{Bir Önceki Yıl Mevduat Toplamı}} \right) - 1$$

$$\text{Mevduat Değişim Hızı} = \left(\frac{\text{Mevcut Yıl Mevduat Değişim Oranı}}{\text{Bir Önceki Yıl Mevduat Değişim Oranı}} \right) - 1$$

3.5. Bulgular

Bu bölümde, 2010-2017 yılları arasında Merkez Bankasının belirlemiş olduğu faiz oranları, bankaların uygulamakta oldukları kredi ve mevduat faiz oranları ile Malatya ilindeki bankaların açtığı kredi ve topladıkları mevduatların toplamaları karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

3.5.1. 2010-2017 Arası Faiz Oranları, Kredi ve Mevduat Toplamlarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde Merkez Bankasının 2010-2017 yılları arasında almış olduğu faiz kararları, mevduat bankalarınca açılan kredilere ve mevduatlara uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranlarının aylık ortalaması ve Malatya ilindeki kredi ve mevduat bakiyeleri toplamaları bulunmaktadır.

Tablo 3.1. T.C. Merkez Bankası 2010-2017 Arası Yıllık Ortalama Faiz Oranları

Yıl	Faiz Oranları (%) Gecelik				Faiz Oranları (%) Geç Likidite Penceresi				Politika Faizi (%)	
	Borç Alma		Borç Verme		Borç Alma		Borç Verme			
	Faiz Oranı	Değişim Oranı	Faiz Oranı	Değişim Oranı	Faiz Oranı	Değişim Oranı	Faiz Oranı	Değişim Oranı	Faiz Oranı	Değişim Oranı
2010	5.60		8.94		2.00		11.94		6.94	
2011	2.96	-0.47	9.88	0.11	0.00	-2.00	12.88	0.08	6.04	-0.13
2012	5.00	0.69	10.88	0.10	0.00	0.00	13.88	0.08	5.73	-0.05
2013	3.81	-0.24	7.56	-0.31	0.00	0.00	10.35	-0.25	4.79	-0.16
2014	7.75	1.03	11.69	0.55	0.00	0.00	13.56	0.31	8.98	0.87
2015	7.27	-0.06	10.79	-0.08	0.00	0.00	12.29	-0.09	7.52	-0.16
2016	7.25	0.00	9.27	-0.14	0.00	0.00	10.77	-0.12	7.58	0.01
2017	7.25	0.00	9.25	0.00	0.00	0.00	12.04	0.12	8.00	0.06

Kaynak: TCMB, 2018

Tablo 3.1’de T.C. Merkez Bankası’nın 2010-2017 arası yıllık faiz ortalamaları bulunmaktadır.

Tablo 3.2. 2010-2017 Arasında Kredi ve Mevduat Faiz Oranları (Yıllık Ortalama)

Yıl	KREDİ								MEVDUAT (%)	
	İhtiyaç (%)		Taşıt (%)		Konut (%)		Ticari (%)		Faiz Oranı	Değişim Oranı
	Faiz Oranı	Değişim Oranı	Faiz Oranı	Değişim Oranı	Faiz Oranı	Değişim Oranı	Faiz Oranı	Değişim Oranı		
2010	13,51		11,52		11,04		8,89		8,73	
2011	15,11	0,12	11,74	0,02	11,53	0,04	10,75	0,21	9,49	0,09
2012	17,63	0,17	13,17	0,12	12,41	0,08	14,11	0,31	9,61	0,01
2013	13,41	-0,24	10,71	-0,19	9,69	-0,22	10,86	-0,23	8,20	-0,15
2014	15,65	0,17	13,45	0,26	11,89	0,23	13,54	0,25	9,84	0,20
2015	15,97	0,02	13,96	0,04	12,32	0,04	14,11	0,04	10,15	0,03
2016	17,29	0,08	15,28	0,09	13,26	0,08	15,19	0,08	10,72	0,06
2017	17,62	0,02	15,52	0,02	12,13	-0,09	15,94	0,05	12,76	0,19

Kaynak: TCMB, 2018

Tablo 3.2’de 2010-2017 yılları arasında kredi ve mevduat faiz oranlarının yıllık ortalamaları bulunmaktadır.

Tablo 4.3. Malatya İlindeki Bankaların 2010-2017 yılları arası Kredi ve Mevduat Toplamları (Zirai Kredi Hariç)

Yıl	Kredi (milyon TL)	Kredi Değişim Oranı (%)	Kredi Değişim Hızı (%)	Mevduat (milyon TL)	Mevduat Değişim Oranı (%)	Mevduat Değişim Hızı (%)
2010	1.655	0.00		1.751	0.00	
2011	2.328	0,41	0,41	1.690	-0,03	0,03
2012	2.801	0,20	-0,50	2.011	0,19	6,33
2013	3.549	0,27	0,31	2.436	0,21	0,11
2014	4.121	0,16	-0,40	2.851	0,17	-0,19
2015	4.655	0,13	-0,20	3.356	0,18	0,04
2016	4.916	0,06	-0,57	4.050	0,21	0,17
2017	5.989	0,22	2,89	4.552	0,12	-0,40

Kaynak: TCMB, 2018

Tablo 3.3’de Malatya ilindeki bankaların 2010-2017 yılları arasında mevduat ve kredi toplamları, bir önceki yıla göre yıllık değişim yüzdeleri ve yıllık değişim yüzdelerine göre artış/azalış oranları yer almaktadır.

3.2.2. 2010-2017 Arasındaki Faiz Oranlarının Kredi ve Mevduata Etkisi

3.2.2.1. 2010 Yılı Faiz Oranlarının Kredi ve Mevduata Etkisi

2010 yılında Merkez Bankası Para Politikası Kurulu (Kurul) faiz oranlarını belirlemek için 12 defa toplanmıştır. Ocak ayından Eylül (16.09.2010) ayına kadar yapılan toplantılarda faiz oranlarında bir değişikliğe gidilmemiştir (Tablo 3.4).

Tablo 3.4. 2010 Yılı TCMB Para Politikası Kurulu Faiz Kararları

2010	Faiz Oranları (%) Gecelik		Faiz Oranları (%) Geç Likidite Penceresi		Politika Faizi (%)
	Borç Alma	Borç Verme	Borç Alma	Borç Verme	
14.01	6.50	9.00	2.50	12.00	-
16.02	6.50	9.00	2.50	12.00	-
18.03	6.50	9.00	2.50	12.00	-
13.04	6.50	9.00	2.50	12.00	-
18.05	6.50	9.00	2.50	12.00	7.00
17.06	6.50	9.00	2.50	12.00	7.00
15.07	6.50	9.00	2.50	12.00	7.00
19.08	6.50	9.00	2.50	12.00	7.00
16.09	6.25	8.75	2.25	11.75	7.00
14.10	5.75	8.75	1.75	11.75	7.00
11.11	1.75	8.75	0.00	11.75	7.00
16.12	1.50	9.00	0.00	12.00	6.50

Kaynak: TCMB, 2018

Kurul 2010 yılı içerisinde yapmış olduğu faizlerdeki değişiklik kararını, istihdam koşullarında iyileşmeye rağmen işsizlik oranlarının yüksek olması, enflasyonun düşüş eğiliminde olacağı, sermaye girişlerine bağlı olarak iç ve dış talepte büyüme olacağı, bu durumun kredilerde genişleme ve artan ithalatta talebiyle cari dengenin bozulacağı öngörüsüyle, TL piyasasında görülen işlemlerde vadelerin uzamasını sağlamak amacıyla almıştır.

2010 yılı içerisinde TCMB'nin almış olduğu faiz kararları sonrasında 2010 yılında kredi ve mevduat faiz oranlarının aylık ortalaması Tablo 3.5'tedir.

Tablo 3.5. 2010 yılı kredi ve mevduat faiz oranları (Aylık ortalama)

2010	KREDİ				MEVDUAT (%)
	İhtiyaç (%)	Taşıt (%)	Konut (%)	Ticari (%)	
Ocak	14,96	13,18	12,13	9,26	8,44
Şubat	14,44	13,27	11,98	8,83	8,86
Mart	14,55	12,73	11,75	8,70	8,63
Nisan	14,01	12,01	11,50	9,36	8,99
Mayıs	14,20	11,74	11,51	8,91	8,68
Haziran	14,11	11,75	11,30	9,13	9,27
Temmuz	13,74	11,38	10,97	9,06	9,01
Ağustos	13,01	10,87	10,75	8,83	8,57
Eylül	12,45	10,79	10,64	8,81	8,62
Ekim	12,40	10,60	10,32	8,74	8,62
Kasım	12,28	10,23	9,93	8,60	8,53
Aralık	12,02	9,67	9,65	8,47	8,49

Kaynak: TCMB, 2018

2010 yılı içerisinde kredi ve mevduat faiz oranları sonrası 2010 yılı sonunda Malatya ilindeki bankaların kredi toplamı 1.655 milyon TL (Tablo 4.3) iken mevduat toplamı 1.751 milyon TL'dir (Tablo 3.3).

2010 yılı Eylül ayında TCMB gecelik ve GLP borç alma ve borç verme faiz oranlarında 0.25 puan düşüş olurken kredi ve mevduat faiz oranlarında Eylül 2010 tarihinden itibaren düşüş yaşanmaya başlanmıştır. Gecelik ve GLP borç verme faiz oranlarında 2010 yılı Aralık ayının ortasında 0.25 puan artış olurken bu artışın kredi ve mevduat faiz oranlarına etki etmediği tespit edilmiştir.

3.2.2.2. 2011 Yılı Faiz Oranlarının Kredi ve Mevduata Etkisi

2010 yılı sonundan 2011 yılı ağustos ayına kadar faiz oranları sabit kalmıştır. Kurul, 04 Ağustos 2011 tarihindeki toplantıda gecelik ve GLP borç verme faiz oranlarını değiştirmezken, gecelik borç alma ve Politika faiz oranları değiştirmiştir. Kurul, 20 Ekim 2011 tarihindeki toplantısında ise sadece gecelik ve GLP borç verme faiz oranlarını değiştirmiştir.

Tablo 3.6. 2011 Yılı TCMB Para Politikası Kurulu Faiz Kararları

2011	Faiz Oranları (%) Gecelik		Faiz Oranları (%) Geç Likidite Penceresi		Politika Faizi (%)
	Borç Alma	Borç Verme	Borç Alma	Borç Verme	
20/01	1,50	9,00	0,00	12,00	6,25
15/02	1,50	9,00	0,00	12,00	6,25
23/03	1,50	9,00	0,00	12,00	6,25
21/04	1,50	9,00	0,00	12,00	6,25
25/05	1,50	9,00	0,00	12,00	6,25
23/06	1,50	9,00	0,00	12,00	6,25
21/07	1,50	9,00	0,00	12,00	6,25
04/08	5,00	9,00	0,00	12,00	5,75
20/09	5,00	9,00	0,00	12,00	5,75
20/10	5,00	12,50	0,00	15,50	5,75
23/11	5,00	12,50	0,00	15,50	5,75
22/12	5,00	12,50	0,00	15,50	5,75

Kaynak: TCMB, 2018

Kurul 2011 yılında faizlerde yapmış olduğu değişiklik kararını, istihdam koşullarında iyileşmeye rağmen işsizlik oranlarının yüksek olması, enflasyonun düşüş eğiliminde olacağı, İç talepte artış olmasına rağmen dış talepteki zayıflık sebebiyle almıştır.

2011 yılı içerisinde Merkez Bankasının almış olduğu faiz kararları sonrasında 2011 yılı kredi ve mevduat faiz oranlarının aylık ortalaması Tablo 3.7'dedir.

Tablo 3.7. 2011 yılı kredi ve mevduat faiz oranları (Aylık ortalama)

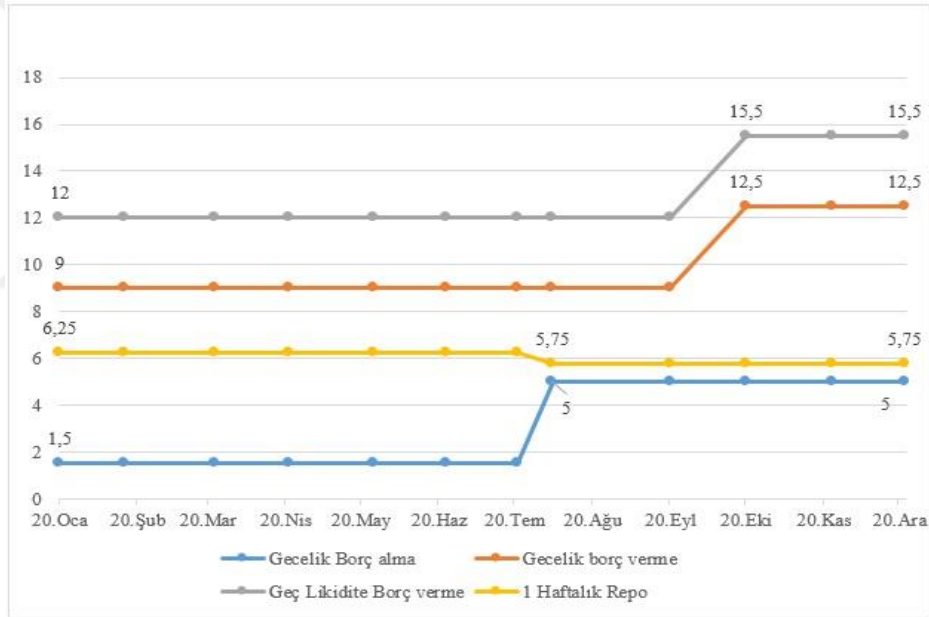
2011	KREDİ				MEVDUAT (%)
	İhtiyaç (%)	Taahhüt (%)	Konut (%)	Ticari (%)	
Ocak	11,92	10,28	9,47	8,42	8,34
Şubat	11,94	10,44	9,64	8,55	8,29
Mart	12,00	10,51	9,73	8,65	8,86
Nisan	12,26	10,69	10,15	9,19	9,33
Mayıs	12,72	10,95	10,35	9,67	9,67
Haziran	13,30	11,37	10,76	10,17	10,03
Temmuz	16,52	12,48	12,09	11,44	10,55
Ağustos	17,35	12,82	12,66	11,47	9,87
Eylül	17,26	12,98	12,51	11,53	9,09
Ekim	17,25	12,97	12,45	12,26	9,10
Kasım	19,09	13,42	14,14	13,40	9,88
Aralık	19,70	12,02	14,45	14,28	10,81

Kaynak: TCMB, 2018

2011 yılı Ağustos ayında TCMB gecelik borç alma faiz oranı %1.50 seviyesinden %5.00 seviyesine yükseltirken, Politika faizi %6.25'den %5.75'e düşürülmüştür. Bu değişiklikler sonrasında 2011 yılı Eylül ayında taşıt ve ticari kredi faiz oranlarının yükseldiği, ihtiyaç ve konut kredi faiz oranlarının ve mevduat faiz oranının düştüğü gözlemlenmiştir.

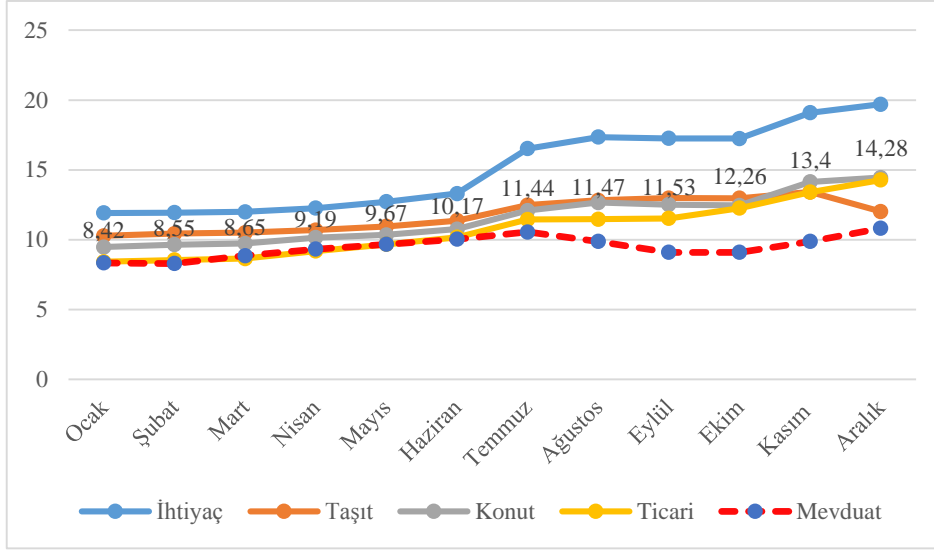
2011 Yılı Ekim ayında TCMB gecelik ve GLP borç verme faiz oranlarının her biri 350 baz puan arttırılmıştır. Bu artışlar sonrasında 2011 yılı Kasım ayında kredi mevduat faiz oranları yükselmiştir.

2011 yılı sonunda Malatya ilindeki bankaların kredi toplamı 2010 yılına göre %41 artışla 2.328 milyon TL (Tablo 3.3) olurken, mevduat toplamı 2010 yılına göre %0.03'lük düşüşle 1.690 milyon TL (Tablo 3.3) olmuştur.

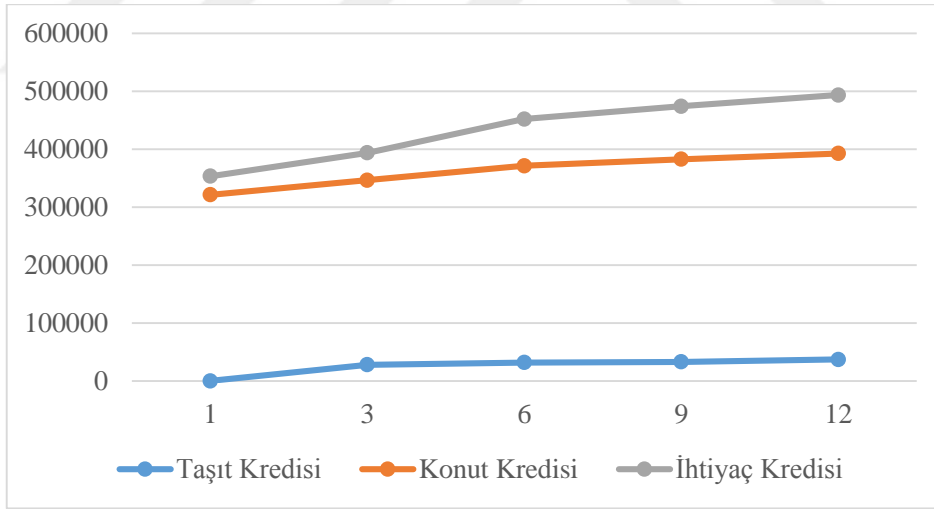
Grafik 3.1. 2011 Yılı TCMB Faiz Oranları (TCMB, 2018)

2011 yılı içerisinde TCMB geç likidite borç verme ve gecelik borç verme faiz oranları eylül ayına kadar sabit kalırken, eylül ekim döneminde yükselmiş, kasım aralık döneminde ise yine sabit kalmıştır. Gecelik borç alma ve 1 haftalık repo (politika faizi) ocak temmuz döneminde sabit kalırken gecelik borç alma faiz oranı temmuz ayında yükselmiş ve temmuz aralık döneminde sabit kalmıştır. Politika faiz oranı ise ocak temmuz dönemi içerisinde sabit kalırken temmuz ayında düşmüş, temmuz aralık döneminde ise sabit kalmıştır.

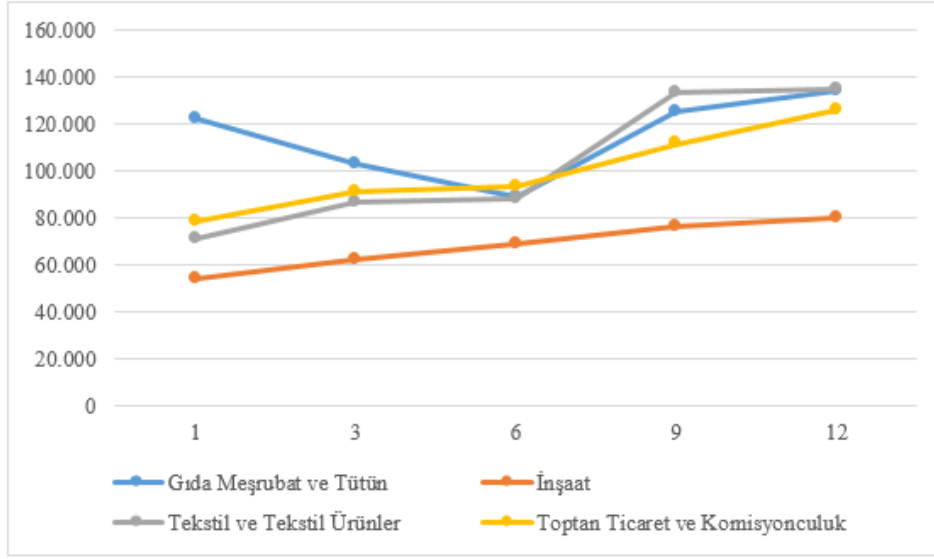
Grafik 3.2. 2011 Yılı Kredi ve Mevduat Faiz Oranları (TCMB, 2018)

2011 yılı içerisinde kredi ve mevduat faiz oranları TCMB faiz oranlarındaki seyre bağlı olarak ocak haziran döneminde sabite yakın bir seyir izlerken, temmuz aralık döneminde ise TCMB Faiz Oranlarının faiz oranlarındaki değişikliğe bağlı bir seyirle artış göstermiştir.

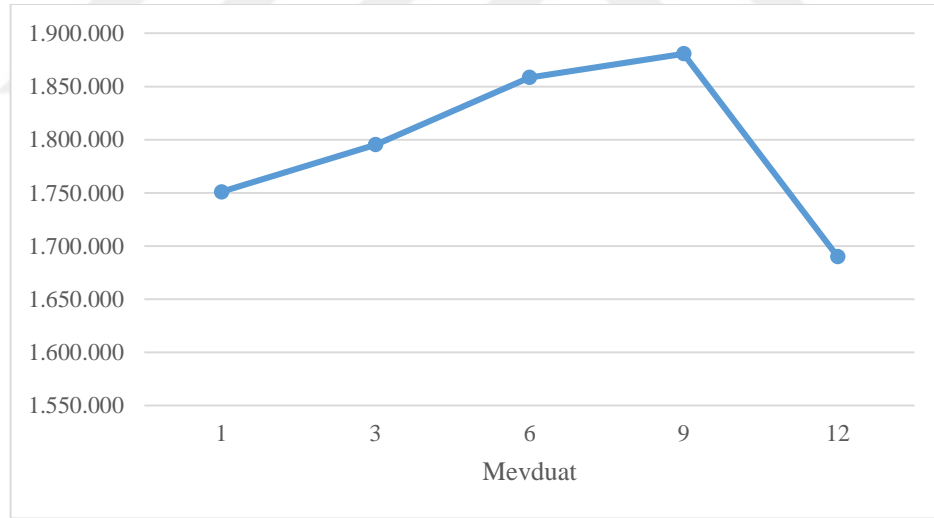
Grafik 3.3. 2011 Yılı Malatya İli Bireysel Kredi Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2011 yılı içerisinde Malatya ilindeki bankaların bireysel kredi toplamaları bireysel kredi faiz oranlarındaki değişikliğe paralel bir seyir izlemiştir.

Grafik 3.4. 2011 Yılı Malatya İli Ticari Kredi Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2011 yılı içerisinde Malatya ili ticari kredi toplamları gıda meşrubat ve tütün dışındaki sektörler ticari kredi faiz oranlarındaki değişikliğe paralel bir seyir izlemiştir.

Grafik 3.5. 2011 Yılı Malatya İli Mevduat Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2011 yılı içerisinde Malatya ili mevduat toplamı mevduat faiz oranlarına paralel bir seyir izlemiştir.

2011 yılı itibariyle kredi ve mevduat faiz oranları artmasına (Tablo 3.2) rağmen kredi toplamı artmış, bankalara yatırılan mevduat toplamı düşmüştür (Tablo 3.3). Kredi toplamındaki artışın büyük bir kısmı (gıda, meşrubat ve tütün hariç), faizlerin 2011 yılı içerisinde düşük seyrettiği ilk altı aylık dönemde gerçekleşmiştir (Grafik 3.3-3.4). Kredi

faizlerinin düşük olduğu ilk altı ayda kredilerdeki artışın nedeni olarak; sonraki dönemlerde kerdi faizlerinde yükseliş beklentisi, faizler düşük seviyelerdeyken nakde duyulan ihtiyaç kaynaklı olduğu düşünülmektedir. 2010 yılına göre 2011 yılı mevduat faiz oranları yüksek iken mevduat toplamı düşük seviyededir. Fakat 2011 yılı mevduat faiz oranlarının ve mevduat toplamlarının üçer aylık dönemlerdeki seyrine bakıldığında mevduat faizlerinin yükseldiği (Grafik 3.2) Mart-Temmuz ayları arasında mevduat toplamlarının arttığı görülmektedir (Grafik 3.5).

3.2.2.3. 2012 Yılı Faiz Oranlarının Kredi ve Mevduata Etkisi

20.10.2011 tarihinden 2012 yılı şubat ayına kadar faiz oranları sabit kalmıştır. Kurul, 21 Şubat 2012, 18 Eylül 2012, 18 Ekim 2012, 20 Kasım 2012 tarihlerindeki toplantılarında gecelik ve GLP borç verme faiz oranlarını değiştirmiştir.

Tablo 3.8. 2012 Yılı TCMB Para Politikası Kurulu Faiz Kararları

2012	Faiz Oranları (%) Gecelik		Faiz Oranları (%) Geç Likidite Penceresi		Politika Faizi (%)
	Borç Alma	Borç Verme	Borç Alma	Borç Verme	
24.01	5,00	12,50	0,00	15,50	5,75
21.02	5,00	11,50	0,00	14,50	5,75
27.03	5,00	11,50	0,00	14,50	5,75
18.04	5,00	11,50	0,00	14,50	5,75
29.05	5,00	11,50	0,00	14,50	5,75
21.06	5,00	11,50	0,00	14,50	5,75
19.07	5,00	11,50	0,00	14,50	5,75
16.08	5,00	11,50	0,00	14,50	5,75
18.09	5,00	10,00	0,00	13,00	5,75
18.10	5,00	9,50	0,00	12,50	5,75
20.11	5,00	9,00	0,00	12,00	5,75
18.12	5,00	9,00	0,00	12,00	5,50

Kaynak: TCMB, 2018

Kurul 2012 yılında faizlerde yapmış olduğu değişiklik kararını, dünya piyasalarındaki belirsizlikler ve uluslararası piyasalardaki parasal genişlemeyi gerekçe göstererek, finansal piyasalardaki istikrarı desteklemek amacıyla almıştır.

2012 yılı içerisinde TCMB almış olduğu faiz kararları sonrasında 2012 yılı kredi ve mevduat faiz oranlarının aylık ortalaması Tablo 3.9'dadır.

Tablo 3.9. 2012 yılı bankalarca açılan kredilere ve mevduatlara uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranları (Aylık ortalama)

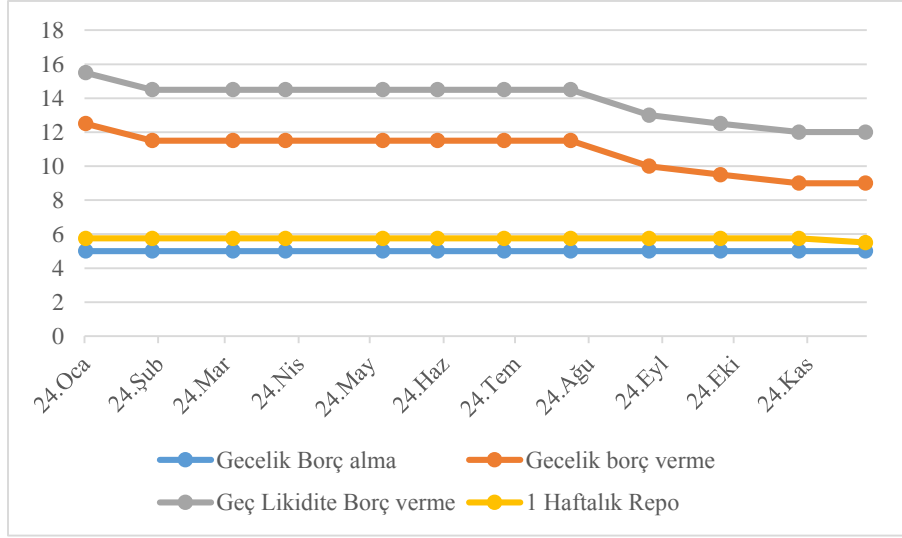
2012	KREDİ				MEVDUAT (%)
	İhtiyaç (%)	Taşıtlı (%)	Konut (%)	Ticari (%)	
Ocak	19,97	15,04	14,50	15,30	10,23
Şubat	19,42	14,82	13,93	14,87	10,49
Mart	18,85	13,39	13,31	14,18	10,48
Nisan	18,54	13,17	13,06	14,18	10,11
Mayıs	18,35	12,99	12,75	14,05	10,36
Haziran	18,10	12,99	12,60	14,31	10,19
Temmuz	17,87	13,38	12,42	15,08	9,75
Ağustos	17,48	13,38	12,14	14,88	9,54
Eylül	16,65	13,00	12,04	14,40	9,09
Ekim	16,31	12,77	11,33	13,79	8,36
Kasım	15,73	12,07	10,77	12,52	8,50
Aralık	14,25	11,01	10,09	11,70	8,22

Kaynak: TCMB, 2018

2012 yılı Şubat ayında TCMB gecelik borç verme faiz oranı yüzde 12,5'ten yüzde 11,5'e, GLP borç verme faiz oranı yüzde 15,5'ten yüzde 14,5'e düşürülmüştür. Bu değişiklikler sonrasında 2012 yılı Mart ayında kredi ve mevduat faiz oranlarının düştüğü gözlemlenmiştir (Tablo 3.9).

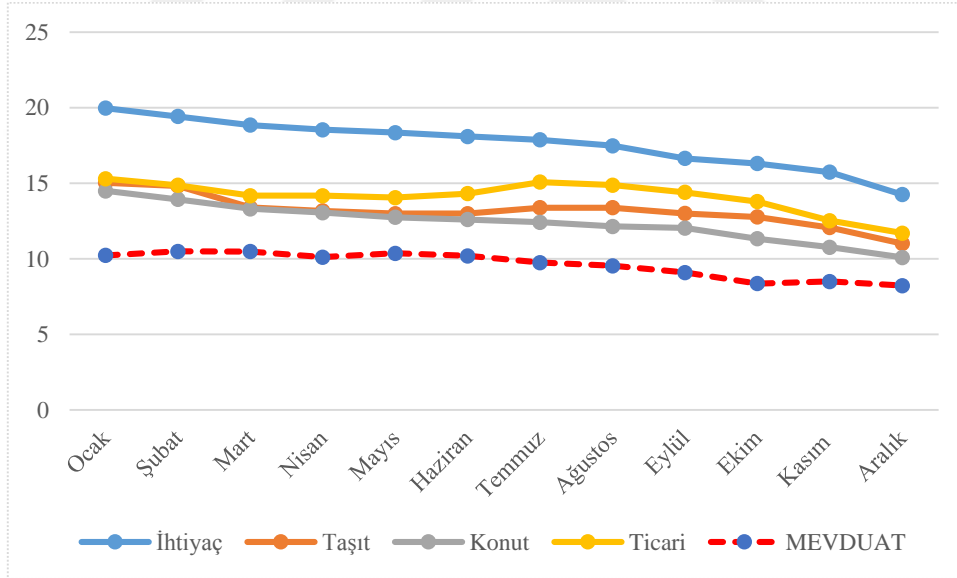
2012 yılı Eylül, Ekim ve Kasım aylarında gecelik ve GLP borç verme faiz oranları 50 baz puan indirerek 20 Kasım 2012 tarihinde gecelik borç verme faiz oranı yüzde 9, GLP borç verme faiz oranını ise yüzde 12 düzeyinde belirlenmiştir. Bu kararlar sonrasında Bankaların kredi faiz oranlarının düştüğü, mevduat faiz oranlarının ise sadece kasım ayında küçük bir yükseliş gösterdiği ancak aralık ayında tekrar düştüğü gözlemlenmiştir (Tablo 3.9).

2012 yılı sonunda Malatya ilindeki bankaların kredi toplamı 2011 yılına göre %20 artışla 2.801 milyon TL (Tablo 3.3) olurken, mevduat toplamı 2011 yılına göre %19'luk artışla 2.011 milyon TL (Tablo 3.3) olmuştur.

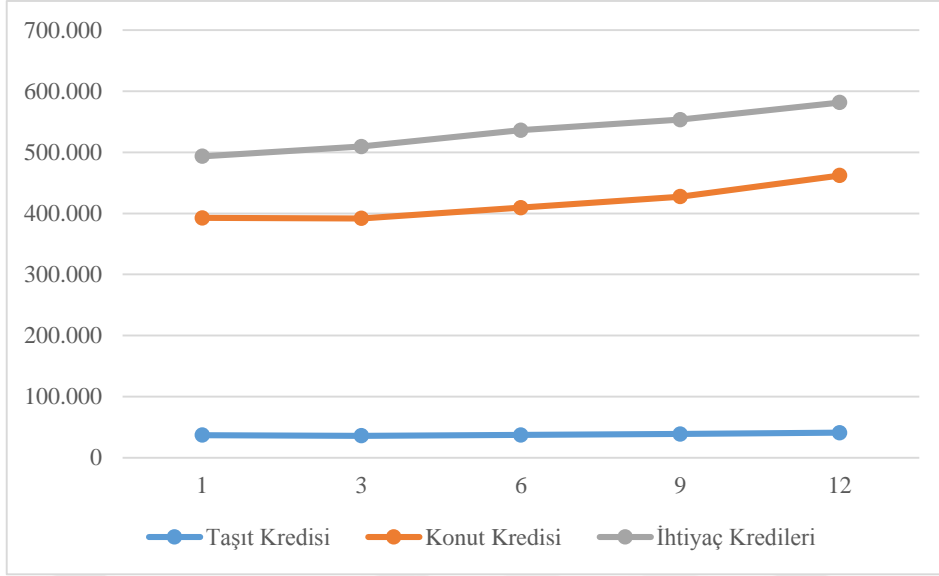
Grafik 3.6. 2012 Yılı TCMB Faiz Oranları (TCMB, 2018)

2012 yılı içerisinde TCMB geç likidite borç verme ve gecelik borç verme faiz oranları şubat, eylül, ekim, kasım döneminde politika faiz oranı ise aralık döneminde azalmıştır.

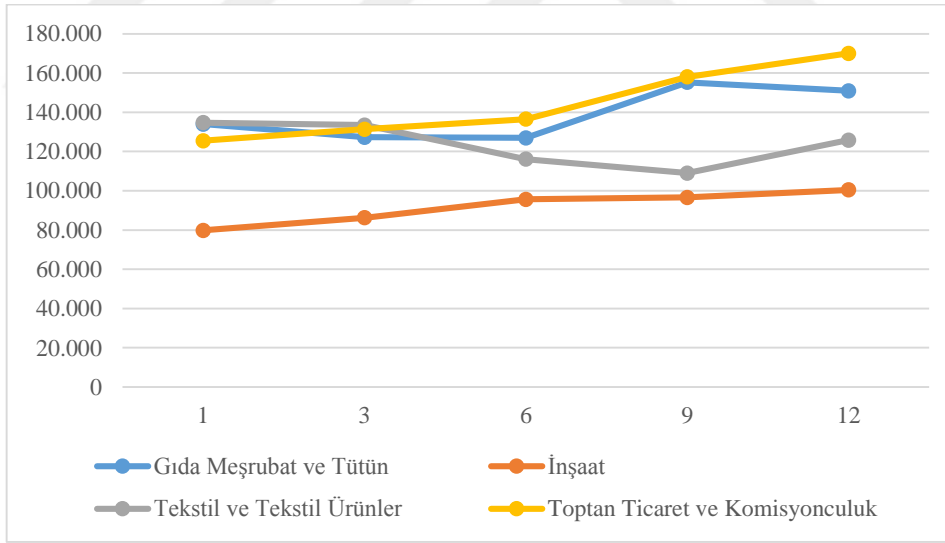
Grafik 3.7. 2012 Yılı Kredi ve Mevduat Faiz Oranları (TCMB, 2018)

2012 yılı içerisinde kredi ve mevduat faiz oranları TCMB faiz oranlarındaki seyre bağlı olarak azalış göstermiştir.

Grafik 3.8. 2012 Yılı Malatya İli Bireysel Kredi Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

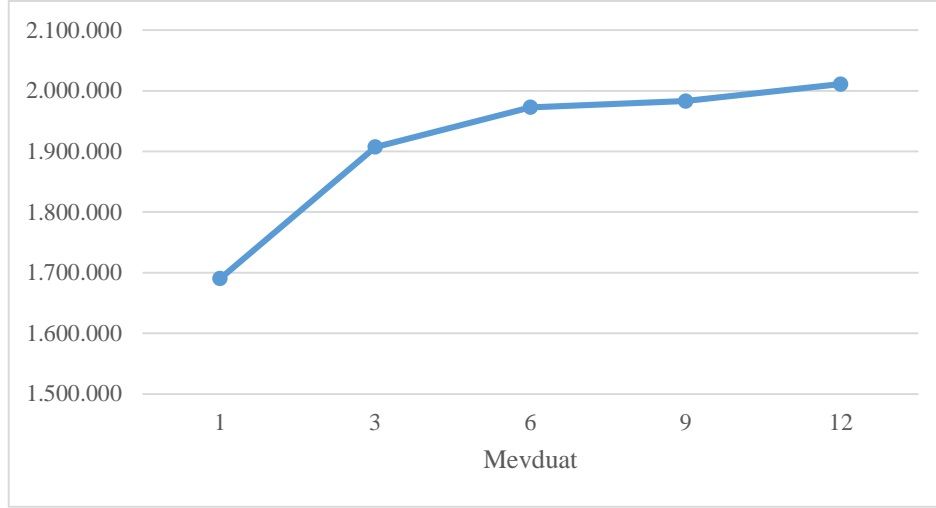
2012 yılı içerisinde Malatya ili bireysel kredi toplamları bireysel kredi faiz oranlarındaki seyre bağlı olarak artış göstermiştir.

Grafik 3.9. 2012 Yılı Malatya İli Ticari Kredi Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2012 yılı içerisinde Malatya ili ticari kredi toplamları tekstil ve tekstil ürünleri dışındaki sektörler ticari kredi faiz oranlarındaki değişikliğe paralel bir seyir izlemiştir

Grafik 3.10. 2012 Yılı Malatya İli Mevduat Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2012 yılı içerisinde Malatya ili mevduat toplamı mevduat faiz oranlarının yüksek olduğu ilk çeyrekte sıçrama yaptığı, diğer aylarda ise yataya yakın bir seyir izlediği görülmektedir.

2012 yılı itibariyle yıllık ortalama kredi faiz oranları yükselmiş ve kredi toplamının artış hızı düşmüştür (Tablo 3.3). Yıllık ortalama mevduat faiz oranlarının yükselmesi (Tablo 3.2) de bankalara yatırılan mevduat toplamını artırmıştır (Tablo 3.3). Kredi toplamındaki artış hızının azalması yılın ilk yarısında olduğu, yılın ikinci yarısında ise kredi kullanımlarının hız kazandığı görülmektedir. Ayrıca Ticari krediler faiz oranlarındaki düşüşlerin sınırlı kalmasının da 2012 yılı kredi artış hızının azalmasında etkili olduğu düşünülmektedir (Grafik 3.8 / 3.9). 2011 yılına göre 2012 yılı mevduat faiz oranlarının yüksek olduğu ve 2012 yılında mevduat toplamının sıçrama yaptığı görülmektedir (Tablo 3.3). 2012 yılı mevduat faiz oranlarının ve mevduat toplamının üçer aylık dönemlerdeki seyrine bakıldığında mevduat faizlerinin 2012 yılında zirve yaptığı ilk 3 aylık dönemde mevduatın sıçrama yaptığı görülmektedir (Grafik 3.10).

3.2.2.4. 2013 Yılı Faiz Oranlarının Kredi ve Mevduata Etkisi

Kurul, 2013 yılı Ocak ve Şubat aylarındaki toplantılarda gecelik borç alma ve borç verme, GLP borç verme faiz oranlarını, Mart ve Nisan aylarındaki toplantılarda gecelik ve GLP borç verme faiz oranlarını, Mayıs ayındaki toplantıda gecelik borç alma ve borç verme, GLP borç verme ve Politika faiz oranlarını, Temmuz ayındaki toplantıda

gecelik ve GLP borç verme faiz oranlarını, Ağustos ayındaki toplantıda ise sadece gecelik borç verme faiz oranını değiştirmiştir.

Tablo 3.10. 2013 Yılı TCMB Para Politikası Kurulu Faiz Kararları

2013	Faiz Oranları (%) Gecelik		Faiz Oranları (%) Geç Likidite Penceresi		Politika Faizi (%)
	Borç Alma	Borç Verme	Borç Alma	Borç Verme	
22.01	4,75	8,75	0,00	11,75	5,50
19.02	4,50	8,50	0,00	11,50	5,50
26.03	4,50	7,50	0,00	10,50	5,50
16.04	4,00	7,00	0,00	10,00	5,00
16.05	3,50	6,50	0,00	9,50	4,50
18.06	3,50	6,50	0,00	9,50	4,50
23.07	3,50	7,25	0,00	10,25	4,50
20.08	3,50	7,75	0,00	10,25	4,50
17.09	3,50	7,75	0,00	10,25	4,50
23.10	3,50	7,75	0,00	10,25	4,50
19.11	3,50	7,75	0,00	10,25	4,50
17.12	3,50	7,75	0,00	10,25	4,50

Kaynak: TCMB, 2018

Kurul 2013 yılında faizlerde yapmış olduğu pozitif yönlü değişiklik kararını, Uluslararası piyasalardaki belirsiz havanın devam etmesi sebebiyle para politikasındaki esnekliği devam ettirmek ve finansal istikrara dair riskleri dengelemek amacıyla almıştır.

Kurul 2013 yılında faizlerde yapmış olduğu negatif yönlü değişiklik kararını, fiyatlar genel düzeyindeki istikrarı sağlayarak finansal piyasalardaki istikrarı sağlamak amacıyla almıştır.

2013 yılı içerisinde TCMB'nin almış olduğu faiz kararları sonrasında 2013 yılı kredi ve mevduat faiz oranlarının aylık ortalaması Tablo 3.11'dedir.

Tablo 3.11. 2013 yılı bankalarca açılan kredilere ve mevduatlara uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranları (Aylık ortalama)

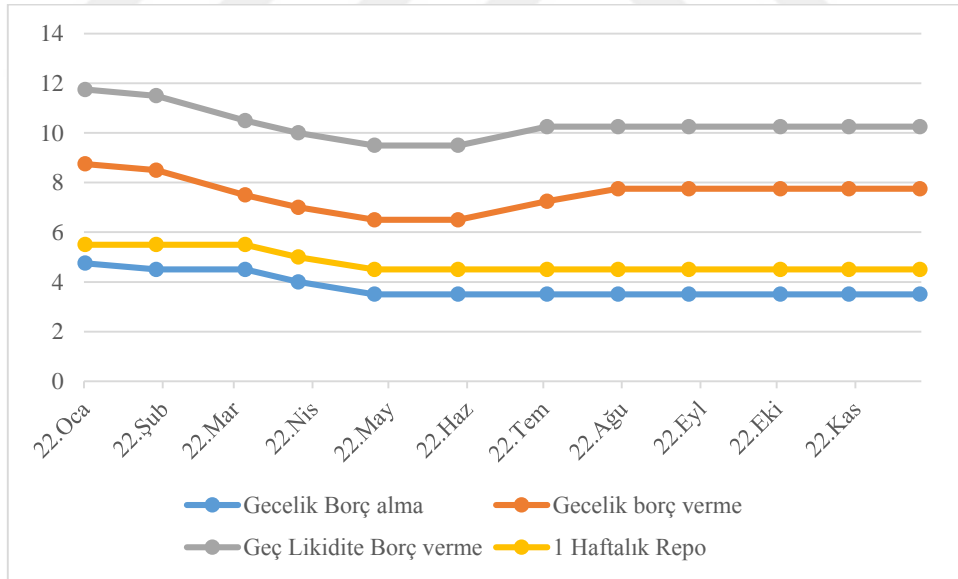
2013	KREDİ				MEVDUAT (%)
	İhtiyaç (%)	Taahhüt (%)	Konut (%)	Ticari (%)	
Ocak	14,06	11,06	9,78	12,05	8,04
Şubat	13,76	10,91	9,58	11,76	7,63
Mart	13,52	10,48	9,31	11,06	7,46
Nisan	13,45	10,30	9,06	10,68	7,33

Mayıs	12,67	9,88	8,77	9,48	6,85
Haziran	12,82	9,61	8,30	9,26	7,32
Temmuz	12,47	10,10	8,91	10,61	8,63
Ağustos	13,12	10,60	9,78	10,96	9,10
Eylül	13,94	11,46	10,73	11,33	9,23
Ekim	13,81	11,81	10,93	10,95	8,82
Kasım	13,77	11,28	10,57	10,83	8,87
Aralık	13,57	10,99	10,61	11,31	9,12

Kaynak: TCMB, 2018

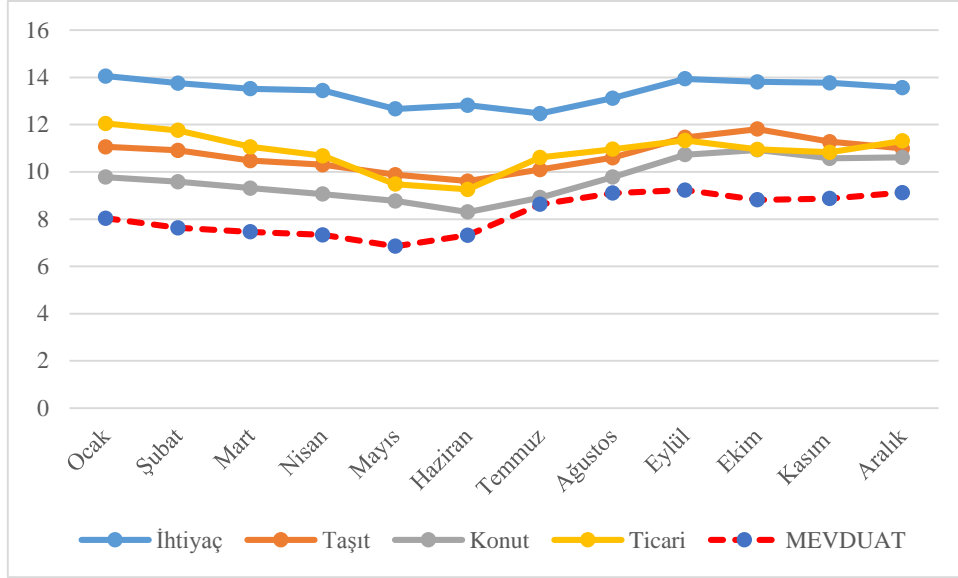
2013 yılı Ocak ayından Mayıs ayına kadar TCMB faiz oranları düşürüldükten sonra Haziran ayına kadar kredi ve mevduat faiz oranlarının da düştüğü, Temmuz ve Ağustos aylarında TCMB faiz oranlarında yaşanan artış sonrasında aynı yıl Ağustos ve Eylül aylarında kredi ve mevduat faiz oranlarının da yükseldiği gözlemlenmiştir (Tablo 3.11).

2013 yılı sonunda Malatya ilindeki bankaların kredi toplamı 2012 yılına göre %27 artışla 3.549 milyon TL (Tablo 3.3) olurken, mevduat toplamı 2012 yılına göre %21'lük artışla 2.436 milyon TL (Tablo 3.3) olmuştur.

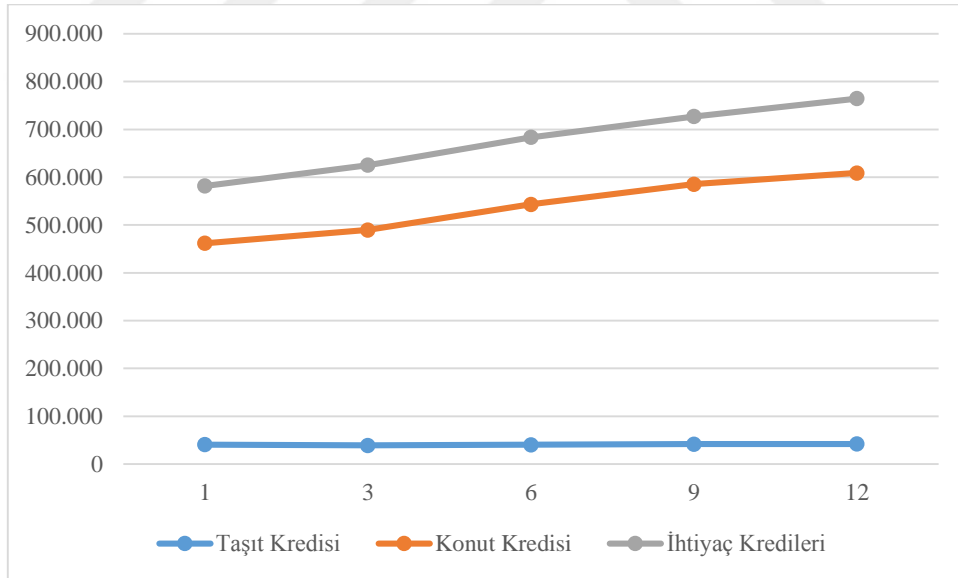
Grafik 3.11. 2013 Yılı TCMB Faiz Oranları (TCMB, 2018)

2013 yılı içerisinde TCMB faiz oranlarındaki azalışlar temmuz dönemine kadar devam etmesine rağmen temmuz, ağustos dönemlerinde artışa geçmiştir.

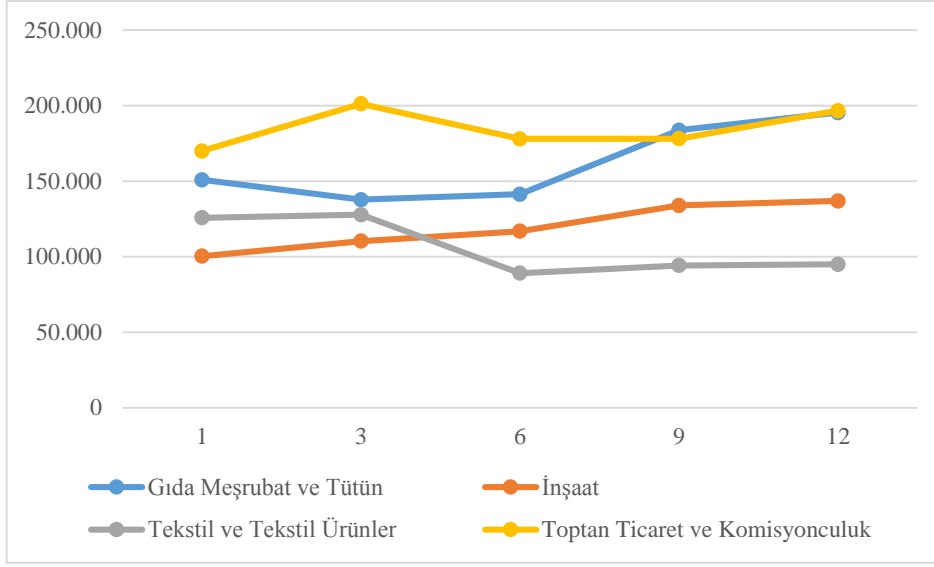
Grafik 3.12. 2013 Yılı Kredi ve Mevduat Faiz Oranları (TCMB, 2018)

2013 yılı içerisinde kredi ve mevduat faiz oranları TCMB faiz oranlarındaki seyre bağlı olarak artış-azalış göstermiştir.

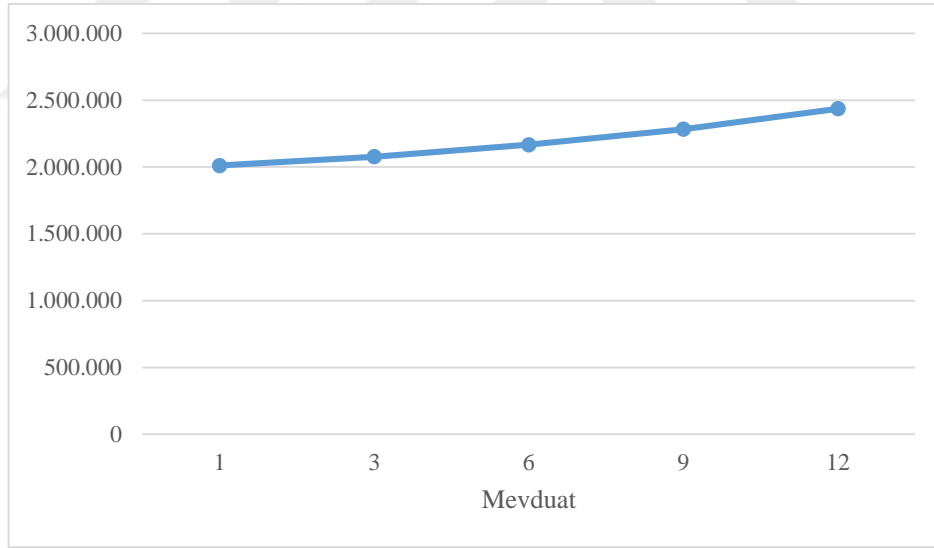
Grafik 3.13. 2013 Yılı Malatya İli Bireysel Kredi Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2013 yılı içerisinde Malatya ili bireysel kredi toplamları bireysel kredi faiz oranlarındaki seyre bağlı olarak artış göstermiştir.

Grafik 3.14. 2013 Yılı Malatya İli Ticari Kredi Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2013 yılı içerisinde Malatya ili ticari kredi toplamı gıda meşrubat ve tütün dışındaki sektörler ticari kredi faiz oranlarındaki değişikliğe paralel bir seyir izlemiştir.

Grafik 3.15. 2013 Yılı Malatya İli Mevduat Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2013 yılı içerisinde Malatya ili mevduat toplamı mevduat faiz oranlarına paralel bir seyir izlemiştir.

2013 yılı itibariyle 3'er aylık dönemler incelendiğinde, kredi faiz oranlarının düşüş gösterdiği dönemlerde kredi toplamlarındaki artışların kredi faiz oranlarının yükseliş gösterdiği dönemlere göre daha fazla arttığı gözlemlenmiştir (Grafik 3.13 /

3.14). Mevduat faiz oranlarının düşüş gösterdiği dönemlerde mevduat toplamındaki artışların mevduat faiz oranlarının yükseliş gösterdiği dönemlere göre daha yavaş olduğu görülmektedir (Grafik 3.15).

3.2.2.5. 2014 Yılı Faiz Oranlarının Kredi ve Mevduata Etkisi

Kurul, 28 Ocak 2014 tarihindeki toplantıda gecelik borç alma, borç verme, GLP borç verme ve Politika faiz oranlarını, 24 Nisan 2014 tarihindeki toplantıda GLP borç verme faiz oranını, 22 Mayıs 2014 ve 24 Haziran 2014 tarihlerindeki toplantılarda sadece Politika faiz oranlarını, 17 Temmuz 2014 tarihindeki toplantıda gecelik borç alma ve Politika faiz oranlarını, 27 Ağustos 2014 tarihindeki toplantıda gecelik ve GLP borç verme faiz oranlarını değiştirmiştir.

Tablo 3.12. 2014 Yılı TCMB Para Politikası Kurulu Faiz Kararları

2014	Faiz Oranları (%) Gecelik		Faiz Oranları (%) Geç Likidite Penceresi		Politika Faizi (%)
	Borç Alma	Borç Verme	Borç Alma	Borç Verme	
28.01	8,00	12,00	0,00	15,00	10,00
18.02	8,00	12,00	0,00	15,00	10,00
18.03	8,00	12,00	0,00	15,00	10,00
24.04	8,00	12,00	0,00	13,50	10,00
22.05	8,00	12,00	0,00	13,50	9,50
24.06	8,00	12,00	0,00	13,50	8,75
17.07	7,50	12,00	0,00	13,50	8,25
27.08	7,50	11,25	0,00	12,75	8,25
25.09	7,50	11,25	0,00	12,75	8,25
23.10	7,50	11,25	0,00	12,75	8,25
20.11	7,50	11,25	0,00	12,75	8,25
24.12	7,50	11,25	0,00	12,75	8,25

Kaynak: TCMB, 2018

Kurul 28 Ocak 2014 tarihinde faizlerde yapmış olduğu pozitif yönlü değişiklik kararını, iç ve dış piyasalardaki olumsuz algıdan dolayı TL'deki değer kaybına bağlı olarak risk primindeki artışların fiyatlar genel düzeyinde ve makroekonomik dengede yaşanan olumsuz havanın giderilmesi amacıyla almıştır.

Kurul 2014 yılı içerisinde faizlerde yapmış olduğu negatif yönlü değişiklik kararını, piyasalardaki belirsizlikler ve risk primindeki iyileşmeye bağlı olarak sıkı para politikasına duyulan ihtiyacın da azaldığını belirterek vermiştir.

2014 yılı içerisinde TCMB'nin almış olduğu faiz kararları sonrasında 2014 yılı kredi ve mevduat faiz oranlarının aylık ortalaması Tablo 3.13'tedir.

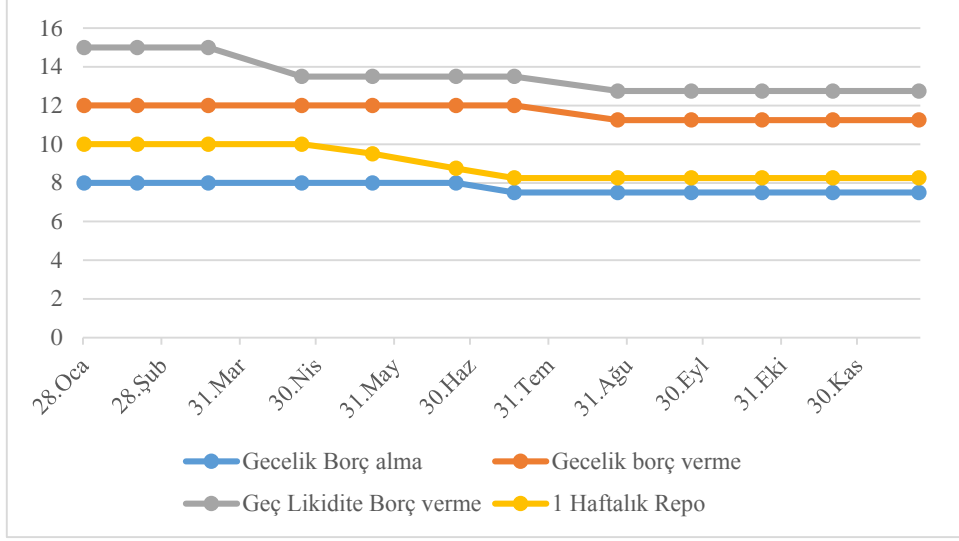
Tablo 3.13. 2014 yılı bankalarca açılan kredilere ve mevduatlara uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranları (Aylık ortalama)

2014	KREDİ				MEVDUAT (%)
	İhtiyaç (%)	Taahhüt (%)	Konut (%)	Ticari (%)	
Ocak	15,03	12,84	11,30	13,25	9,81
Şubat	16,83	15,09	13,03	15,45	10,97
Mart	17,15	15,21	13,51	16,06	11,40
Nisan	16,87	14,91	13,52	15,06	11,16
Mayıs	16,68	14,29	12,94	14,15	10,36
Haziran	15,96	13,31	12,29	13,50	9,42
Temmuz	15,32	12,79	11,46	12,86	8,85
Ağustos	15,08	12,84	11,06	11,63	8,89
Eylül	14,86	12,72	10,91	12,22	9,04
Ekim	14,91	12,37	10,75	12,88	9,33
Kasım	14,68	12,38	10,91	13,03	9,49
Aralık	14,39	12,60	11,01	12,43	9,34

Kaynak: TCMB, 2018

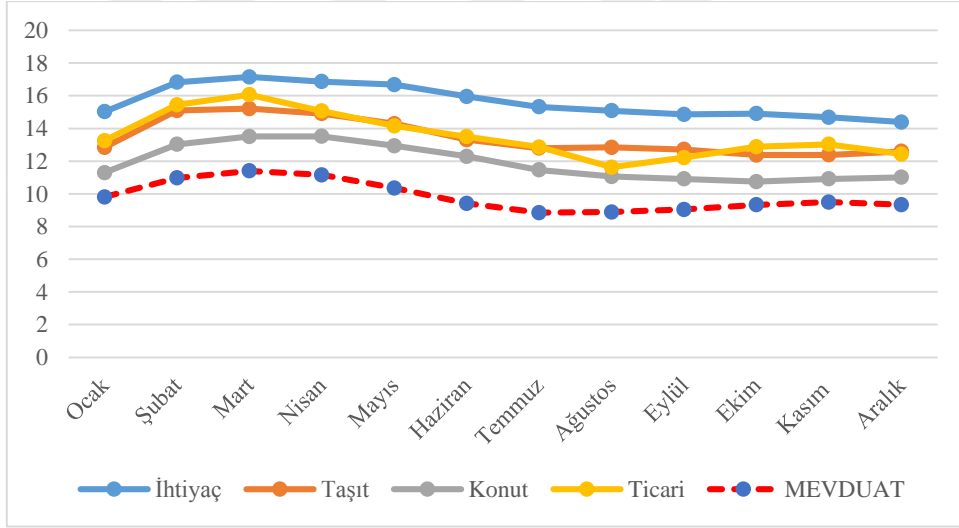
2014 yılı Ocak ayında TCMB faiz oranlarında yaşanan sert yükseliş sonrası kredi ve mevduat faiz oranlarının da yükseldiği görülmüş olup bu yükselişin TCMB faiz oranlarının düşüşe geçtiği Nisan-Mayıs dönemine kadar devam ettiği görülmüştür. TCMB faiz oranlarının düşüşe geçtiği Nisan 2014 toplantısından sonra kredi ve mevduat faiz oranlarında da düşüşler gözlemlenmiştir (Tablo 3.13).

2014 yılı sonunda Malatya ilindeki bankaların kredi toplamı 2013 yılına göre %16 artışla 4.121 milyon TL (Tablo 3.3) olurken, mevduat toplamı 2013 yılına göre %17'lik artışla 2.851 milyon TL (Tablo 3.3) olmuştur.

Grafik 3.16. 2014 Yılı TCMB Faiz Oranları (TCMB, 2018)

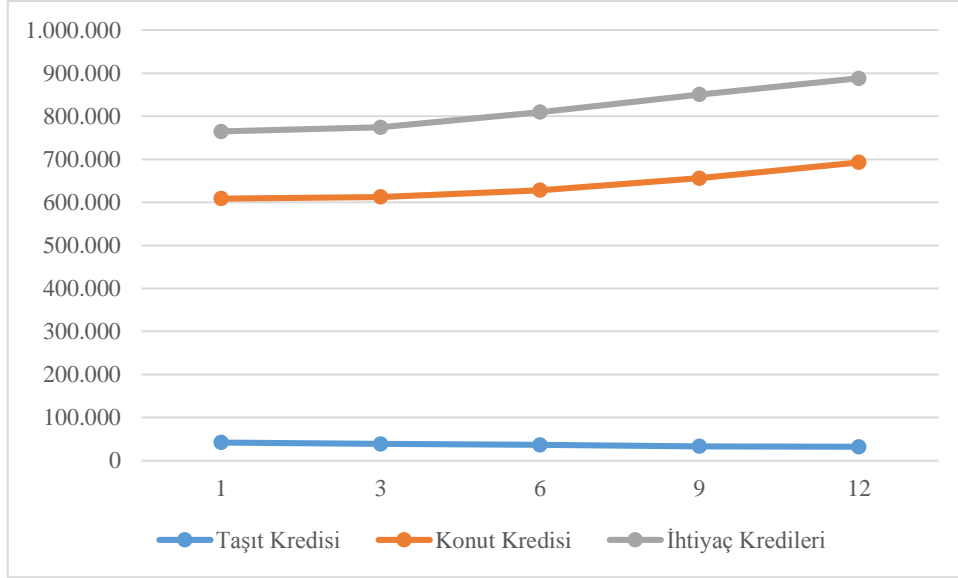
2014 yılı içerisinde ilk çeyrekte yüksek seyreden TCMB faiz oranları ikinci çeyrekte itibaren azalmaya başlamıştır.

Grafik 3.17. 2014 Yılı Kredi ve Mevduat Faiz Oranları (TCMB, 2018)

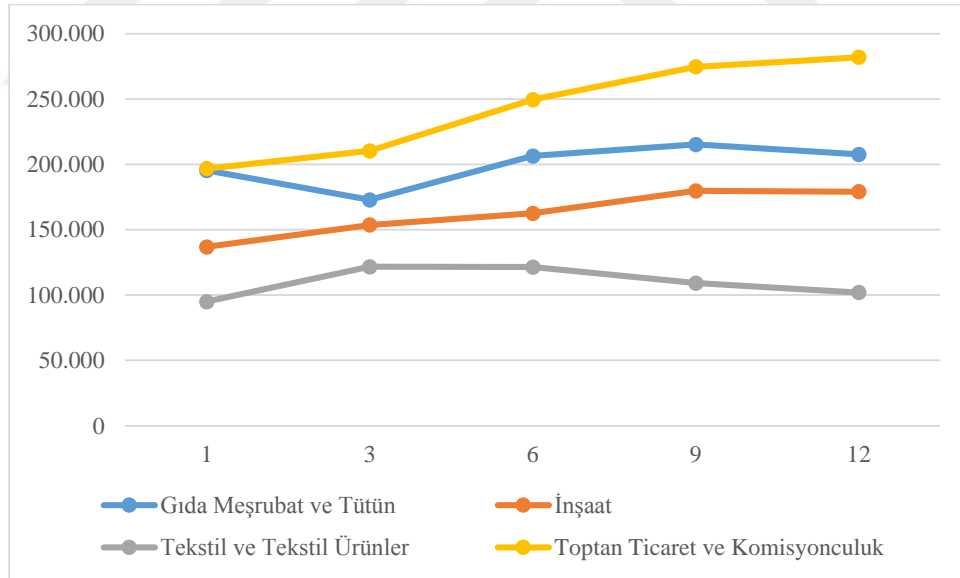
2014 yılı içerisinde kredi ve mevduat faiz oranları TCMB faiz oranlarındaki seyre bağlı olarak artış-azalış göstermiştir.

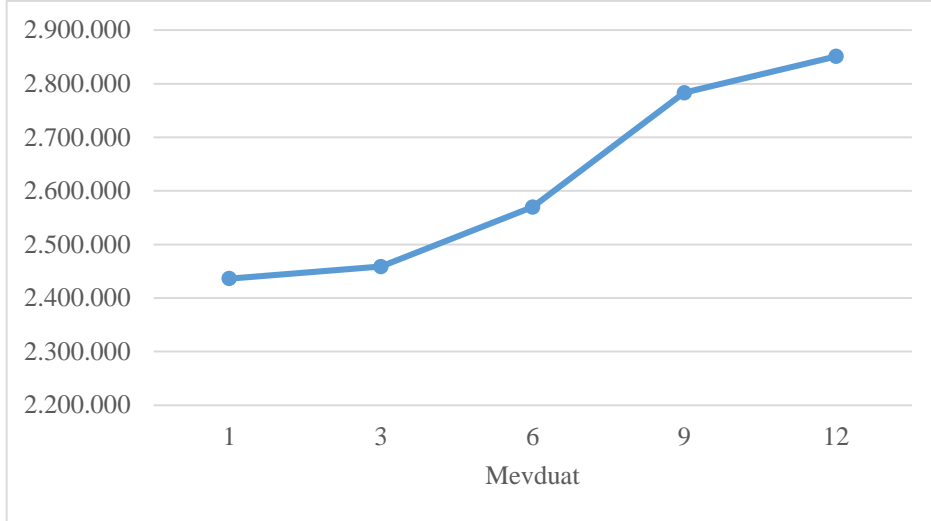
Grafik 3.18. 2014 Yılı Malatya İli Bireysel Kredi Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2014 yılı içerisinde Malatya ili bireysel kredi toplamaları bireysel kredi faiz oranlarındaki seyre bağlı olarak artış göstermiştir.

Grafik 3.19. 2014 Yılı Malatya İli Ticari Kredi Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2014 yılı içerisinde Malatya ili ticari kredi toplamaları ticari kredi faiz oranlarındaki değişikliğe paralel bir seyir izlemiş olup bu paralel seyri en iyi yansıtan sektör ise gıda meşrubat ve tütün sektörü olmuştur.

Grafik 3.20. 2014 Yılı Malatya İli Mevduat Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2014 yılı içerisinde Malatya ili mevduat toplamı mevduat faiz oranlarına paralel bir seyir izlemiştir.

2014 yılı itibariyle 3'er aylık dönemler incelendiğinde, kredi faiz oranlarının yükseliş gösterdiği dönemlerden sonra kredi toplamlarındaki artışların kredi faiz oranlarının düşüş gösterdiği dönemlere göre daha az arttığı gözlemlenmiştir (Grafik 3.18 / 3.19). Mevduat faiz oranlarının yükseliş gösterdiği dönemlerde mevduat toplamındaki artışların mevduat faiz oranlarının düşüş gösterdiği dönemlere göre daha fazla olduğu görülmektedir (Grafik 3.20).

3.2.2.6. 2015 Yılı Faiz Oranlarının Kredi ve Mevduata Etkisi

Kurul, 20 Ocak 2015 tarihindeki toplantıda Politika faiz oranını, 24 Şubat 2015 tarihindeki toplantıda gecelik borç alma, borç verme, GLP borç verme ve Politika faiz oranlarını değiştirmiştir. Bu tarihten sonra 2015 yılı içerisinde TCMB faiz oranlarında değişikliğe gidilmemiştir.

Tablo 3.14. 2015 Yılı TCMB Para Politikası Kurulu Faiz Kararları

2015	Faiz Oranları (%) Gecelik		Faiz Oranları (%) Geç Likidite Penceresi		Politika Faizi (%)
	Borç Alma	Borç Verme	Borç Alma	Borç Verme	
20.01	7,50	11,25	0,00	12,75	7,75
24.02	7,25	10,75	0,00	12,25	7,50
17.03	7,25	10,75	0,00	12,25	7,50
22.04	7,25	10,75	0,00	12,25	7,50

20.05	7,25	10,75	0,00	12,25	7,50
23.06	7,25	10,75	0,00	12,25	7,50
23.07	7,25	10,75	0,00	12,25	7,50
18.08	7,25	10,75	0,00	12,25	7,50
22.09	7,25	10,75	0,00	12,25	7,50
21.10	7,25	10,75	0,00	12,25	7,50
24.11	7,25	10,75	0,00	12,25	7,50
22.12	7,25	10,75	0,00	12,25	7,50

Kaynak: TCMB, 2018

Kurul 2015 yılında faizlerde yapmış olduğu değişiklik kararını, petrol ve emtia fiyatlarındaki iyileşmeye bağlı olarak fiyatlar genel düzeyindeki düşüşü göz önünde bulundurarak almıştır.

2015 yılı içerisinde TCMB'nin almış olduğu faiz kararları sonrasında 2015 yılı kredi ve mevduat faiz oranlarının aylık ortalaması Tablo 3.15'dedir.

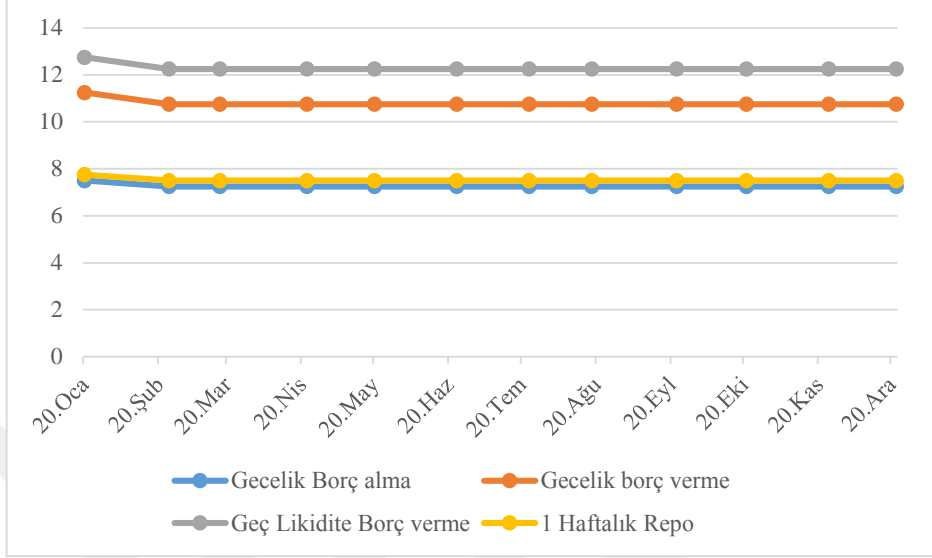
Tablo 3.15. 2015 yılı bankalarca açılan kredilere ve mevduatlara uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranları (Aylık ortalama)

2015	KREDİ				MEVDUAT (%)
	İhtiyaç (%)	Taahhüt (%)	Konut (%)	Ticari (%)	
Ocak	14,86	12,91	11,01	12,76	9,19
Şubat	14,89	13,06	10,80	12,71	9,36
Mart	14,68	12,58	10,82	12,83	9,55
Nisan	14,84	12,79	10,97	13,19	9,90
Mayıs	15,43	13,14	11,49	13,30	10,26
Haziran	15,68	13,44	11,87	13,57	9,93
Temmuz	15,70	13,60	12,28	13,69	10,61
Ağustos	16,05	14,14	12,59	14,66	9,92
Eylül	16,91	15,20	13,57	15,66	10,43
Ekim	17,70	15,82	14,30	15,85	10,80
Kasım	17,51	15,62	14,13	15,44	10,92
Aralık	17,33	15,18	14,01	15,69	10,91

Kaynak: TCMB, 2018

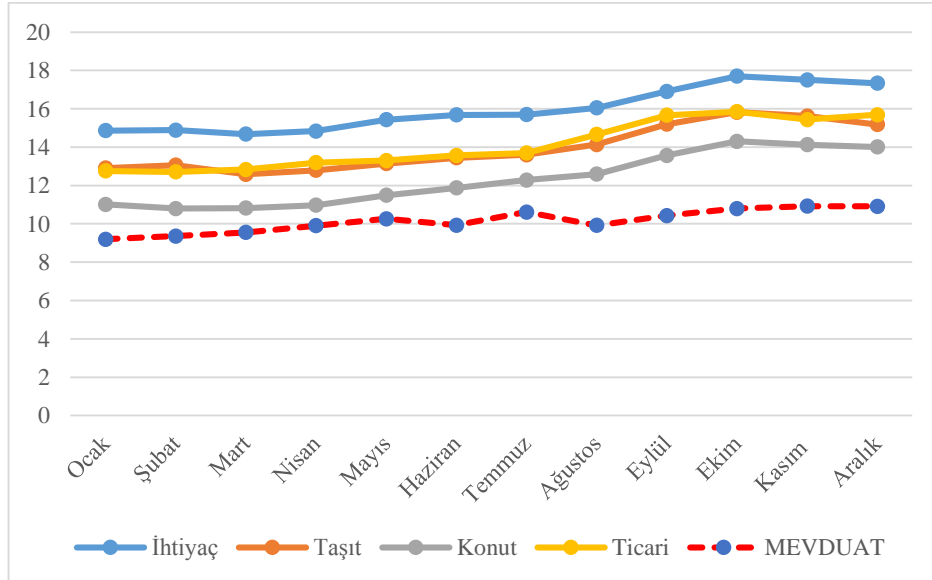
2015 Ocak ve Şubat dönemlerinde TCMB faiz oranlarında yaşanan düşüş sonrası kredi ve mevduat faiz oranlarındaki düşüşler ilk çeyrekle sınırlı kalmış, yılın diğer dönemlerinde kredi ve mevduat faiz oranlarında yükselişler gözlemlenmiştir. (Tablo 3.15).

2015 yılı sonunda Malatya ilindeki bankaların kredi toplamı 2014 yılına göre %16 artışla 4.655 milyon TL (Tablo 3.3) olurken mevduat toplamı 2014 yılına göre %18'lik artışla 3.356 milyon TL (Tablo 3.3) olmuştur.

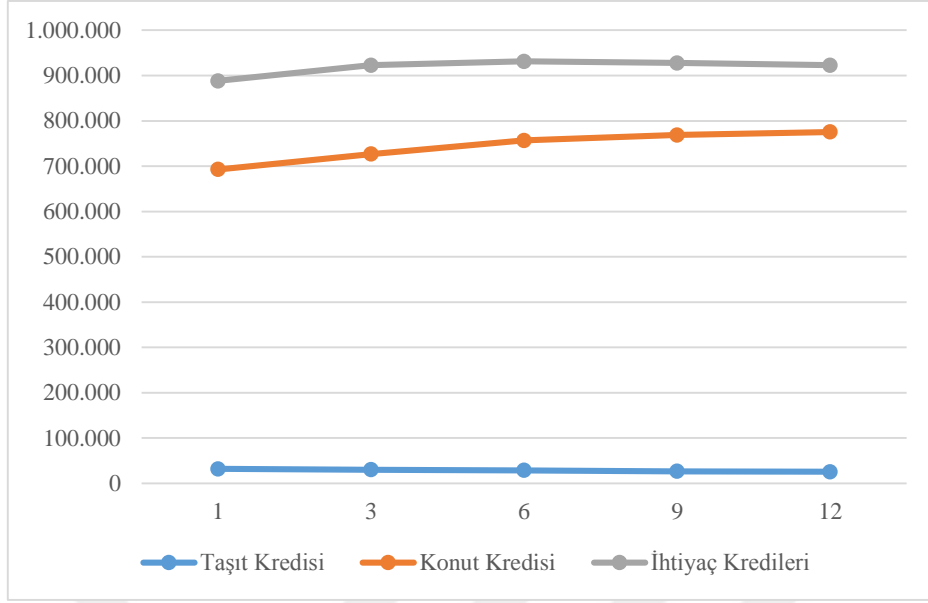
Grafik 3.21. 2015 Yılı TCMB Faiz Oranları (TCMB, 2018)

2015 yılı içerisinde TCMB faiz oranlarındaki azalışlar ilk çeyrekte görülmüş olup diğer dönemler faiz oranları sabit seyir izlemiştir.

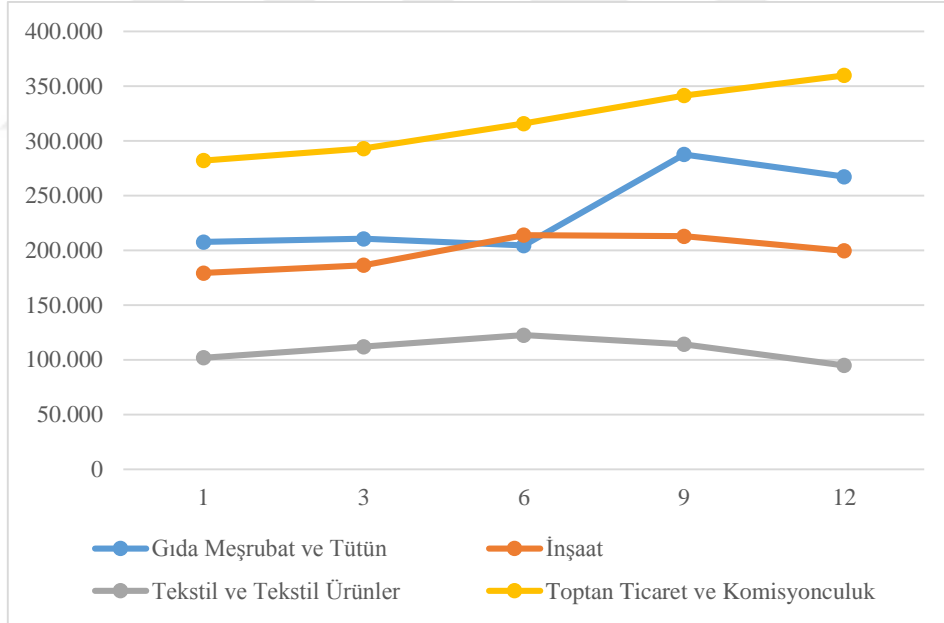
Grafik 3.22. 2015 Yılı Kredi ve Mevduat Faiz Oranları (TCMB, 2018)

2015 yılı içerisinde kredi ve mevduat faiz oranları dalgalı bir seyir izleyerek artış göstermiştir.

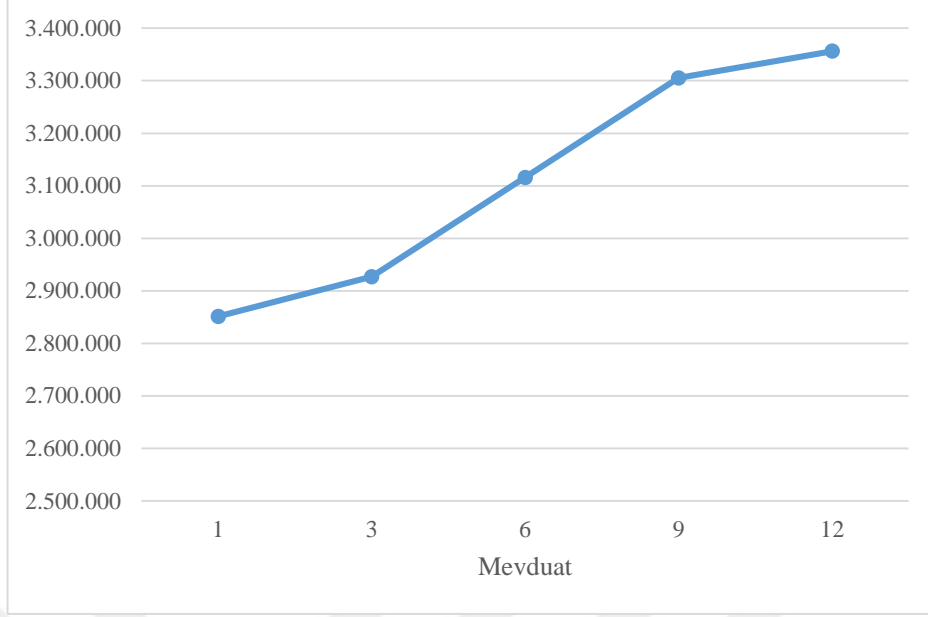
Grafik 3.23. 2015 Yılı Malatya İli Bireysel Kredi Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2015 yılı içerisinde Malatya ili bireysel kredi toplamaları bireysel kredi faiz oranlarındaki seyre bağlı olarak artış göstermiştir.

Grafik 3.24. 2015 Yılı Malatya İli Ticari Kredi Toplamaları (FİNTÜRK, 2018)

2015 yılı içerisinde Malatya ili ticari kredi toplamaları ticari kredi faiz oranlarındaki değişikliğe paralel bir seyir izlemiştir.

Grafik 3.25. 2015 Yılı Malatya İli Mevduat Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2015 yılı içerisinde Malatya ili mevduat toplamı mevduat faiz oranlarına paralel bir seyir izlemiştir.

2015 yılı itibariyle 3'er aylık dönemler incelendiğinde, kredi toplamlarındaki artışların büyük bir kısmı kredi faiz oranlarının düşüş gösterdiği ilk çeyrekte olduğu gözlemlenmiştir (Grafik 3.23 / 3.24). Mevduat faiz oranlarının yükseliş gösterdiği dönemlerde mevduat toplamındaki artışların mevduat faiz oranlarının düşüş gösterdiği dönemlere göre daha fazla olduğu görülmekle birlikte mevduat toplamındaki artışın yılın son çeyreğinde yaşanan mevduat faiz oranlarındaki artışa sınırlı tepki verdiği gözlemlenmiştir (Grafik 3.25).

3.2.2.7. 2016 Yılı Faiz Oranlarının Kredi ve Mevduata Etkisi

Kurul, 24 Mart 2016 tarihindeki toplantıdan 22 Eylül 2016 tarihli toplantıya kadar (22 Eylül 2016 tarihli toplantı dahil) gecelik ve GLP borç verme faiz oranlarını değiştirmiştir. 24 Ekim 2016 tarihindeki toplantıda ise gecelik, GLP borç verme ve Politika faiz oranlarında değişikliğe gitmiştir.

Tablo 3.16. 2016 Yılı TCMB Para Politikası Kurulu Faiz Kararları

2016	Faiz Oranları (%) Gecelik		Faiz Oranları (%) Geç Likidite Penceresi		Politika Faizi (%)
	Borç Alma	Borç Verme	Borç Alma	Borç Verme	
19.01	7,25	10,75	0,00	12,25	7,50
23.02	7,25	10,75	0,00	12,25	7,50
24.03	7,25	10,50	0,00	12,00	7,50
20.04	7,25	10,00	0,00	11,50	7,50
24.05	7,25	9,50	0,00	11,00	7,50
21.06	7,25	9,00	0,00	10,50	7,50
19.07	7,25	8,75	0,00	10,25	7,50
23.08	7,25	8,50	0,00	10,00	7,50
22.09	7,25	8,25	0,00	9,75	7,50
20.10	7,25	8,25	0,00	9,75	7,50
24.11	7,25	8,50	0,00	10,00	8,00
20.12	7,25	8,50	0,00	10,00	8,00

Kaynak: TCMB, 2018

Kurul 2016 yılı içerisinde faizlerde yapmış olduğu negatif yönlü değişiklik kararını, likidite tedbirleri ile piyasalardaki dalgalanmanın giderildiği, 2015 Ağustosundan itibaren uygulanan makroihtiyati tedbirler ile ekonominin dayanıklılığının arttığı gerekçeleriyle almıştır.

Kurul 24 Kasım 2016 tarihinde faizlerde yapmış olduğu pozitif yönlü değişiklik kararını, yakın dönemde uluslararası piyasalardaki belirsizliklerdeki artış ve yüksek dalgalanmalara bağlı olarak döviz kurundaki hareketliliğin fiyatlar genel düzeyini yükseltebileceği endişesi almıştır.

2016 yılı içerisinde TCMB'nin almış olduğu faiz kararları sonrasında 2016 yılı kredi ve mevduat faiz oranlarının aylık ortalaması Tablo 3.17'dedir.

Tablo 3.17. 2016 yılı bankalarca açılan kredilere ve mevduatlara uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranları (Aylık ortalama)

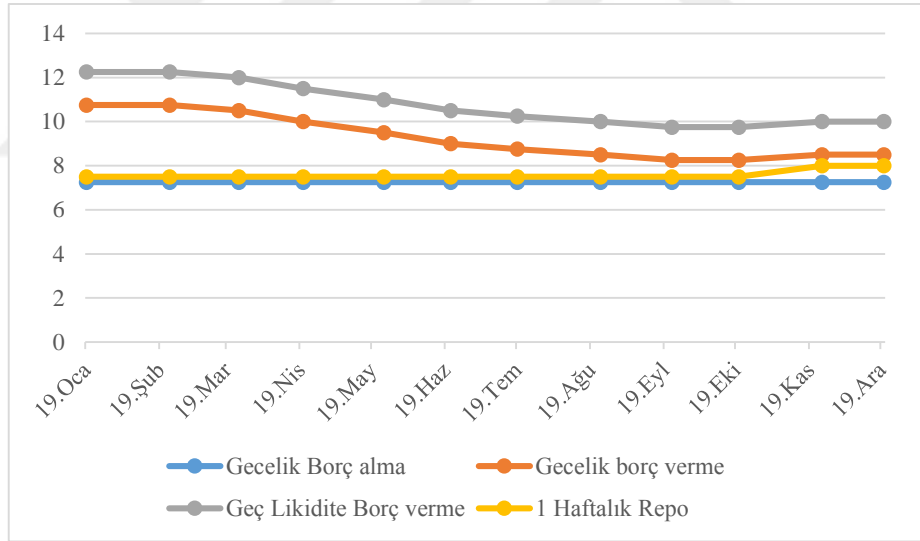
2016	KREDİ				MEVDUAT (%)
	İhtiyaç (%)	Taahhüt (%)	Konut (%)	Ticari (%)	
Ocak	17,61	15,82	14,27	15,71	11,58
Şubat	17,94	16,32	14,45	15,98	12,55
Mart	18,03	16,33	14,45	16,38	11,45
Nisan	17,85	15,92	14,33	15,97	11,48
Mayıs	17,52	15,54	13,96	15,50	10,29
Haziran	17,33	15,30	13,84	15,32	10,37

Temmuz	17,38	15,31	13,67	15,20	10,26
Ağustos	17,52	15,45	12,86	14,67	10,57
Eylül	17,34	15,01	12,09	14,45	9,74
Ekim	16,72	14,74	12,12	14,78	9,38
Kasım	16,09	13,71	11,69	14,00	9,75
Aralık	16,20	13,86	11,42	14,27	11,19

Kaynak: TCMB, 2018

2016 Mart ayından Eylül ayına kadar olan TCMB faiz oranlarındaki düşüş sonrasında kredi ve mevduat faiz oranları da Mart-Eylül arası düşüş göstermiştir. 24 Kasım 2016 tarihli toplantıda alınan TCMB faiz oranlarındaki artış kararlarından sonra, 2016 Aralık sonunda kredi ve mevduat faiz oranlarında yükselişler gözlemlenmiştir. (Tablo 3.17).

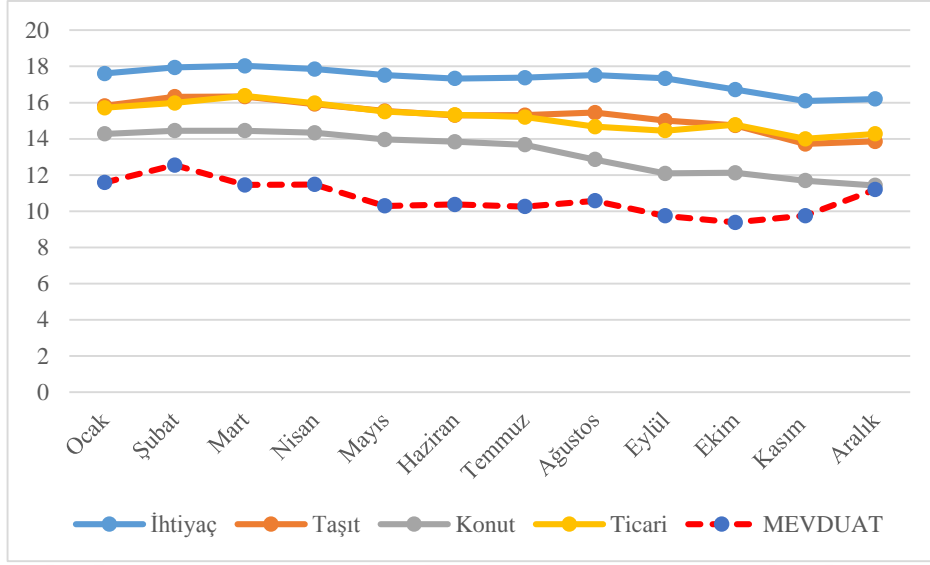
2016 yılı sonunda Malatya ilindeki bankaların kredi toplamı 2015 yılına göre %6 artışla 4.916 milyon TL (Tablo 3.3) olurken, mevduat toplamı 2015 yılına göre %21'lik artışla 4.050 milyon TL (Tablo 3.3) olmuştur.

Grafik 3.26. 2016 Yılı TCMB Faiz Oranları (TCMB, 2018)

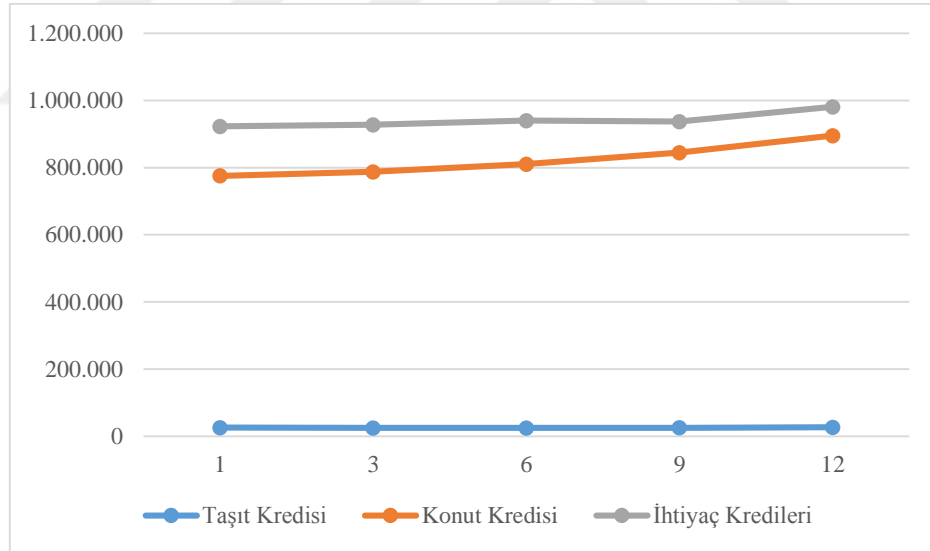
2016 yılı içerisinde TCMB faiz oranlarındaki azalışlar kasım dönemine kadar devam etmesine rağmen kasım döneminde artış göstermiştir.

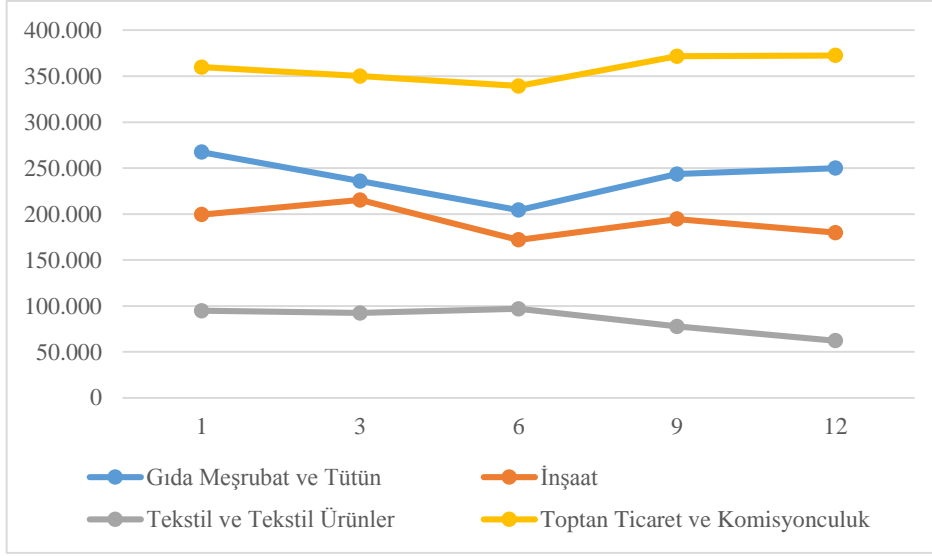
Grafik 3.27. 2016 Yılı Kredi ve Mevduat Faiz Oranları (TCMB, 2018)

2016 yılı içerisinde kredi ve mevduat faiz oranları TCMB faiz oranlarındaki seyre bağlı olarak artış-azalış göstermiştir.

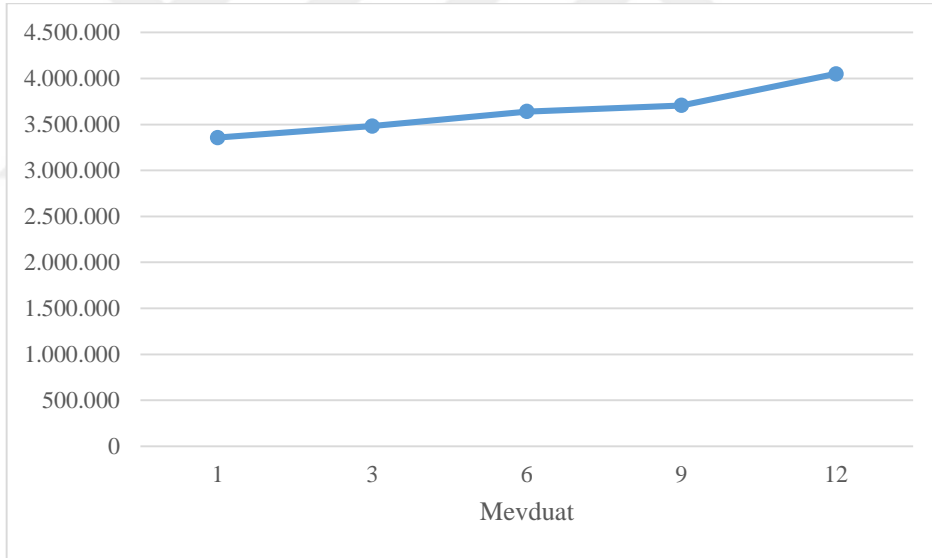
Grafik 3.28. 2016 Yılı Malatya İli Bireysel Kredi Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2016 yılı içerisinde Malatya ili bireysel kredi toplamları bireysel kredi faiz oranlarındaki seyre bağlı olarak artış göstermiştir.

Grafik 3.29. 2016 Yılı Malatya İli Ticari Kredi Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2016 yılı içerisinde Malatya ili ticari kredi toplamlarının dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir.

Grafik 3.30. 2015 Yılı Malatya İli Mevduat Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2016 yılı içerisinde Malatya ili mevduat toplamı mevduat faiz oranlarına paralel bir seyir izlemiştir.

2016 yılı itibariyle 3'er aylık dönemler incelendiğinde, kredi toplamlarındaki artışların büyük bir kısmı kredi faiz oranlarının yükseliş gösterdiği ilk çeyrekte sonradan olduğu gözlemlenmiştir (Grafik 3.28 / 3.29). Mevduat faiz oranlarının yüksek olduğu

ilk iki ve son çeyrekte mevduat toplamındaki artışların mevduat faiz oranlarının düşük seyrettiği üçüncü çeyreğe göre daha fazla olduğu görülmektedir (Grafik 3.30).

3.2.2.8. 2017 Yılı Faiz Oranlarının Kredi ve Mevduata Etkisi

Kurul, 24 Ocak 2017 tarihindeki toplantıda, gecelik ve GLP borç verme faiz oranlarını değiştirmiştir. 16 Mart 2017, 26 Nisan 2017 ve 12 Aralık 2017 tarihlerindeki toplantıda GLP borç verme faiz oranında değişikliğe gitmiştir.

Tablo 3.18. 2017 Yılı TCMB Para Politikası Kurulu Faiz Kararları

2017	Faiz Oranları (%) Gecelik		Faiz Oranları (%) Geç Likidite Penceresi		Politika Faizi (%)
	Borç Alma	Borç Verme	Borç Alma	Borç Verme	
24.01	7,25	9,25	0,00	11,00	8,00
16.03	7,25	9,25	0,00	11,75	8,00
26.04	7,25	9,25	0,00	12,25	8,00
15.06	7,25	9,25	0,00	12,25	8,00
27.07	7,25	9,25	0,00	12,25	8,00
14.09	7,25	9,25	0,00	12,25	8,00
26.10	7,25	9,25	0,00	12,25	8,00
14.12	7,25	9,25	0,00	12,75	8,00

Kaynak: TCMB, 2018

Kurul 2017 yılında faizlerde yapmış olduğu değişiklik kararını, maliyetlerde ve gıda fiyatlarında yaşanan dalgalanmanın fiyatlar genel düzeyine olumsuz etkileri ve döviz kurundaki hareketliliği dikkate alarak almıştır.

2017 yılı içerisinde TCMB'nin almış olduğu faiz kararları sonrasında 2017 yılı kredi ve mevduat faiz oranlarının aylık ortalaması Tablo 3.19'dedir.

Tablo 3.19. 2017 yılı bankalarca açılan kredilere ve mevduatlara uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranları (Aylık ortalama)

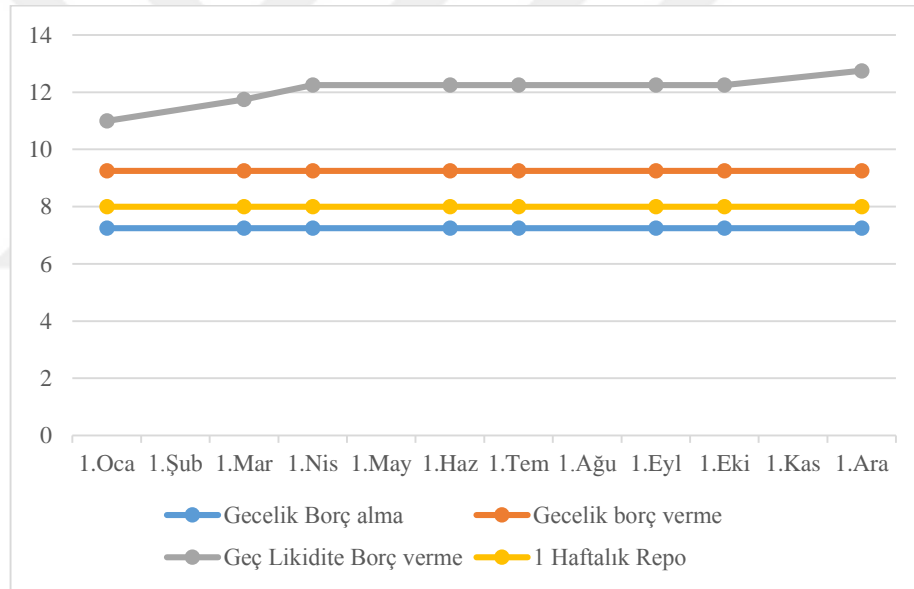
2017	KREDİ				MEVDUAT (%)
	İhtiyaç (%)	Taahhüt (%)	Konut (%)	Ticari (%)	
Ocak	16,36	15,21	14,45	13,96	10,75
Şubat	16,72	15,62	11,38	14,69	10,96
Mart	16,62	15,38	11,06	15,32	11,36
Nisan	16,88	15,68	11,28	15,61	12,66
Mayıs	17,24	15,61	11,55	15,56	13,77
Haziran	17,35	15,37	11,72	16,34	14,30

Temmuz	17,54	15,97	12,02	17,01	13,98
Ağustos	17,91	16,22	12,49	16,16	12,89
Eylül	18,16	16,36	12,87	16,59	12,80
Ekim	18,54	15,69	13,05	16,46	12,45
Kasım	18,79	14,49	13,12	16,47	13,08
Aralık	19,36	14,64	13,52	17,07	14,11

Kaynak: TCMB, 2018

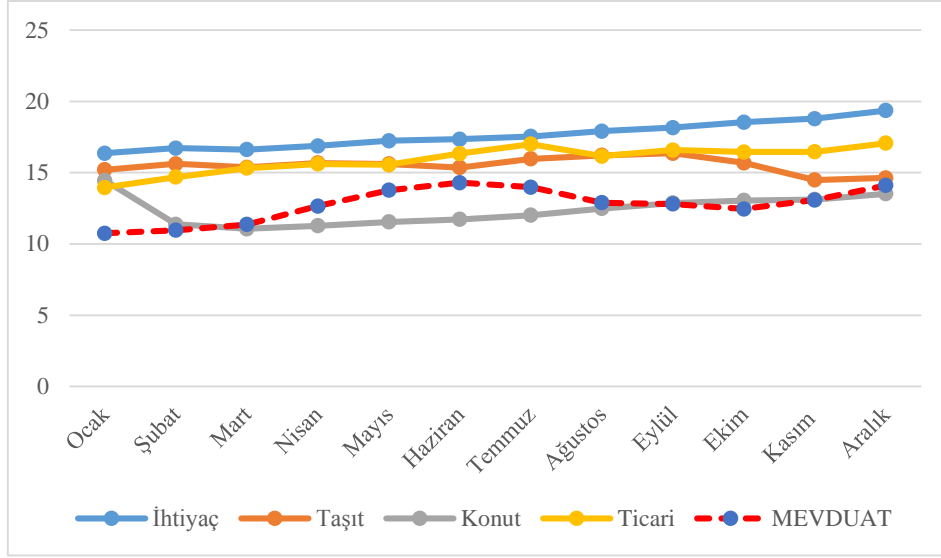
2017 yılı TCMB faiz oranlarındaki yükselişler Ocak, Şubat, Mart ve Aralık ayları olmak üzere dört defa gerçekleştirilmiş, ancak kredi ve mevduat faiz oranları göreceli olarak artış göstermiştir (Tablo 3.17).

2017 yılı sonunda Malatya ilindeki bankaların kredi toplamı 2016 yılına göre %22 artışla 5.989 milyon TL (Tablo 3.3) olurken, mevduat toplamı 2016 yılına göre %12'lik artışla 4.552 milyon TL (Tablo 3.3) olmuştur.

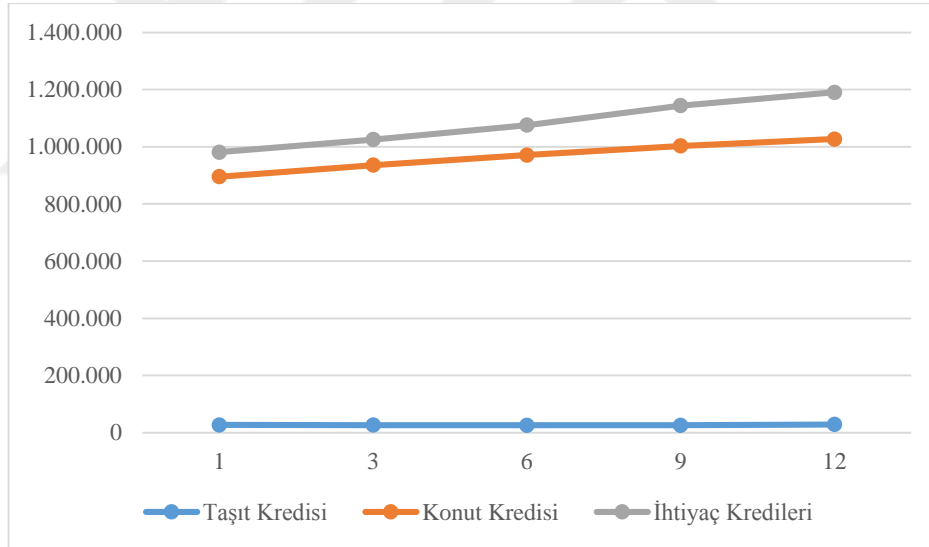
Grafik 3.31. 2017 Yılı TCMB Faiz Oranları (TCMB, 2018)

2017 yılı içerisinde TCMB faiz oranlarından sadece geç likidite faiz oranı ilk çeyrekte ve aralık döneminde artış göstermiştir.

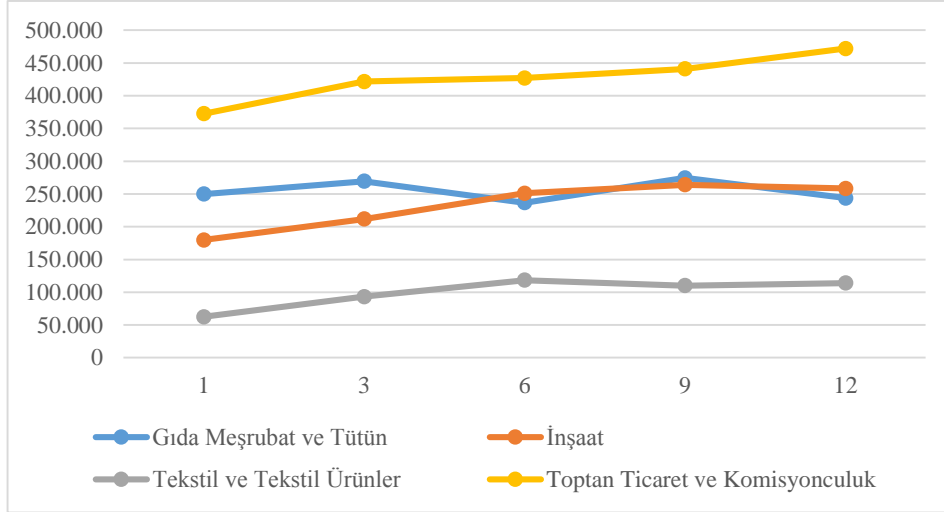
Grafik 3.32. 2017 Yılı Kredi ve Mevduat Faiz Oranları (TCMB, 2018)

2017 yılı içerisinde kredi ve mevduat faiz oranları zaman zaman azalış göstermiş olsa da yılın çoğu döneminde artış göstermiştir.

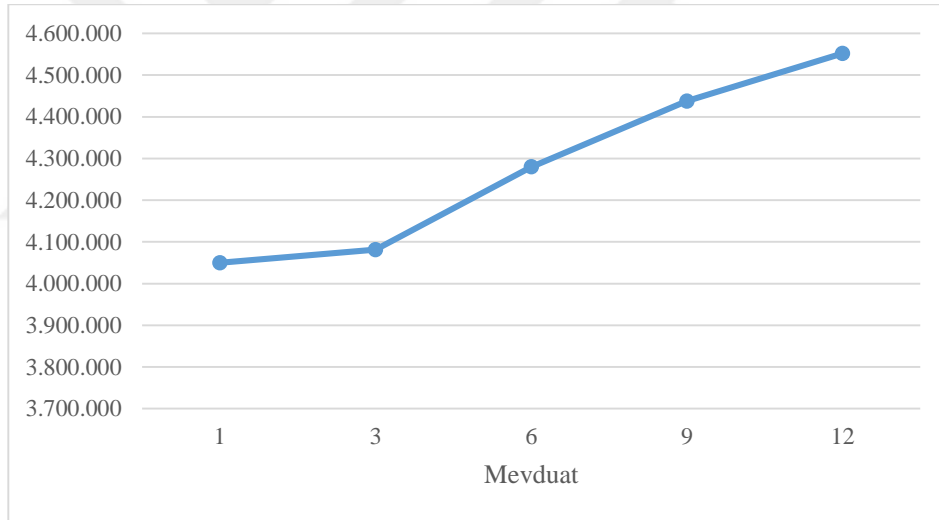
Grafik 3.33. 2017 Yılı Malatya İli Bireysel Kredi Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2017 yılı içerisinde Malatya ili bireysel kredi toplamaları yıl boyunca artış göstermiştir.

Grafik 3.34. 2017 Yılı Malatya İli Ticari Kredi Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2017 yılı içerisinde Malatya ili ticari kredi toplamlarının dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir.

Grafik 3.35. 2017 Yılı Malatya İli Mevduat Toplamları (FİNTÜRK, 2018)

2017 yılı içerisinde Malatya ili mevduat toplamı sınırlı artış gerçekleştirilen ilk çeyrekte sonra hızlı bir şekilde artmıştır.

2017 yılı itibarıyla 3'er aylık dönemler incelendiğinde, kredi faiz oranlarının yıl boyunca artmasına rağmen kredi toplamlarındaki artışların değişkenlik gösterdiği gözlemlenmiştir (Grafik 3.33 / 3.34). Kredi toplamlarındaki artışların, kredi faiz oranlarının artmasına rağmen değişkenlik göstermesi piyasada oluşan belirsizlikten kaynaklandığı düşünülmektedir. Mevduat toplamlarındaki değişikliğin mevduat faiz oranlarına uyumlu bir şekilde seyir sergilediği görülmektedir (Grafik 3.35).

Tablo 4.20. TCMB Faiz Kararları ile Bankalarca Uygulanan Faiz Oranları Arasındaki Korelasyon Analizi

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1_M.B. Faiz oranı gecelik borç alma faiz oranı	Pearson Correlation	1									
	Sig. (2-tailed)										
	N	96									
2_M.B. Faiz oranı gecelik borç verme faiz oranı	Pearson Correlation	,413**	1								
	Sig. (2-tailed)	,000									
	N	96	96								
3_M.B. Faiz oranları geç likidite penceresi borç alma faiz oranı	Pearson Correlation	,099	-,191	1							
	Sig. (2-tailed)	,336	,062								
	N	96	96	96							
4_M.B. Faiz oranları geç likidite penceresi borç verme faiz oranı	Pearson Correlation	,154	,860**	-,057	1						
	Sig. (2-tailed)	,133	,000	,584							
	N	96	96	96	96						
5_TCMB Politika faizi faiz oranı	Pearson Correlation	,468**	,396**	-,457**	,198	1					
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,053						
	N	96	96	96	96	96					
6_Kredi ihtiyaç faiz oranı	Pearson Correlation	,506**	,528**	-,310**	,430**	,286**	1				
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,002	,000	,005					
	N	96	96	96	96	96	96				
7_Kredi taşıt faiz oranı	Pearson Correlation	,709**	,395**	-,230*	,209*	,439**	,823**	1			
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,024	,041	,000	,000				
	N	96	96	96	96	96	96	96			
8_Kredi konut faiz oranı	Pearson Correlation	,519**	,570**	-,109	,396**	,264**	,868**	,817**	1		
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,289	,000	,009	,000	,000			
	N	96	96	96	96	96	96	96	96		
9_Kredi ticari faiz oranı	Pearson Correlation	,617**	,444**	-,524**	,265**	,541**	,863**	,880**	,723**	1	
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,009	,000	,000	,000	,000		
	N	96	96	96	96	96	96	96	96	96	
10_Mevduat faiz oranı	Pearson Correlation	,476**	,277**	-,258*	,214*	,477**	,697**	,803**	,627**	,782**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,006	,011	,036	,000	,000	,000	,000	,000	
	N	96	96	96	96	96	96	96	96	96	96

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed). Corelasyon (n=96)

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

TCMB gecelik borç alma faiz oranı ile politika faiz oranı ve ihtiyaç kredisi faiz oranı arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki vardır ($p < ,01$).

TCMB gecelik borç alma faiz oranı ile taşıt, konut kredisi, ticari kredi ve mevduat faiz oranları arasında bir ilişki yoktur ($p > ,05$).

TCMB gecelik borç verme faiz oranı ile ihtiyaç, konut kredisi ve ticari kredi faiz oranları arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki vardır ($p < ,01$).

TCMB gecelik borç verme faiz oranı ile taşıt kredisi ve mevduat faiz oranları arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki vardır ($p < ,01$).

TCMB geç likidite borç alma faiz oranı ile ihtiyaç kredisi faiz oranı arasında negatif yönlü düşük düzeyde bir ilişki vardır ($p < ,01$).

TCMB geç likidite borç alma faiz oranı ile taşıt ve konut kredisi faiz oranları arasında bir ilişki yoktur ($p > ,05$).

TCMB geç likidite borç alma faiz oranı ile ticari kredi faiz oranı arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki vardır ($p < ,01$).

TCMB geç likidite borç alma faiz oranı ile mevduat kredisi faiz oranı arasında negatif yönlü düşük düzeyde bir ilişki vardır ($p < ,05$).

TCMB geç likidite borç verme faiz oranı ile ihtiyaç kredisi faiz oranı arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki vardır ($p < ,01$).

TCMB geç likidite borç verme faiz oranı ile taşıt ve konut kredisi faiz oranları arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki vardır ($p < ,05$).

TCMB geç likidite borç verme faiz oranı ile ticari kredi ve mevduat faiz oranları arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki vardır ($p < ,01$).

Politika faiz oranı ile ihtiyaç kredi faiz oranı arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki vardır ($p < ,01$).

Politika faiz oranı ile taşıt, konut kredisi, ticari kredi ve mevduat faiz oranları arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki vardır ($p < ,01$).

SONUÇ

TCMB'nin para politikası aracı olarak faiz oranlarında değişiklikler yapması bankaların kredi ve mevduatlara uyguladıkları faiz oranlarında ve toplamlarında değişimlerin olmasına yol açmaktadır. TCMB iç ve dış piyasalardaki gelişmelere göre yapmış olduğu faiz değişiklikleri ile reel piyasalara fon aktarımının yavaşlamasını veya hızlanmasını sağlarken, genel ekonomi içerisinde tüketim, tasarruf ve yatırım miktarı üzerinde de etkili olabilmektedir.

TCMB'nin faiz kararlarının piyasalarda yarattığı beklentinin kredi ve mevduatlara yansımaları hemen gerçekleşmezken, faiz kararları ile kredi ve mevduat toplamlarındaki değişikliklerin arasında bir-iki ay gibi kısa sürelerin olduğu görülmektedir. TCMB'nin bu ay yaptığı faiz oranı değişikliğinin bankaların kredi ve mevduat toplamlarına yansımaları ertesi ay veya daha sonraki ay gerçekleşmektedir. Bu şekilde bir farklılığı olması kredi ve mevduatta gerçekleşen toplamaların tek belirleyicisinin para politikası yani faiz oranları olmamasının etkisi bulunmaktadır.

Kredilerin alınmasında veya bankalara mevduatların yatırılmasında finansal piyasalardaki diğer koşulların da etkisi bulunmaktadır. Bu sebeple TCMB faiz kararlarının bankaların kullandıkları kredilere ve bankalara yatırılan mevduatlara etkisinin belirlenmesinde çok kısa vadelerdeki hareketliliği incelemek yetersiz kalacaktır. Bu eksikliği gidermek için faiz kararları ile kredi ve mevduat toplamlarının orta vadede ele alınması, faiz kararları ile kredi ve mevduat toplamları arasındaki ilişkinin incelenmesi daha uygundur.

TCMB faiz kararları ile bankalarca açılan kredi ve tahsil edilen mevduat toplamlarının yıllık ortalamalarının üzerinden yapılacak bir analizde yıl içerisindeki hızlı yükseliş ve düşüşlerinin etkileri tespit etmenin zorluğundan dolayı uygun olmadığından araştırma kapsamında elde edilen veriler üçer aylık dilimler halinde incelenmiştir.

TCMB'nin uyguladığı faiz kararları sonrasında bankaların uyguladıkları faiz oranlarının ve bu faiz oranlarına bağlı olarak kredi ve mevduat toplamlarının durumun incelendiği çalışmada, TCMB'nin almış olduğu kararların bankaların kullandıkları kredilere ve bankalara yatırılan mevduata yansıdığı tespit edilmiştir. TCMB'nin faiz

oranlarını yükseltmesi, bankaların uyguladıkları faiz oranlarına aynı yönlü bir şekilde yansırken, faizlerdeki artış, bankaların kullandıkları kredilerde bir azalmaya yol açarken, bankaların topladıkları mevduatta da bir artışın olduğu görülmektedir. TCMB'nin almış olduğu faiz kararlarının kredi ve mevduat toplamalarına yansımada zaman dilimleri farklı olsa da TCMB faiz kararları bankaların kredi ve mevduata uyguladığı faiz oranlarına yansımaktadır.

TCMB'nin aldığı faiz kararları ile reel aktörlerin faiz kararlarına verdiği tepkinin hızı aynı değildir. TCMB faiz arttırma kararından bankalar tarafından verilen krediler daha yavaş etkilenirken, faizlerin bankalara yatırılan mevduatı etkileme hızı daha yüksektir. Bankaların verdiği kredilerin TCMB'nin faiz kararlarından etkilenmelerine bakıldığında ihtiyaç kredileri taşıt ve konut kredilerine göre nispeten daha hızlı etkilenmektedir.

TCMB'nin faiz kararlarındaki değişimlerin Malatya'da bulunan bankaların kredi ve mevduat toplamalarına olan etkisine bakıldığında 2011 yılında, kredi ve mevduat faiz oranları artarken, kredi toplamı da artmış, bankalara yatırılan mevduat toplamı ise düşmüştür. 2012 yılında, yıllık ortalama kredi faiz oranları yükselmiş, kredi toplamının artış hızı düşmüştür. Yıllık ortalama mevduat faiz oranlarının yükselmesi de bankalara yatırılan mevduat toplamını artırmıştır. 2013 ve 2014 yıllarında üçer aylık dönemler halinde incelendiğinde kredi faiz oranlarının düşüş gösterdiği dönemlerde kredi toplamlarındaki artış oranı kredi faiz oranlarının yükseliş gösterdiği dönemlere göre daha fazla artmıştır. Mevduat faiz oranlarının düşüş gösterdiği dönemlerde mevduat toplamındaki artışların mevduat faiz oranlarının yükseliş gösterdiği dönemlere göre daha yavaş olduğu görülmüştür. 2015 yılı itibariyle 3'er aylık dönemler incelendiğinde, kredi toplamlarındaki artışların büyük bir kısmı kredi faiz oranlarının düşüş gösterdiği ilk çeyrekte olmuştur. Mevduat faiz oranlarının yükseliş gösterdiği dönemlerde mevduat toplamındaki artışların mevduat faiz oranlarının düşüş gösterdiği dönemlere göre daha fazla olduğu görülmüş bununla birlikte mevduat toplamındaki artışın yılın son çeyreğinde yaşanan mevduat faiz oranlarındaki artışa sınırlı tepki vermiştir. 2016 yılında, kredi toplamlarındaki artışların büyük bir kısmı kredi faiz oranlarının yükseliş gösterdiği ilk çeyrekte sonra yaşanmıştır. Mevduat faiz oranlarının yüksek olduğu ilk iki ve son çeyrekte mevduat toplamındaki artışların mevduat faiz oranlarının düşük seyrettiği üçüncü çeyreğe göre daha fazla olmuştur. 2017 yılında, kredi faiz oranlarının

yıl boyunca artmasına rağmen kredi toplamlarındaki artışların değişkenlik göstermiştir. Kredi toplamlarındaki artışların, kredi faiz oranlarının artmasına rağmen değişkenlik göstermesi piyasada oluşan belirsizlikten kaynaklandığı düşünölmektedir. Ancak mevduat toplamlarındaki değişikliklerin mevduat faiz oranlarına uyumlu bir şekilde olduğu görölmüştür.

Bu verilere göre TCMB'nin almış olduğu faiz oranlarının bankaların uyguladıkları kredi ve mevduat faiz oranlarına ve dolayısıyla Malatya ilindeki bankaların kredi ve mevduat toplamlarına etkisi olduğu görölmektedir. Bazı yıllarda ise beklenenden farklı bir sonuç ortaya çıkmıştır. Böylesi bir sonucun sebepleri arasında ise, ilgili yılda Türkiye'nin ekonomik durumu, Malatya ilinin coğrafi, ekonomik ve iklim özelliklerinin etkili olduğu düşünölmektedir.

TCMB'nin almış olduğu faiz kararlarının etkisi illere, bölgelere göre farklılıklar arz etmektedir. Bu sebeple TCMB'nin almış olduğu kararların farklı illerdeki bankaların kredi ve mevduat toplamlarına etkisinin tespit edilmesi bu konuda bir genelleme yapılabilmesi için gereklidir.

Bununla birlikte belirli ekonomik koşulların geçerli olduğu özellikli olan dönemlerde TCMB'nin almış olduğu kararların bankaların kredi ve mevduat toplamlarına etkisinin de tespit edilmesi gereklidir.

KAYNAKÇA

- Altug, O. Ünkaya, G. Ersoy, A. (1996). *Banka İşlemleri ve Muhasebesi*, Evrim Yayınevi, İstanbul.
- Aladağ, A. S. (2010). *Türkiye’de Bireysel Bankacılığın Katılım Bankalarındaki Gelişimi ve Bir Katılım Bankası Uygulaması*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Altuntaş, Ö. (2012). Merkez Bankası Bağımsızlığı: Avrupa Merkez Bankası Ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Karşılaştırması, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 73-84
- Arabacı, H. (2018). Türkiye’de Bankacılık Sektörünün Gelişimi (2000-2016), *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 25-42.
- Arıcan, E. Okay, G. (2014). Ekonomik İstikrarsızlık Ortamında Merkez Bankalarının Uyguladığı Para Politikaları ve Türkiye Örneği, *İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-50.
- Bağcı, H. (2013). *Ticari Bankalar İle Katılım Bankalarının Kârlılık Performanslarının TOPSİS Yöntemi İle Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Balkaş, K. (2004). *Kredi Kavramı ve Sektör Kredilerine Göre Türkiye’deki Belli Başlı Sektörlerin Analizi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bankacılık Kanunu, Kanun Numarası: 5411, Resmi Gazete Sayı: 25983, Kabul Tarihi: 19/10/2005
- Berk, N. (2003). *Finansal Yönetim*, 7. Basım, Türkmen Kitabevi, İstanbul.
- Buldum, G. (2016). *Katılım Bankacılığı ve Sukuk (Kira Sertifikası): Bir Katılım Bankası Örneği Olarak Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Cantekinler, M. (2007). *Bankacılık Sektöründe Performans Yönetimi ve Özel Bir Bankada Performans Yönetimine İlişkin Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çavuşoğlu, F. (2010). *Para Politikası Faiz Oranlarından Mevduat ve Faiz Oranlarına Geçişkenlik: Türkiye Örneği*, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Bankacılık ve Finansal Kuruluşlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Çiçek, M. (2011). Paranın Miktar Teorisi ve Türkiye’de Geçerliliği, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 87-115.
- Çolak, Ö. F. (2007). *Finansal Piyasalar ve Para Politikası*, 5. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Çufadar, Ü. (2010). *Türkiye’deki Döviz Piyasasının Katılımcıları ve Katılımcıların Piyasadan Beklentileri*, Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Darıcı, B. (2012). *Finansal İstikrar ve Finansal İstikrara Yönelik Kamusal Sorumluluk Çerçevesinde Para Politikası: Türkiye Analizi*, Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul.
- Demir, H. B. (2012). *Avrupa Merkez Bankası ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’nın Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep
- Eleren, A. Özgür, E. (2006). Türkiye’de Yabancı Sermayeli Mevduat Bankalarının Veri Zarflama Yöntemi İle Etkinlik Analizlerinin Yapılması, *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, 8(2), 53-76.
- Ertek, T. (2004). *Makroekonomiye Giriş*, Beta Basım Yayım, İstanbul
- Göçmen Yağcılar, G. (2010). *Türk Bankacılık Sektörünün Rekabet Yapısının Analizi*, Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Gögebakan Önder, N. A. (2008). *Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Temel Bilanço Büyüklükleri ve Enflasyonun Açıklanmasındaki Göreli Önemi*, 1990 – 2007, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Muhasebe Genel Müdürlüğü Ankara.

- Gümüş, S. (2014). *Bankacılıkta Pazarlama, Araştırma, İnceleme, Mülakat, Yorum, Sonuç ve Değerlendirmeler*, Hiperlink Yayınları, İstanbul.
- Güneş İnal, D. (2006). *Türkiye’de Para Politikası Faiz Kararlarının Uzun Dönemli Faizler Üzerindeki Etkisi*, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Ankara
- Gülen, M. (2015). *Bankacılık Sektöründe Kamu ve Özel Bankaların Finansal Performanslarının Karşılaştırılması*, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum.
- Kavcıoğlu, Ş. (2013). Yurt Dışı Kaynaklı Krediler ve Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri, *Marmara Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 21(1), 139-166.
- Kaya, F. (2012). *Bankacılık Giriş ve İlkeleri Kitabı*. Beta Yayınları, İstanbul.
- Orhan, S. (2007). *Bankacılık İşlemleri ve Bankaların Bağımsız Denetimi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Önder, T. (2005). *Para Politikası: Araçları, Amaçları ve Türkiye Uygulaması*, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Piyasalar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Özcan, S. (2006). *Para Politikası Tercihleri İle Finansal İstikrar Arasındaki İlişki, Enflasyon Hedeflemesi Politikasında Finansal İstikrar ve Türkiye Analizi*, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Bankacılık ve Finansal Kuruluşlar Genel Müdürlüğü, Ankara
- Öztürk, K. (2015). *Türk Bankacılık Sektöründe Kârlılığın Belirleyicileri ve Ürün Hizmet Pazarlamasının Kârlılık Üzerindeki Rolü*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, N. Durgut, D. (2011). Faiz Oranlarının Belirleyicileri: Türkiye İçin Ampirik Bir Analiz. *Journal of Alanya Faculty of Business/Alanya İstetme Fakültesi Dergisi*, 3(1), 117-144.
- Savaş, F. (2009). *Veri Zarflama Analizi ve Bankacılık Sektöründe Etkinlik Ölçümü Uygulaması*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Seyhan, Ö. (2017). *Bankacılıkta Pazarlama Bölümlendirilmesi ve Ülke Uygulamaları*, Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sezgin, O. Darıcı, B. (2009). Para Politikasının Finansal İstikrarı Sağlama-Sürdürme Sorumluluğu: Finansal İstikrara Yönelik Geleneksel-Spesifik Para Politikası Uygulamaları. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(11), 15-28.
- Şanlı, C. Ekşi, N. (2000). *Uluslararası Ticaret Hukuku*, Arıkan Basım Yayım, İstanbul
- Takan, M. Acar Boyacıoğlu, M. (2011). *Bankacılık Teori, Uygulama ve Yöntem*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- TCMB, (2011). *Dünden Bugüne Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası*, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Ankara.
- TCMB, (2012). *Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Bağımsızlık*, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Ankara.
- TCMB, (2016). *Fiyat İstikrarı*, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Ankara.
- TCMB, (2018) Açık Piyasa İşlemleri, <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Temel+Faaliyetler/Piyasalar/Acik+Piyasa+Islemleri/> (14. 01. 2019)
- Uzundağ, Ş. (2013). *Türkiye’de İnternet Bankacılığının Gelişimi ve İnternet Bankacılığına İlişkin Tüketici Davranışları Analizi Aydın İli Merkezinde Görev Yapan Öğretmenler Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Yazgan, E. (2015). *Para Politikası: Bir Örnek Olarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının Tepki Fonksiyonunun Tahmini*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- 2001 tarih ve 4651 Sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

Ekler

Ek 1. 2010-2017 Arası Malatya İlindeki Bankaların Bireysel Kredi Toplamları

Yıl	Ay	Taşıt Kredisi	Taşıt Kredisi Değişim (%)	Konut Kredisi	Konut Kredisi Değişim (%)	İhtiyaç Kredileri	İhtiyaç Kredileri Değişim (%)
2.010	12	27.041		321.380		353.490	
2.011	3	27.889	0,03	346.419	0,08	393.875	0,11
2.011	6	31.710	0,14	371.447	0,07	452.143	0,15
2.011	9	32.845	0,04	382.602	0,03	474.191	0,05
2.011	12	36.801	0,12	392.553	0,03	493.573	0,04
2.011	12	36.801		392.553		493.573	
2.012	3	35.918	-0,02	391.736	0,00	509.408	0,03
2.012	6	37.215	0,04	409.450	0,05	536.320	0,05
2.012	9	38.799	0,04	427.593	0,04	553.661	0,03
2.012	12	40.860	0,05	461.964	0,08	581.669	0,05
2.012	12	40.860		461.964		581.669	
2.013	3	39.083	-0,04	489.765	0,06	625.388	0,08
2.013	6	40.313	0,03	543.246	0,11	683.602	0,09
2.013	9	41.894	0,04	585.318	0,08	726.859	0,06
2.013	12	42.047	0,00	608.867	0,04	764.613	0,05
2.013	12	42.047		608.867		764.613	
2.014	3	38.606	-0,08	612.734	0,01	774.330	0,01
2.014	6	36.303	-0,06	628.033	0,02	809.688	0,05
2.014	9	33.274	-0,08	656.176	0,04	850.744	0,05
2.014	12	32.049	-0,04	692.984	0,06	888.047	0,04
2.014	12	32.049		692.984		888.047	
2.015	3	30.213	-0,06	726.692	0,05	922.941	0,04
2.015	6	28.629	-0,05	756.718	0,04	931.224	0,01
2.015	9	26.581	-0,07	768.865	0,02	927.762	0,00
2.015	12	25.781	-0,03	775.402	0,01	922.925	-0,01
2.015	12	25.781		775.402		922.925	
2.016	3	24.678	-0,04	787.392	0,02	927.637	0,01
2.016	6	24.706	0,00	810.098	0,03	940.101	0,01
2.016	9	25.140	0,02	844.435	0,04	936.894	0,00
2.016	12	26.807	0,07	895.012	0,06	980.723	0,05
2.016	12	26.807		895.012		980.723	
2.017	3	26.121	-0,03	935.422	0,05	1.025.147	0,05
2.017	6	25.760	-0,01	970.722	0,04	1.075.390	0,05
2.017	9	25.873	0,00	1.003.031	0,03	1.144.128	0,06
2.017	12	28.722	0,11	1.026.970	0,02	1.190.332	0,04

Ek 2. 2010-2017 Yılları Arası Malatya İlindeki Bankaların Ticari Kredi Toplamları (Seçilmiş Sektörler)

Yıl	Ay	Gıda Meşrubat ve Tütün	İnşaat	Metal ve İşlenmiş	Finansal Kuruluşlar	Tekstil ve Tekstil Ürünler	Toptan Ticaret ve	Turizm	Enerji
2.011	3	102.642	61.848	7.459	3.091	86.497	90.657	6.775	14.343
2.011	6	88.721	69.128	11.319	3.421	88.390	93.104	10.787	18.003
2.011	9	124.733	75.879	13.339	3.703	133.187	111.345	10.895	20.657
2.011	12	133.976	79.852	13.458	5.346	134.712	125.498	12.433	20.719
2.012	3	127.299	86.273	16.110	6.360	133.512	131.351	12.945	18.740
2.012	6	126.980	95.624	21.268	6.885	116.106	136.551	13.851	22.595
2.012	9	155.248	96.647	20.951	6.480	109.035	158.016	14.133	21.327
2.012	12	150.947	100.430	21.627	12.465	125.863	170.024	16.796	19.170
2.013	3	137.812	110.327	21.982	8.927	127.857	201.340	18.438	18.662
2.013	6	141.409	116.957	25.291	14.812	89.154	178.081	18.642	22.634
2.013	9	183.801	133.996	26.403	28.347	94.288	178.226	20.311	22.002
2.013	12	195.423	136.934	28.634	36.912	95.014	196.767	20.931	34.543
2.014	3	172.861	153.601	32.387	46.336	121.673	210.334	22.872	33.740
2.014	6	206.491	162.614	33.631	50.846	121.469	249.585	23.965	35.602
2.014	9	215.272	179.693	33.422	53.581	109.211	274.675	22.748	35.519
2.014	12	207.636	179.191	36.256	46.013	101.926	282.039	25.392	36.778
2.015	3	210.539	186.345	38.331	6.825	111.975	293.060	24.829	32.775
2.015	6	204.342	213.859	37.003	4.855	122.433	315.848	27.624	36.208
2.015	9	287.571	212.870	42.716	4.068	114.149	341.359	28.414	44.476
2.015	12	267.337	199.516	41.149	3.128	94.839	359.912	27.110	37.944
2.016	3	235.751	215.363	42.976	3.520	92.256	350.122	28.812	37.090
2.016	6	204.361	171.951	39.259	3.179	96.835	339.319	29.357	37.048
2.016	9	243.576	194.496	32.734	6.881	77.677	371.720	31.755	35.676
2.016	12	249.907	179.773	36.175	5.309	62.276	372.518	33.352	32.956
2.017	3	269.289	211.726	34.888	5.419	93.149	421.607	38.060	34.445
2.017	6	236.650	251.165	43.050	5.868	118.402	427.124	49.587	52.122
2.017	9	274.610	264.128	38.607	5.865	109.988	440.843	46.566	55.288
2.017	12	243.807	258.403	46.577	6.147	114.021	471.988	45.792	58.060

Ek 3. 2010-2017 Yılları Arası Malatya İlindeki Bankaların Mevduat Toplamları

Yıl	Ay	Toplam Mevduat	
2.010	12	1.750.952	Değişim Yüzdesi
2.011	3	1.795.275	0,03
2.011	6	1.858.514	0,04
2.011	9	1.880.755	0,01
2.011	12	1.690.160	-0,10
2.011	12	1.690.160	
2.012	3	1.907.233	0,13
2.012	6	1.972.831	0,03
2.012	9	1.983.142	0,01
2.012	12	2.011.055	0,01
2.012	12	2.011.055	
2.013	3	2.076.554	0,03
2.013	6	2.166.120	0,04
2.013	9	2.283.179	0,05
2.013	12	2.436.376	0,07
2.013	12	2.436.376	
2.014	3	2.458.810	0,01
2.014	6	2.569.787	0,05
2.014	9	2.783.309	0,08
2.014	12	2.851.149	0,02
2.014	12	2.851.149	
2.015	3	2.926.849	0,03
2.015	6	3.115.888	0,06
2.015	9	3.305.436	0,06
2.015	12	3.356.119	0,02
2.015	12	3.356.119	
2.016	3	3.482.254	0,04
2.016	6	3.640.725	0,05
2.016	9	3.706.047	0,02
2.016	12	4.049.683	0,09
2.016	12	4.049.683	
2.017	3	4.081.329	0,01
2.017	6	4.279.836	0,05
2.017	9	4.437.729	0,04
2.017	12	4.551.832	0,03